

પંચાયત રાજ મંત્રાલય
ભારત સરકાર

જન યોજના
અભિયાન-
સબકી યોજના.
સબકા વિકાસ

ગ્રામોદય સંકલ્પ

ગિરિજા સિંહ
પંચાયતી રાજ અને
ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય

નરેન્દ્ર મોદી
પ્રધાન મંત્રી

કપિલ મોરેશ્વર પાટીલ
પંચાયતી રાજ રાજ્ય મંત્રી

આ અંકમાં

- ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજના: ..
- રાષ્ટ્રીય કક્ષાની ઓરિએન્ટેશન વર્કશોપ ...
- અર્થશાસ્ત્ર અને સામાજિક પરિવર્તન પર પ્રાદેશિક વર્કશોપ....

નાણાંકીય વર્ષ (૨૦૨૧-૨૨) માટે પીપલ્સ પ્લાન કેપેન
દરમિયાનની સિદ્ધિઓ (10-08-2022 ના રોજ)

ઈગ્રામસ્વરાજ (2022-23)માં અપલોડ કરેલ યોજના

GPDP- 254357 • BPDP- 4910 • ZPDP- 360

સભામાં યોજનાની સ્વીકૃતિ

GPDP- 260854 • BPDP- 5239 • ZPDP- 433

નોડલ ઓફિસરની નિમણૂક: 7464

નિમણૂક કરાયેલા ફેસિલિટેટર્સ: 312876

GPs- 266683 • BPs- 5689 • ZPs- 523

વાઇન વિભાગના નોડલ અધિકારીઓની નિમણૂક: 162

ફાઇનલ વર્કસ નામાંકિત: 1392399

સભાસ યોજાય છે: 307657

GPs- 263830 • BPs- 5354 • ZPs- 478

સભાના ફોટા <http://gdpd.nic.in/> : 671900 પર
અપલોડ કરવામાં આવી છે

GPs- 261867 • BPs- 5270 • ZPs- 445

કન્ટેન્ટ:

મુખ્ય સંપાદક:

સુનિલ કુમાર, IAS
સચિવ
પંચાયતી રાજ મંત્રાલય

સંપાદક:

ડો. બિજય કુમાર બેહેરા,
IES
આર્થિક સલાહકાર

સંપાદકીય સહાય:

આલોક પંડ્યા
અંજની કુમાર તિવારી

3

માનનીય
મંત્રીનો
સંદેશ

4

માનનીય
રાજ્યમંત્રીનો
સંદેશ

5

માનનીય
સચિવ તરફથી
સંદેશ

7

ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજના:
તે આવશ્યકતા અને પરિણામ છે

9

પીપલ્સ પ્લાન કેમ્પેઇન
2021 પર નેશનલ લેવલ
ઓરિએન્ટેશન વર્કશોપ

14

ભારત-ગંગાના તટીય રાજ્યોમાં પંચાયત વિકાસ
યોજનાઓ દ્વારા આર્થિક અને સામાજિક
પરિવર્તન પર પ્રાદેશિક કાર્યશાળા
ઓક્ટોબર 28-29, 2021, ભોપાલ, મધ્ય પ્રદેશ

PESA રાજ્યોમાં પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ દ્વારા આર્થિક અને સામાજિક પરિવર્તન પર પ્રાદેશિક વર્કશોપ 22-23 નવેમ્બર, ૨૦૨૧ ના રોજ રાજસ્થાનના જયપુર ખાતે યોજાઈ

20

પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ દ્વારા આર્થિક અને સામાજિક પરિવર્તન પર પ્રાદેશિક વર્કશોપ 13-14 ડિસેમ્બર, 2021 અગરતલા, ત્રિપુરા ખાતે

તટીય રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં
પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ દ્વારા આર્થિક અને
સામાજિક પરિવર્તન પર પ્રાદેશિક વર્કશોપ
11 - 12 નવેમ્બર, 2021, મેંગલુરુ, કર્ણાટક

પંચાયત વિઝન ઉત્સવ:
આસામ રાજ્યનો અનુભવ

ગ્રામોદય સંકલ્પનું અનુકૂળન અનુભવી અનુવાદકો દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે અને પંચાયતી રાજ મંત્રાલય હેઠળની રાજ્ય ગ્રામીણ વિકાસ સંસ્થા (SARD) દ્વારા યોગ્ય રીતે તપાસવામાં આવ્યું છે, કોઈપણ અજાણતા ભૂલ અથવા ચૂક વિના, સરળ અને સરળ શબ્દોમાં અર્થ વ્યક્ત કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે. ગયો છે. જો કોઈ હોય તો, અનુવાદમાં જોવા મળે છે તે અજાણતા છે અને તેનો અર્થ કોઈપણ ભાગણીઓને ઠેસ પહોંચાડવાનો નથી અને તેથી તેને માફ કરવામાં આવે છે.

गिरिराज सिंह
GIRIRAJ SINGH

सत्यमेव जयते

75
आज़ादी का
अमृत महोत्सव

**भारत सरकारना ग्रामीण विकास
अने पंचायती राज मंत्री
कृषि भवन, नवी दिल्ली**

મેસેજ

આ ખૂબ જ હર્ષની વાત છે કે 'ગ્રામોદય સંકલ્પ' મેગેઝીનનો 12મો અંક 'જન યોજના અભિયાન - સબકી યોજના, સબકા વિકાસ' થીમ પર પ્રકાશિત થઈ રહ્યો છે.

ગ્રામ પંચાયતોને તેમની પાસે ઉપલબ્ધ સંસાધનોનો ઉપયોગ કરીને ગામના આર્થિક વિકાસ અને સામાજિક ન્યાય માટે ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજના (GPDPA) તૈયાર કરવા બંધારણીય રીતે આવશ્યક હોય છે. પંચાયતોને ગ્રામ વિકાસની સર્વસમાવેશક અને આંતર-ક્ષેત્ર વિકાસલક્ષી બ્લુપ્રિન્ટ તૈયાર કરવા સક્ષમ બનાવવા માટે, પંચાયતી રાજ મંત્રાલય દર વર્ષે જન યોજના અભિયાન અભિયાન ચલાવે છે અને તેને પ્રોત્સાહન આપે છે.

આ વર્ષે પણ, રાષ્ટ્રપિતા મહાત્મા ગાંધીની જન્મજયંતિ 2 ઓક્ટોબર 2021 થી 31 જાન્યુઆરી 2022 સુધી શરૂ કરવામાં આવી હતી, 'જન યોજના અભિયાન' સમગ્ર દેશમાં શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું અને તે પ્રશંસનીય છે કે વર્ષ 2022-23 કરતાં વધુ 2.55 લાખ ગ્રામ પંચાયતો, 3,305 બ્લોક પંચાયતો, 3,305 બ્લોક પંચાયતો અને 242 ડિસ્ટ્રિક્ટ પંચાયતોએ તેમની વિકાસ યોજનાઓ તૈયાર કરી છે અને તેમને ઇ-ગ્રામ સ્વરાજ પોર્ટલ પર અપલોડ કરી છે.

અમારો ધ્યેય સતત વિકાસ લક્ષ્યોને સ્થાનિક બનાવવાનો અને 2030 સુધીમાં તેને પ્રાપ્ત કરવાનો છે. આ લક્ષ્યાંકને પ્રાપ્ત કરવા માટે મહત્વપૂર્ણ અને શક્તિશાળી ભૂમિકા ભજવવા માટે 'ગ્રામ પંચાયતો', પાયાની લોકતાંત્રિક સંસ્થાઓની ભૂમિકા છે. પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ આ ઉદ્દેશ્ય તરફ નિર્દેશિત કરવાની છે.

મને આશા છે કે ગ્રામોદય સંકલ્પના આ અંકની મુખ્ય કન્ટેન્ટ તરીકે પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ તૈયાર કરવાના અભિયાન હેઠળ આયોજિત રાષ્ટ્રીય અને પ્રાદેશિક કક્ષાની કાર્યશાળાઓના પરિણામો અને પીપલ્સ પ્લાન અભિયાનને લગતી પ્રવૃત્તિઓ ચૂંટાયેલા પંચાયત પ્રતિનિધિઓ માટે ઉપયોગી બનશે. પદાધિકારીઓ અને ગ્રામીણ જનતા તેમની ભવિષ્યની યોજનાઓ તૈયાર કરતી વખતે એકબીજા પાસેથી શીખવાનું માધ્યમ પૂરી પાડે છે.

P.S.

(GIRIRAJ SINGH)

Office : 'G' Wing, Ground Floor, Krishi Bhawan, New Delhi-110001, Tel.: 011-23383548, 23782373, 23782327, Fax : 011-23070309

Resi. : 27, Lodhi Estate, New Delhi, Ph.: 011-24626783, 24655677

કપિલ મોરેશ્વર પાટીલ
રાજ્ય મંત્રી
પંચાયતી રાજ મંત્રાલય
ભારત સરકાર

75
આઝાદી કા
અમૃત મહોત્સવ

મેસેજ

કપિલ મોરેશ્વર પાટીલ
ભારતસરકારના પંચાયતી
રાજ મંત્રાલયના રાજ્ય મંત્રી

મને એ જાણીને આનંદ થયો કે 'ગ્રામોદય સંકલ્પ'નો 12મો અંક 'જન યોજના અભિયાન - સબકી યોજના, સબકા વિકાસ' ની થીમ પર કેન્દ્રિત છે.

આપણા રાષ્ટ્રપિતાએ કહ્યું હતું કે પંચાયતોની સત્તા જેટલી વધારે તેટલું લોકો માટે સારું. ભારતના બંધારણના સિતેર ત્રીજા સુધારાએ પંચાયતોને સત્તાના વધુ વિનિમય સાથે વિકેન્દ્રીકરણની તાકાતને વેગ આપ્યો છે.

જમીની સ્તર પર વિકાસ માટે આયોજન પ્રક્રિયા સંબંધિત મુદ્દાઓને સંબોધવા માટે, પંચાયતી રાજ મંત્રાલય દર વર્ષે સામાજિક-આર્થિક વિકાસ, સામાજિક ન્યાય, પર્યાવરણીય સંતુલનના મુખ્ય ઉદ્દેશ્યો સાથે સર્વગ્રાહી પંચાયત વિકાસ યોજના (PDP) તૈયાર કરવા માટે જન યોજના અભિયાન (PPC) આયોજિત કરે છે. સાર્વજનિક સેવા વિતરણ, સુશાસન વગેરે. યોજના વર્ષ 2022-23 માટે જન યોજના અભિયાન 2 ઓક્ટોબર, 2021 થી 31 જાન્યુઆરી 2022 દરમિયાન આયોજિત કરવામાં આવ્યું હતું.

આ વર્ષ ભારતની સ્વતંત્રતાની 75મી વર્ષગાંઠના ઉત્સવનો પ્રતિક છે, આ માટે જન યોજના અભિયાન એ સંયુક્ત રાષ્ટ્ર દ્વારા નિર્ધારિત સતત વિકાસ લક્ષ્યોને સ્થાનીયકરણ અને ગ્રામીણ સ્થાનીય સંસ્થાના સ્તરે તેમને હાંસલ કરવા પર વધુ ભાર સાથે વેગ મેળવ્યો છે.

મને ખાતરી છે કે ગ્રામોદય સંકલ્પનો આ મુદ્દો લોક યોજના અભિયાન અને પંચાયત વિકાસ યોજના સંબંધિત માહિતીનો પ્રસાર કરશે, પંચાયતો, ચૂંટાયેલા પંચાયત પ્રતિનિધિઓ અને અન્ય હિતધારકોને ભવિષ્યની મજબૂત યોજના ઘડશે.

(Kapil Moreshwar Patil)

Office: Room No. 392, 'E' Wing, 3rd Floor, Krishi Bhawan, New Delhi-110001
Residence: 05, Duplex North Avenue, New Delhi-110001
Phone: 011-23782143, 23782548, 23782518 E-mail Id: mospanchayatiraj@gmail.com

75
Azadi Ka
Amrit Mahotsav

75
Azadi Ka
Amrit Mahotsav

પંચાયતી રાજ
મંત્રાલયના ભારત
સરકારના સચિવ

મેસેજ

પંચાયતી રાજ મંત્રાલય એક ત્રિમાસિક સામયિક "ગ્રામોદય સંકલ્પ" પ્રકાશિત કરી રહ્યું છે, જેનો ઉદ્દેશ્ય સરકારી યોજનાઓના વિવિધ પાસાઓ, કાર્યક્રમો અને પ્રોજેક્ટ્સના અમલીકરણના અનુકરણીય મોડેલ અને ખાસ કરીને ગ્રામીણ નાગરિકોને સફળતાની વાર્તાઓ વિશે માહિતી પ્રસારિત કરવાનો છે. ગ્રામ પંચાયતોના ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ જેઓ તેમની શાસન ક્ષમતાના નિર્માણમાં મદદ કરે છે.

ગામડાઓના સર્વાંગી વિકાસ માટે, ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો પ્રાપ્ત કરવા માટે નક્કર જોગવાઈઓ કરવા માટે પંચાયત વિકાસ યોજનાઓની રચના આવશ્યક છે. પંચાયતી રાજ મંત્રાલય 2018 થી જનભાગીદારી માટેના અભિયાન દ્વારા ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ (GPDPs) ને પ્રોત્સાહન આપી રહ્યું છે, જેને 'પીપલ્સ પ્લાન કેમ્પેઈન' (PPC) કહેવાય છે. 'ગ્રામોદય સંકલ્પ'નો 12મો અંક 'પીપલ્સ પ્લાન કેમ્પેઈન' (PPC) પર કેન્દ્રિત છે.

જન યોજના અભિયાન (PPC) મંત્રાલય દ્વારા 2 ઓક્ટોબર, 2018 ના રોજ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં તમામ 29 રાજ્યો અને 6 કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને આવરી લેવામાં આવ્યા હતા કારણ કે નાણાંકીય વર્ષ 2019-20 માટે 2.39 લાખ GDP તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા. આ અભિયાન હવે બ્લોકમાં તમામ સ્તરની પંચાયતો સુધી લંબાવવામાં આવી છે. અને જિલ્લા કક્ષાએ વિકાસ યોજના તૈયાર કરવી. નાણાંકીય વર્ષ 2022-23 માટે આ અભિયાન દ્વારા, 2.55 લાખ ગ્રામ પંચાયતો, 3,305 બ્લોક પંચાયતો અને 242 જિલ્લા પંચાયતોએ તેમની પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ તૈયાર કરી છે અને ગ્રામસભાની બેઠકોમાં તેને મંજૂરી આપી છે.

ગ્રામોદય સંકલ્પના આ અંકમાં, PPC અને પંચાયત વિકાસ યોજનાઓની તૈયારી માટે આયોજિત રાષ્ટ્રીય અને પ્રાદેશિક કક્ષાની કાર્યશાળાઓના પરિણામો સાથે પીપલ્સ પ્લાન અભિયાનને લગતી પ્રવૃત્તિઓનો વ્યાપકપણે સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

મને આશા છે કે આ મુદ્દો પંચાયત પ્રતિનિધિઓ, કાર્યકારીઓ અને ગ્રામીણ જનતાને એક બીજાથી કોસ-વર્નિગમાં મદદરૂપ થશે.

(Sunil Kumar)

કૃષિ ભવન, ડૉં રાજેન્દ્ર પ્રસાદ રોડ, નઈ દિલ્લી-110001, KRISHI BHAWAN, DR. RAJENDRA PRASAD ROAD, NEW DELHI-110001

Tel. : 011-23389008, 23074309 Fax : 011-23389028 E-mail : secy-mopr@nic.in

ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજના: તેની આવશ્યકતા અને પરિણામ છે

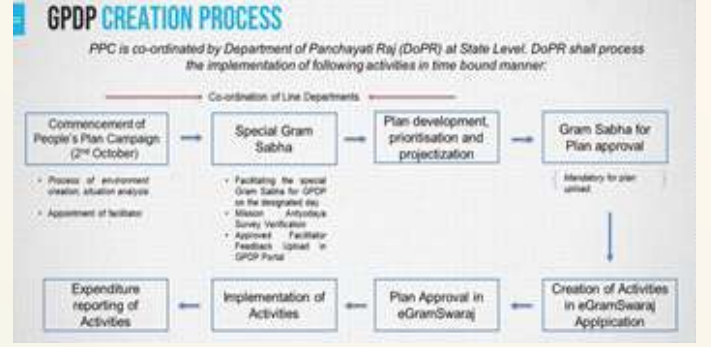
*પંચાયતી રાજ મંત્રાલય

પંચાયતી રાજ વ્યવસ્થા, જે વિકાસની લાંબી પ્રક્રિયા દ્વારા અસ્તિત્વમાં આવી છે, તે ભારતમાં વિકેન્દ્રિત લોકશાહીને પ્રતિબિંબિત કરે છે. પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓ (PRA) એ પાયાના સ્તરે લોકતાંત્રિક વિકેન્દ્રીકરણના મુખ્ય સાધનો છે અને ગ્રામીણ વિકાસ અને સત્તાના વિકેન્દ્રીકરણ માટે મહત્વપૂર્ણ મિકેનિઝમ પૂરી પાડે છે. પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓને સ્વ-સરકારની સંસ્થાઓ તરીકે જોઈ શકાય છે જે આયોજન અને વિકાસની પ્રક્રિયામાં લોકોની સહભાગિતાને સરળ બનાવશે. લોકોની સહભાગિતાને સરળ બનાવશે.

ગ્રામીણ વિસ્તારોનો વિકાસ એ વ્યાપક અને બહુ-પરિમાણીય ખ્યાલ છે, જેમાં ગ્રામીણ વસ્તીના જીવનના આર્થિક અને સામાજિક કલ્યાણને સુધારવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે કૃષિ અને સંવલ્ન પ્રવૃત્તિઓ, સામાજિક-આર્થિક માળખાકીય સુવિધાઓ, સામુદાયિક સેવાઓ અને સુવિધાઓના વિકાસનો સમાવેશ થાય છે. અને સૌથી ઉપર, ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં માનવ સંસાધન વિકાસ. એક ઘટના તરીકે, ગ્રામીણ વિકાસ એ વિવિધ ભૌતિક, તકનીકી, આર્થિક, સામાજિક-સાંસ્કૃતિક અને સંસ્થાકીય પરિબળો વચ્ચેના વ્યવહારનું અંતિમ પરિણામ છે. એવું પણ જોવામાં આવ્યું છે કે વિકેન્દ્રીકરણની પ્રક્રિયા તમામ રાજ્યોમાં અત્યંત વૈવિધ્યસભર છે. MoPR મિશન અંત્યોદય સર્વેનો ઉપયોગ કરવા અને આયોજન ક્વાયત દરમિયાન નિર્ણાયક ગાબડાઓને ઓળખવા માટે ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય (MoRD) સાથે ભાગીદારી કરે છે.

મંત્રાલયે 2જી ઓક્ટોબરથી 31મી ડિસેમ્બર 2018 દરમિયાન 'સબકી યોજના સબકા વિકાસ' તરીકે પ્રથમ જન યોજના અભિયાન શરૂ કર્યું હતું. આ વર્ષે, અભિયાન 02 ઓક્ટોબર 2021થી શરૂ થશે અને 31 જાન્યુઆરી 2022 સુધી ચાલશે. અગિયારમી અનુસૂચિમાં સૂચિબદ્ધ તમામ 29 ક્ષેત્રોના સંકલન દ્વારા સ્થાનિક આવશ્યકતાઓ પ્રતિભાવ આપતી અને તૈયાર કરાયેલી એક જ સંકલિત યોજનાની રચનાની કલ્પના કરવામાં આવી છે. ઝુંબેશનો અંતિમ ઉદ્દેશ્ય પંચાયતોને સ્થાનાંતરિત કરવાનો છે અને સ્થાનિક પ્રાથમિકતાઓ અનુસાર અન્ય રેખા વિભાગો દ્વારા અન્ય વિવિધ યોજનાઓ અને કાર્યક્રમો / પહેલને એકીકૃત કરવાનો છે. 2018 થી, છેલ્લા ત્રણ વર્ષની અભિયાનથી, 91% થી વધુ GPએ પછીના વર્ષ માટે સફળતાપૂર્વક તેમના GPDP બનાવ્યા છે. 2020 માટે, પંચાયતી રાજ મંત્રાલયે રેકોર્ડ 95% GP સાથે GPDP હાંસલ કર્યો

અભિયાન દરમિયાન, આગામી નાણાકીય વર્ષ એટલે કે 2022-23 માટે ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજના (GPDP) તૈયાર કરવા માટે સ્થાનિક વિસ્તારના આયોજનને મજબૂત બનાવવામાં આવ્યું છે અને પાયાના સ્તરે માળખાગત ગ્રામસભાઓનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓ (PRIs) અને રાજ્યના સંબંધિત લાઇન વિભાગો વચ્ચે સંકલન દ્વારા ગ્રામસભા સ્તરે આયોજન માટે આ અભિયાન એક સઘન અને માળખાગત ક્વાયત છે. આ અભિયાનમાં અસરકારક રીતે ભાગ લેનારા કેટલાક ટોચના વિભાગોમાં ગ્રામીણ વિકાસ વિભાગ, શિક્ષણ વિભાગ, પીવાના પાણી અને સ્વચ્છતા વિભાગ, આરોગ્ય વિભાગ અને કૃષિ વિભાગનો સમાવેશ થાય છે.

ઇમેજ 1: GPDP સર્જન ચક્ર

આ યોજનાઓ તમામ આર્થિક, સામાજિક અને ભૌતિક માપદંડોને આવરી લેશે અને ગ્રામીણ વિસ્તારમાં સામાજિક-આર્થિક પરિવર્તન તરફ લક્ષ્ય રાખશે. GPDP આયોજન પ્રક્રિયા ગ્રામીણ ભારતમાં ત્રણ પરસ્પર પરિમાણોમાં અસ્તિત્વમાં રહેલા વિકાસ પડકારોને લક્ષ્યાંકિત કરશે.

- આર્થિક પરિમાણ: ગરીબી ઓછી કરવી અને રોજગારીની તકો ઊભી કરવી. ગરીબ અને ઓછી આવક ધરાવતા ગ્રામીણ પરિવારોને ભાગ લેવા અને દેશની આર્થિક વૃદ્ધિ પ્રક્રિયામાંથી લાભ મેળવવા માટે ક્ષમતા અને તકો બંને પૂરી પાડવી.
- સામાજિક પરિમાણ: ગરીબ અને ઓછી આવક ધરાવતા પરિવારો અને વંચિત જૂથોનો સામાજિક વિકાસ, સામાજિક સૂચકાંકોમાં અસમાનતાને દૂર કરવી, લિંગ સમાનતા અને મહિલા સશક્તિકરણને પ્રોત્સાહન આપવું અને નબળા જૂથો માટે સામાજિક સુરક્ષા માળખાં પ્રદાન કરવી.
- રાજકીય પરિમાણ: ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં ગરીબ અને ઓછી આવક ધરાવતા લોકો માટે તકો પૂરી પાડવી, જેમાં મહિલાઓ અને SC અને ST સમુદાયો ગ્રામ્ય સ્તરે અને તેની બહારની પંચાયત પ્રક્રિયાઓમાં અસરકારક અને સમાન રીતે ભાગ લઈ શકે છે.

આ અભિયાને અસરકારક ગ્રામસભામાં DAY-NRLM હેઠળ 31 લાખ ચૂંટાયેલા પંચાયત નેતાઓ અને 5.25 કરોડ SHG મહિલાઓની ભૂમિકાને મજબૂત બનાવી છે. ગ્રામ પંચાયતોમાં સ્થપાયેલા જાહેર માહિતી બોર્ડ વિવિધ યોજનાઓ હેઠળ વિકાસ માટે ગ્રામ પંચાયતોને ઉપલબ્ધ ભંડોળના ઉપયોગમાં પારદર્શિતા લાવશે. સામાજિક અને આર્થિક વિકાસના આધારે ગ્રામ પંચાયતોનું રેન્કિંગ, મિશન અંત્યોદય ગ્રામ પંચાયતો માટે કરવામાં આવ્યું છે, તે ગામ અને ગ્રામ પંચાયત સ્તરે અંતરને ઓળખવામાં મદદ કરશે અને GPDP માટે પુરાવા-આધારિત આયોજન અને અમલીકરણ પર વ્યવસ્થિત ભાર આપવામાં મદદ કરશે.

ભારતની ગ્રામીણ વસ્તીના ઉત્થાનને સમર્થન કરવા માટે, પંચાયતોને તેમના 'સંકલ્પ' તરીકે સસ્તેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગોલ (SDG)માંથી ઓછામાં ઓછું એક પસંદ કરવાનું ફરજિયાત કરવામાં આવ્યું છે. આમ, આ લક્ષ્યો તરફ વિકાસની પ્રવૃત્તિઓ કરવી. આ સાથે ગ્રામીણ ગરીબી નિવારણ યોજનાઓ (VPRP)ને GPDPમાં સામેલ કરવાના આદેશો પણ જારી કરવામાં આવ્યા છે. VPRPએ ગ્રામીણ વિકાસ કાર્યક્રમનો એક અભિન્ન ભાગ છે જેમાં ગરીબી સંબંધિત સમસ્યાઓ દૂર કરવા માટે પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવામાં આવે છે. આ સમસ્યાઓ સ્વ-સહાય જૂથો (SHG) દ્વારા ઓળખવામાં આવે છે, જેની પછી ગ્રામસભામાં ચર્ચા કરવામાં આવે છે. ઝુંબેશના સમયગાળા દરમિયાન તમામ ગ્રામ પંચાયતોએ બે ગ્રામસભાઓ યોજવી ફરજિયાત છે. ઉપરાંત, ગ્રામ પંચાયતોને જાગૃતિ ફેલાવવા અને ગ્રામ સભાઓમાં ભાગ લેવા માટે નાગરિકોને સામૂહિક એકત્રીકરણ શરૂ કરવા સામાજિક અને પ્રિન્ટ મીડિયાનો અસરકારક ઉપયોગ કરવાની સલાહ આપવામાં આવે છે. ગ્રામસભાની બેઠકો યોજવા માટે ઓછામાં ઓછા 10% કોરમની સલાહ આપવામાં આવી છે.

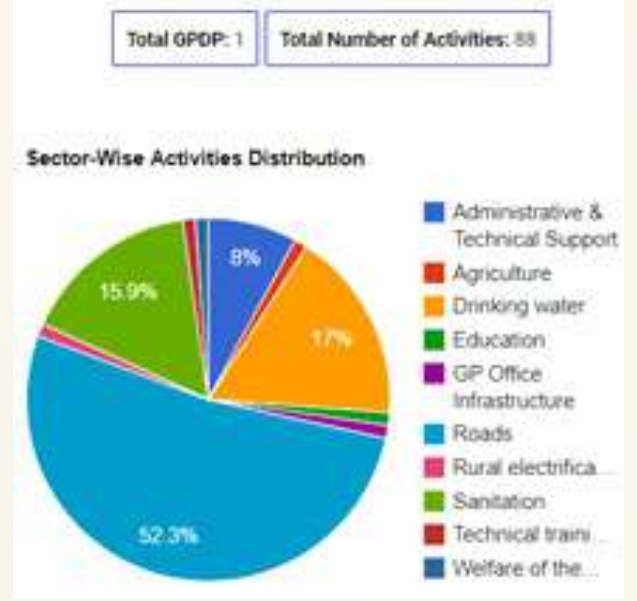
INTERVENTIONS

COMMUNITY MOBILISATION	SDG 2 & DRINKING	EVIDENCE BASED PLANNING	HOLISTIC DEVELOPMENT
<p>EVIDENCE BASED PLANNING</p> <ul style="list-style-type: none"> Utilising GAP REPORT to assess and mitigate the development in critical areas. Use of data: Dashboards such as Panchayat Decision Support System (PDSS) and Planning & Reporting Dashboard have been devised for simplified analysis. <p>SELF HELP GROUPS & COMMUNITY MOBILISATION</p> <ul style="list-style-type: none"> VPRPs to be discussed mandatorily. SHGs to help in improving social development. Targeted attendance @ 10 % 	<p>SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOAL</p> <ul style="list-style-type: none"> SDG to form the overall planning goal for this year. Emphasis on NO HUNGER goal. Mandatory addition of at least one Sankalp by GP for planning. 	<p>HOLISTIC PLANNING</p> <ul style="list-style-type: none"> Plans to not just include 3 or 4 sectors. Convergence: All Central and State level schemes to be added in Resource Envelope 	

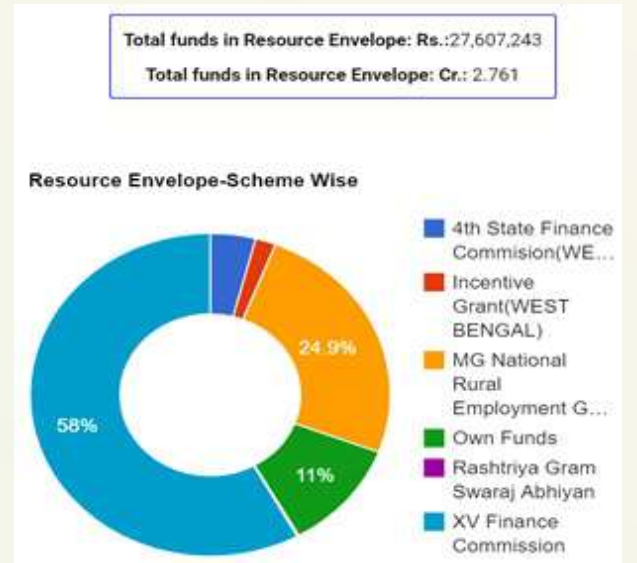
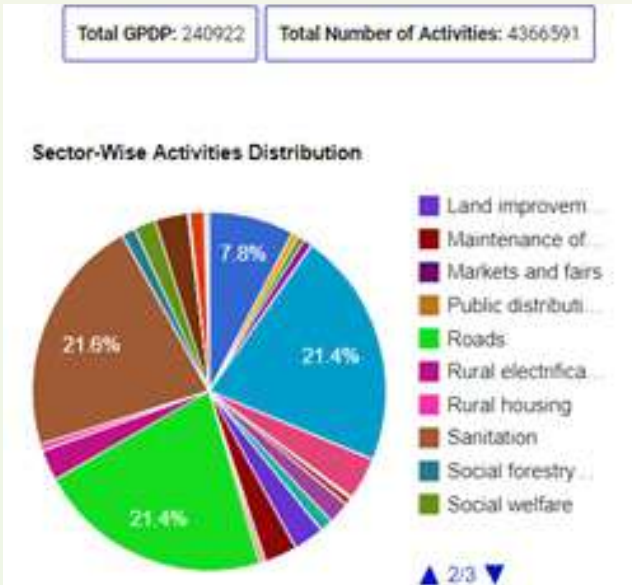
ઇમેજ ૨: સુધારેલ GDPDP માટે MoPR દ્વારા હસ્તક્ષેપ

રાજ્યો, જિલ્લા, બ્લોક અને ગ્રામ પંચાયતોમાં આયોજનની સ્થિતિનું વિશ્લેષણ કરવા માટે, પંચાયતોને અનેક સંસાધનો ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવ્યા છે. આ વિશ્લેષણાત્મક સંસાધનો સાથે, PRIની પાસે સંસાધન આવરણ અને ગ્રામ પંચાયતોમાં કરવામાં આવતી પ્રવૃત્તિઓનો 360-ડિગ્રી દૃષ્ટિ હોઈ શકે છે.

વિગતો	2018	2019	2020	2021
GDPDPની સંખ્યા	2,50,079	2,46,998	2,56,122	2,40,618
પ્રવૃત્તિઓની સંખ્યા	90,89,965	82,00,092	58,30,222	85,32,382
બજેટની રકમ [કરોડમાં]	1,91,121	1,65,023	1,37,438	1,02,200

ઇમેજ ૩. દેશભરમાં પ્રવૃત્તિ વિતરણનો વિશ્લેષણાત્મક રિપોર્ટ

પશ્ચિમ બંગાળના એક ગામ માટે GDPDPનો સેમ્પલ અહીં જોઈ શકાય છે. ગ્રામ પંચાયતે નાણાકીય વર્ષ 2021-22 માટે રસ્તા, સ્વચ્છતા, વહીવટી સહાયતા અને પીવાના પાણી જેવા ક્ષેત્રોમાં 88 પ્રવૃત્તિઓ ઉમેરી છે. આ GP માટે રિસોર્સ એન્વલપની રકમ રૂ. 2.76 કરોડ છે. કેન્દ્ર સરકારનો સમાવેશ. યોજનાઓ, રાજ્ય સરકાર. યોજનાઓ અને પોતાના ભંડોળ.

બધા કેન્દ્રીય અને રાજ્ય સ્તરીય યોજનાઓને આવરી લઈને સર્વગ્રાહી આયોજનની ખાતરી કરવા માટે, MoPR એ બધા ગ્રામ પંચાયતોને વર્ષ માટે પ્રાપ્ત ભંડોળ ઉમેરવાનું આવશ્યક કર્યું છે. જિલ્લાઓને તેમની સંબંધિત ગ્રામ પંચાયતોને સહાયતા અને સહકાર આપવા સૂચના આપવામાં આવી છે.

રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ વિકાસ અને પંચાયતી રાજ સંસ્થા [NIRDPR] પણ PRIs માટે ક્ષમતા નિર્માણ અને તાલીમ સહાયતા પ્રદાન કરવામાં MoPRની સહયોગી રહી છે. નોડલ ઓફિસર્સ અને ફેસિલિટેટર્સની તાલીમને સમગ્ર તાલીમ દરમિયાન આગળ વધારવામાં આવી છે, જેમાં ડેટા એક્સેસ અને ઉપયોગ અને યોજનાઓના સંકલન પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં આવ્યું છે.

જન યોજના અભિયાન 2021 પર નેશનલ લેવલ ઓરિએન્ટેશન વર્કશોપ

NIRDPR, હૈદરાબાદ

પ્રસ્તાવના

ગ્રામ પંચાયત સ્તરે પ્રભાવી યોજના માટે અને રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના PRIના ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ અને કાર્યકર્તાઓને સમર્થન આપવા માટે, પંચાયતી રાજ મંત્રાલય દ્વારા ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય અને NIRD અને PRના સહયોગથી ઓરિએન્ટેશન અને પ્રાદેશિક કાર્યશાળાઓનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. જન યોજના અભિયાનનો બીજો તબક્કો ૨૭ ઓક્ટોબર ૨૦૧૯ના રોજ ખૂબ જ ઉત્સાહ અને ઉત્સાહ સાથે શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો. ગ્રામ પંચાયત આયોજકોને વ્યાપક GPDP તૈયાર કરવામાં મદદ કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે દેશભરમાં બે રાષ્ટ્રીય સ્તરની વર્કશોપ અને પાંચ પ્રાદેશિક વર્કશોપનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. કોવિડ-19 મહામારીને કારણે, ૨૦૨૦ માં જન યોજના અભિયાન ઓનલાઇન મોડ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું. રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને PPC સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓ કરતી વખતે તેમના સંબંધિત રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો દ્વારા તૈયાર કરાયેલા કોવિડ-19 પ્રોટોકોલને અનુસરવા વિનંતી કરવામાં આવી હતી. વ્યાપક ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ (GPDP), બ્લોક પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ (BPDP) અને જિલ્લા નિર્માણ માટે દેશવ્યાપી અભિયાન શરૂ કરવા 1૩ સપ્ટેમ્બર ૨૦૨૧ ના રોજ NIRDPR, હૈદરાબાદ ખાતે PPC-૨૦૨૧ પર પ્રથમ રાષ્ટ્રીય સ્તરની ઓરિએન્ટેશન વર્કશોપનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. PRIની દ્વારા અનુક્રમે ૨ ઓક્ટોબર ૨૦૨૧ થી ૩૧ જાન્યુઆરી ૨૦૨૨ સુધી પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ (DPDP).

ઉદ્ઘાટન સત્રો

સ્વાગત સંબોધન:

ડૉ. જી. નરેન્દ્ર કુમાર, ડાયરેક્ટર જનરલ, NIRDPR એ તમામ સંસાધન વ્યક્તિઓ, શિક્ષકો અને રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોના પ્રતિનિધિઓનું સ્વાગત કર્યું અને રાષ્ટ્રીય કાર્યશાળાનો સંદર્ભ સમજાવ્યો. તેમણે આ વર્ષના PPCના વિસ્તૃત અવકાશને પ્રકાશિત કર્યો, જેણે પ્રથમ વખત PRIના ત્રણેય સ્તરોને તેના દાયરામાં લાવ્યા છે. તેમણે ઉલ્લેખ કર્યો હતો કે NIRDPR નાણાકીય વિશ્લેષણ માટેની પ્રવૃત્તિઓ શરૂ કરવા માટે PMI (પ્રોજેક્ટ મેનેજમેન્ટ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઇન્ડિયા), ICAI (ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ચાર્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટ્સ ઓફ ઇન્ડિયા) જેવી વિખ્યાત સંસ્થાઓ સાથે વિવિધ ભાગીદારી દ્વારા વિકેન્દ્રિત આયોજનને મજબૂત કરવા પ્રયત્નશીલ છે.

જન યોજના અભિયાન 2021 - એક સર્વસામાન્ય નિરીક્ષણ:

રાષ્ટ્રીય વર્કશોપ માટે ટોન સેટ કરવા માટે, સુશ્રી રેખા યાદવે પૃષ્ઠભૂમિ, ઉદ્દેશ્યો, પ્રક્રિયા, વર્ષોથી GPDP ની પ્રગતિ અને BPDP અને DPDPની વર્તમાન સ્થિતિ વિશે વાત કરી છે. તેમણે MoPRનું વિઝન રજૂ કર્યું હતું અને ઉલ્લેખ કર્યો હતો કે "ગ્રામીણ પરિવર્તનનો આધાર પંચાયતોના સ્તર પર રહેલો છે અને તાજેતરમાં ભંડોળના વધતા ટ્રાન્સફરને કારણે પંચાયતોની ભૂમિકા મહત્વપૂર્ણ બની છે".

તે વધુ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે માત્ર XIV FCની માર્ગદર્શિકા પર્યાપ્ત નથી તે હકીકતને સમજાવવા પછી PPC મિશન મોડમાં શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. PPC અપનાવ્યા પછી, અપલોડ કરાયેલ GPDPની સંખ્યા 2018માં 59,000 થી વધીને 2,50,000 થઈ ગઈ છે.

તેમણે હાઇલાઇટ કર્યું હતું કે ભૂતકાળમાં PPC અભિયાન જેમ કે ગ્રામસભાઓનો અભાવ, ઓછી હાજરી, લાઇન વિભાગોની અપૂરતી ભાગીદારી, મર્યાદિત વિસ્તારોમાં અપ્રમાણસર ફાળવણી અને GPDP પ્રવૃત્તિઓની ધીમી અમલ.

પીપલ્સ પ્લાન અભિયાન 2021 માટે સંદર્ભ સેટ કરી રહ્યા છીએ:

પંચાયતી રાજ મંત્રાલયના અડીશનલ સેક્રેટરી ડૉ. ચંદ્ર શેખર કુમારે તેમના સંબોધનની શરૂઆત પંચાયતોને PFM જેવા નવા પગલાંની રજૂઆત પર કરવામાં આવેલી સિદ્ધિઓને પ્રકાશિત કરીને કરી હતી, જેમાં રૂ. 59,000 કરોડના ટ્રાન્ઝેક્શનો હતા. તેમણે વધુમાં જે રાજ્યો સિસ્ટમમાં નથી તેમને વહેવામાં વહેલી તકે આવું કરવા માટે વિનંતી કરી હતી. તેમણે ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે, આયોજન, અમલીકરણ અને દેખરેખ પ્રક્રિયામાં ગુણવત્તા સુધારણા માટે, જિલ્લાઓના પ્રાદેશિક અને અંતરાલ વિશ્લેષણ માટે SIRDની ક્ષમતામાં સુધારો કરવા માટે બ્લોક, જિલ્લા અને રાજ્ય સ્તરે PMUને સંપૂર્ણ કાર્યકારી બનાવવાની આવશ્યકતા છે. GP / બ્લોક / જિલ્લા / સ્તર પર તાલીમ ક્ષમતાને પૂરતી સંખ્યામાં પ્રશિક્ષકો, MTS, RPS અને DPRC, SPRC અને SIRD સ્તરે ફેકલ્ટી સાથે સુધારવાની આવશ્યકતા છે. રિપોર્ટ સબમિટ કરવા માટે આ સંદર્ભ એક સમિતિની રચના કરવામાં આવી હતી, જેનો RGSAમાં સમાવેશ કરવામાં આવશે.

PRની અસરકારક કામગીરી ગ્રામીણ-શહેરી અંતરને દૂર કરી શકે છે- સચિવ, ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય:

Shri Nagendra Nath Sinha, Secretary, Ministry of Rural Development

ભાષણની શરૂઆતમાં શ્રી નાગેન્દ્ર નાથ સિન્હા, ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલયના સચિવ, PPC અભિયાન માટેની પહેલ માટે MoPR અને NIRDPRનો આભાર માન્યો અને તેમણે બિહારનું ઉદાહરણ આપીને સ્થાનિક માલિકીના મહત્વ પર ભાર મૂક્યો.

તેમણે ઉલ્લેખ કર્યો હતો કે પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓ દ્વારા યોગ્ય રીતે ઉપયોગમાં લેવાતા ગુણવત્તા નિયંત્રણ અને નિયંત્રણની હદ સંસ્થાઓની ડિલિવરીની રીતમાં મોટો ફરક લાવશે. તેમણે ઉલ્લેખ કર્યો કે ગ્રામીણ-શહેરી તફાવત વિવિધ ક્ષેત્રોમાં રોકાણના સ્તર તેમજ આ વિસ્તારમાં ઉપલબ્ધ શાસન, સુવિધાઓ અને સેવાઓની ગુણવત્તાને કારણે છે.

PRI ની અસરકારક કામગીરી આ ગ્રામીણ-શહેરી અંતરને દૂર કરી શકે છે.

2021 માટે તમામ સ્તરે હજારો પાયાના કામદારોના પ્રયત્નોની આવશ્યકતા છે -

સેક્ટરી,

Shri Sunil Kumar, Secretary, Ministry of Panchayati Raj

પંચાયતી રાજ મંત્રાલય

પંચાયતી રાજ મંત્રાલયના સેક્ટરી શ્રી સુનીલ કુમારે કહ્યું હતું કે PPCમાં તેની શરૂઆતથી અમે જે પ્રયત્નો કર્યા છે તેના પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં આવ્યું છે અને અમે ટેક ઓફ સ્ટેજ પર છીએ. તેમણે ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરલ સમસ્યાઓ હોવા છતાં GPDPના બોર્ડિંગ અને PFMS અપનાવવાના સંદર્ભમાં GPની દ્વારા કરવામાં આવેલી પ્રતિઓની વધુ વખાણ કર્યાં. તેમણે ઉલ્લેખ કર્યો કે Covid-19 પણ યોજનાની તૈયારીમાં વધુ સારા પરિણામો પ્રાપ્ત કરવામાં રોકી શક્યું નથી.

સેક્ટરી, MoPRએ કહ્યું હતું કે PPC 2021 માટે તમામ સ્તરે, ખાસ કરીને ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય, પંચાયતી રાજ અને અન્ય મંત્રાલયો જેવા કે શિક્ષણ, આરોગ્ય અને મહિલા અને બાળ વિકાસ વગેરેના હજારો પાયાના કામદારોના પ્રયત્નોની જરૂર છે. SHG સભ્યો ગ્રામસભાની ભાગીદારીને પુનર્જીવિત કરવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી શકે છે. આ હાંસલ કરવા માટે, ગ્રામસભાના સંબંધમાં SHGની ધારણા બદલવી જોઈએ. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું કે MoPR દ્વારા જારી કરાયેલ નવીનતમ સલાહ 10% મતદારોની ભાગીદારી બનાવીને ગ્રામસભાને જીવંત

બનાવવા માટે હિતાવહ છે.

તેમણે કહ્યું કે પંચાયત પ્રમુખ અથવા પંચાયત સેક્ટરીએ ગ્રામ પંચાયતનો પર્યાય છે. તેમની વચ્ચેનું જોડાણ તોડવું જોઈએ, અને ગ્રામ પંચાયતોએ સીમાંત વસ્તી સુધી પહોંચવું જોઈએ અને પંચાયતમાં સંસાધનોની ઓળખ કરીને તેમની આવશ્યકતાઓ પૂર્ણ કરવી જોઈએ.

તેમણે જણાવ્યું કે પંચાયત પ્રમુખ અથવા પંચાયત સેક્ટરીએ ગ્રામ પંચાયતનો સમાનાર્થી છે. તેમની વચ્ચેનું જોડાણ તોડી નાખવું જોઈએ, અને ગ્રામ પંચાયતોએ સીમાંત વસ્તી સુધી પહોંચવું જોઈએ અને પંચાયતની અંદરના સંસાધનોની ઓળખ કરીને તેમની આવશ્યકતાઓ પૂર્ણ કરવી જોઈએ.

લાઈન મંત્રાલયો દ્વારા રજૂઆત

શ્રીમતી. નીતા કેજરવાલ, ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલયના સંયુક્ત સેક્ટરી

- તેણીએ ગ્રામીણ ગરીબી નિવારણ યોજના (VPRP), તૈયારીની પ્રક્રિયા અને મુખ્ય પડકારોનો સામનો કરવાની આવશ્યકતાનો ઉલ્લેખ કર્યો. તેણીએ SHGની નોંધપાત્ર પ્રાપ્તિઓ પર વધુ પ્રકાશ નાખ્યો અને ઉલ્લેખ કર્યો કે આશરે 1.1 કરોડ SHG સભ્યોએ ગ્રામસભામાં ભાગ લીધો હતો.
- તેણીએ ઉલ્લેખ કર્યો કે સ્વસહાય ગ્રૂપ (SHGs) અને તેમની ગ્રામ સંસ્થાઓ (VOs) પ્રશિક્ષિત સમુદાય સંસાધન વ્યક્તિઓના સમર્થન દ્વારા VPRP તૈયાર કરશે. VPRPને GPDP સાથે સંકલિત કરવામાં આવશે. આ કેન્દ્ર અને રાજ્ય સ્તરે PR અને RD વિભાગો વચ્ચે વધુ સારી રીતે કન્વર્જન્સને સક્ષમ કરશે. GPDPનું અસરકારક આયોજન અને અમલીકરણ પ્રાપ્ત કરવા માટે આનું પરિવર્તિત કરવું જોઈએ.

શ્રી મનીષ ગર્ગ, શિક્ષણ મંત્રાલયના સંયુક્ત સેક્ટરી

- તેમણે MoE માં ઉપલબ્ધ વિવિધ યોજનાઓ, મુખ્ય હસ્તક્ષેપો અને કન્વર્જન્સની જરૂરિયાત વિશે ચર્ચા કરી.
- તેમણે સ્કૂલ શિક્ષણની સંકલિત યોજના, સમગ્ર શિક્ષા હેઠળના વિવિધ ઘટકોને વિગતવાર સમજાવ્યાં. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું કે આ કાર્યક્રમમાં 11 ઘટકો છે અને તે રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ (NEP) સાથે સુસંગત છે.
- તેમણે વિવિધ હસ્તક્ષેપો અને કન્વર્જન્સના ભાવિ અવસર માટે MoRD અને MoPR સાથે સમગ્ર શિક્ષા હેઠળ ચાલી રહેલા કન્વર્જન્સ પ્રયત્નો પર ભાર મૂક્યો.

તેમણે સ્થાનિક સ્તરે ઝીરો ડ્રોપઆઉટ અને શિક્ષા વિના બાળકો ન રહે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે PRI અને સ્થાનિક સરકારોના મહત્વ પર પણ ભાર મૂક્યો હતો.

શ્રી. અતુલ કોટવાલ, એકિઝક્યુટિવ ડિરેક્ટર, આરોગ્ય અને પરિવાર કલ્યાણ મંત્રાલય

- તેમણે સામાન્ય રીતે આરોગ્યના નિર્ધારકો પર તેમના સત્રની શરૂઆત કરી અને દેશમાં લાગુ કરાયેલ વર્તમાન આરોગ્ય સંભાળ વિતરણ માળખું, ઉપલબ્ધ આરોગ્ય યોજનાઓ અને રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય કાર્યક્રમો વિશે વધુ સમજાવ્યું.
- તેમણે આરોગ્ય ક્ષેત્રે ગ્રામ પંચાયતોની મહત્વની ભૂમિકા પર ભાર મૂક્યો હતો, જેમાં આયોજન, અસમાનતાઓનું નિવારણ, જાગરૂકતા વધારવા અને સમુદાયોને એકત્ર કરવા અને કોસ-સેક્ટરલ સહયોગ માટે સમર્થન પ્રદાન કરવાનો સમાવેશ થાય છે.
- તેમણે આયુષ્માન મિત્ર તરીકે નોંધણી કરવા માટે કોમ્યુટરનું સંચાલન કરવા માટે પરિચિત સમુદાયના સભ્યોની સેનાને

પ્રોત્સાહિત કરવા અને બનાવવાના મહત્વ પર ભાર મૂક્યો હતો. આ આયુષ્માન મિત્રો સમુદાયમાં **AB-PMJAY** વિશે જાગૃતિ ફેલાવવામાં મદદ કરશે.

- તેમણે કહ્યું કે ગ્રામ પંચાયતે સ્વ-સહાય જૂથો અને ઉદ્યોગસાહસિકોને, ખાસ કરીને **SC/ST/PWD** જેવા નબળા વર્ગના અરજદારોને **PMBJK**ની સ્થાપના માટે પ્રોત્સાહિત કરવા જોઈએ. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે **PMBJK**ની સ્થાપનાની ઔપચારિકતાઓ પૂર્ણ કરવા માટે **SHG**ને સહાયતા પ્રદાન કરવી જોઈએ.

શ્રી ડી ચંદ્ર શેખર, ડાયરેક્ટર, સૂક્ષ્મ, લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યોગ મંત્રાલય

- તેમણે **PMEGP, SFURTI, ASPIRE, NATIONAL SC-ST** જેવા સૂક્ષ્મ, લઘુ અને મધ્યમ ઉદ્યોગ મંત્રાલયના મહત્વપૂર્ણ કાર્યક્રમોની ચર્ચા કરી. તેમણે વધુમાં ઉમેર્યું હતું કે ઉલ્લેખિત કાર્યક્રમોમાં **PRI**ની માટે કન્વર્જન્સ તકોનો ઘણી ગુંજાશ છે.
- તેમણે વધુમાં જણાવ્યું હતું કે, ઉપરોક્ત યોજનાઓ/કાર્યક્રમો સાથે મળીને સમગ્ર દેશમાં રોજગાર સર્જન હાંસલ કરવામાં મદદ કરશે જે પંચાયતી રાજ મંત્રાલયનું મુખ્ય કેન્દ્ર છે.
- તેમણે જણાવ્યું હતું કે **PRIs SFURTI** ક્લસ્ટરો માટે અમલીકરણ એજન્સીઓ તરીકે કાર્ય કરી શકે છે, કારીગરો અને અન્ય આશ્રિત હિસ્સેદારોને મહત્તમ અસર માટે એકસાથે લાવી શકે છે.

ડૉ. સી પી રેડ્ડી, સિનિયર એડવ. કોમ. (WD) જમીન સંસાધન વિભાગ

- તેમણે ભારતમાં વરસાદ આધારિત કૃષિની વર્તમાન સ્થિતિની ચર્ચા કરી હતી, નોંધ કર્યું કે ભારતના ગ્રામીણ ગરીબોમાંથી **84** ટકા, જેમાં બહુમતી આદિવાસી વસ્તીનો સમાવેશ થાય છે, વરસાદ આધારિત વિસ્તારોમાં રહે છે.
- તેમણે પ્રધાનમંત્રી કૃષિ સિંચાઈ યોજનાના વોટરશેડ ડેવલપમેન્ટ કમ્પોનન્ટ (**WDC-PMKSY**) ના મહત્વ અને વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ પર પ્રકાશ પાડ્યો.
- તેમણે વોટરશેડ મેનેજમેન્ટમાં પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓ અને ગ્રામ સભાઓની ભૂમિકા વિશે ચર્ચા કરી. તેમણે કહ્યું કે વોટરશેડ સમિતિઓ (**WC**) ગ્રામ્ય સ્તરે છે, અને **GS WC** દ્વારા વપરાશકર્તા ફી વસૂલવા માટે એક મિકેનિઝમ સેટ કરે છે. આ સ્થિરતાને મજબૂત બનાવશે.

શ્રી અરુણ બરોડા, અધિક સચિવ, જળ સંસાધન મંત્રાલય

- તેમણે ગ્રામીણ સ્થાનિક સંસ્થાઓ (**RLBs**)માં સ્વચ્છતા સુધારવા માટે **1 5** મા વિત આયોગની અનુદાનના ઉપયોગની વિવિધ વિશિષ્ટતાઓ પર પ્રકાશ પાડ્યો છે. તેમણે વધુમાં ઉલ્લેખ કર્યો કે સ્વચ્છ ભારત મિશન-ગ્રામીણ (**SBM-G**), એક કેન્દ્ર પ્રાયોજિત યોજના, રાજ્યો અને ગ્રામીણ સંસ્થાઓના પ્રયત્નોને પૂરક બનાવે છે.
- તેમણે ઉલ્લેખ કર્યો કે, હવે અમે **SBM**ના બીજા તબક્કામાં છીએ જેનો ઉદ્દેશ્ય **2024-25** સુધીમાં **ODF** સ્થિતિ ટકાવી રાખવાનો હશે.
- તેમણે ઉલ્લેખ કર્યો કે **SBM(G)** મુખ્યત્વે ભારત સરકાર અને રાજ્ય સરકારો તરફથી **SBM(G)**, **RLBs** માટે **15**મા નાણાપંચની અનુદાન જેવા વિવિધ બંડોળના સ્ત્રોતો સાથે સંકલન પર આધારિત છે.
- તેમણે વધુમાં ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે સ્વચ્છતા માટે **SBM(G)** અને **1 5** મા વિત આયોગ સાથે જોડાયેલ અનુદાનનું સંકલન **SBM(G)** હેઠળ નિર્ધારિત લક્ષ્યાંક હાંસલ કરવામાં સફળ થશે અને સ્વચ્છતા માટે **RLBs**ને બંધાયેલ અનુદાનની ફાળવણી સર્વોપરી છે.

➤ **RLB** માટે અનુદાન મેળવવા માટે,

- **2021-22** અને **2022-23** દરમિયાન જારી કરવા માટે, ઓછામાં ઓછા **25** ટકા **RLB** પાસે તેમના પાછલા વર્ષના કામચલાઉ એકાઉન્ટ્સ હોવા જોઈએ અને પાછલા વર્ષના અગાઉના વર્ષ માટે ઓડિટ કરાયેલ એકાઉન્ટ્સ હોવા જોઈએ, જે જાહેર ડોમેનમાં ઓનલાઇન ઉપલબ્ધ હોવા જોઈએ. **2023-24** થી જારી કરવા માટે, **RLBs** પાસે ફરજિયાતપણે **100** ટકા કામચલાઉ અને ઓડિટેડ એકાઉન્ટ્સ ઓનલાઇન ઉપલબ્ધ હશે.
- જે રાજ્યોએ હજુ સુધી સ્ટેટ ફાઇનાન્સ કમિશન (**SFC**) ની રચના કરી નથી તેઓએ **SFC**ની રચના કરવી જોઈએ, તેમની ભલામણો પર કાર્ય કરવું જોઈએ અને માર્ચ, **2024** ના રોજ અથવા તે પહેલાં રાજ્ય વિધાનસભા સમક્ષ સ્પષ્ટીકરણાત્મક મેમોરેન્ડમ સબમિટ કરવું જોઈએ. માર્ચ, **2024** પછી, આ શરતોનું પાલન ન કર્યું હોય તેવા રાજ્યને કોઈ ગ્રાન્ટ રિલીઝ કરવામાં આવશે નહીં.

➤ બંધાયેલ અનુદાન મેળવવા માટે;

- સ્વચ્છતા અને પીવાના પાણીના પુરવઠા માટે ગામ/બ્લોક/જિલ્લાની વાર્ષિક એક્શન પ્લાન **GPDP/BDP/** **DDP**માં પ્રતિબિંબિત થાય છે અને **eGramSwaraj** માં અપલોડ કરવામાં આવે છે.
- બંધાયેલ ગ્રાન્ટના ઉપયોગની વિગતો **eGramSwaraj** પર અપલોડ કરવામાં આવી છે.

5. પુરાવા આધારિત અને ડેટા આધારિત પંચાયત આયોજન

ડૉ. અંજનકુમાર ભાંજા, એસોસિયેટ પ્રોફેસર, નીરદપર દ્વારા

- તેમણે પંચાયત સ્તરે પુરાવા આધારિત આયોજનની જરૂરિયાત સ્પષ્ટ કરી અને કહ્યું કે જમીની વાસ્તવિકતા અને વાસ્તવિક જરૂરિયાતોના પુરાવા તરીકે જરૂરી અને પૂરતા ડેટાનો ઉપયોગ કરીને યોજનાઓ તૈયાર કરવી જોઈએ.
- તેમણે કહ્યું કે પંચાયતો અને સામાન્ય લોકો વચ્ચે માહિતીનું વિશાળ અને વધતું જતું અંતર છે.
- તેમણે એમ પણ કહ્યું કે શ્રેષ્ઠ ઉપલબ્ધ ડેટા, માહિતી અને જ્ઞાનનો વાસ્તવિક નિર્ણય લેવા માટે ઉપયોગ કરવામાં આવે છે અને ગ્રામજનોના જીવન અને આજીવિકા વિશે સારી અને સાચી માહિતી ગુણવત્તાયુક્ત આયોજનનો આધાર છે.
- તેમણે **GPDP/BDP/DPDP** ની તૈયારીમાં આયોજન માટે ઉપયોગ કરી શકાય તેવા માધ્યમિક ડેટાના વિવિધ સ્ત્રોતો અને તેમની સુસંગતતા પર પણ પ્રકાશ પાડ્યો.

રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો દ્વારા **PPC 2020**ના અનુભવની વહેંચણી

➤ મહારાષ્ટ્ર

1. તમામ બ્લોક માટે સ્ટેટ નોડલ ઓફિસર, જિલ્લા નોડલ ઓફિસરો તેમજ બ્લોક નોડલ ઓફિસરોની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી.
2. તમામ GP સ્તરના ફેસિલિટેટર્સની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી.
3. ગ્રામ પંચાયત સુવિધા ટીમ, તમામ ગ્રૂપ સભ્યો, SHG પ્રમુખો અને સભ્યોની તાલીમ ક્વસ્ટર સ્તરે હાથ ધરવામાં આવી હતી.
4. PPC હેઠળ લગભગ તમામ પ્રવૃત્તિઓ પૂર્ણ કરવામાં આવી હતી જેમ કે ફન્ટલાઈન કામદારોનું નામાંકન, MA ડેટા માન્યતા, ફેસિલિટેટર્સ ફીડબેક રિપોર્ટ વગેરે.
5. મહામારીની પરિસ્થિતિને કારણે 2020 દરમિયાન કોઈ ગ્રામ સભાઓ યોજાઈ ન હતી અને તમામ યોજનાઓ GP મીટિંગ્સ દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવી હતી.
6. ફેસિલિટેટર્સને ચૂકવણી NREGA તરફથી ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવતી નથી.

➤ હિમાચલ પ્રદેશ

1. રાજ્ય નોડલ ઓફિસરની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી અને GPDPની એકંદર પ્રગતિ પર દેખરેખ રાખવા અને MoPR સાથે વિવિધ સંદેશાવ્યવહાર કરવા માટે કાર્ય સોંપવામાં આવ્યા હતા.
2. વિવિધ લાઈન વિભાગો માટે જિલ્લા નોડલ ઓફિસરોની પણ નિમણૂક કરવામાં આવી હતી અને સૂચિત કરવામાં આવ્યા હતા.
3. પ્રત્યેક ગ્રામ પંચાયત માટે એક ફેસિલિટેટરની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. હિમાચલ પ્રદેશ રાજ્યમાં, પંચાયત સચિવ આ કાર્ય માટે શ્રેષ્ઠ અનુકુળ છે, તેથી તેમને સુવિધાકાર તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા.
4. કોમ્યુનિટી મોબિલાઇઝેશન માટે, WhatsApp ગ્રુપ્સ અને SMS-ગેટવે વગેરે જેવા ટેકનિકલ વિકલ્પોના પ્રસાર માટે સહભાગિતા તેમજ કાર્યસૂચિનો વ્યાપક ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. આકાશ વાણી દ્વારા જન આંદોલન માટે સૂત્રોચ્ચાર કરવામાં આવ્યા હતા.

➤ કેરળ

1. PPC 2020નું આયોજન કરતી વખતે કેરળ નીચેની બાબતો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે.
 - a. આયોજનમાં લોકોની ભાગીદારી
 - b. સ્થાનિક સમસ્યાઓને પ્રાથમિકતા
 - c. સ્થાનિક વિકાસ પરિપ્રેક્ષ્ય
 - d. સંસાધનોનો અસરકારક ઉપયોગ
 - e. સામાજિક સમાવેશ
 - f. કન્વર્જન્સ અને એકીકરણ

g. કાર્યક્ષમતા અને પરિણામ.

2. PPC 2020 દરમિયાન કરવામાં આવેલી પ્રાપ્તિઓ:

- a. સામાજિક સુરક્ષા- GDPDP મારફત વિકલાંગ, બાળકો, વૃદ્ધો, મહિલાઓ, ટ્રાન્સજેન્ડર વગેરેને સહાય કરવી
- b. મહિલા સશક્તિકરણ – મહિલાઓ માટે આરક્ષણ અને સમુદાય વિકાસમાં તેમની ભાગીદારી પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું,
- c. શિક્ષણ – શાળાના ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરનો વિકાસ, સ્માર્ટ ક્લાસ રૂમ અને એજ્યુકેશન કાયાકલ્પ મિશન સાથે આવે છે.
- d. સ્વાસ્થ્ય – PHC/FHCના, સ્વાસ્થ્ય સુવિધાઓમાં ડોર સ્ટેપ સર્વિસ વગેરેમાં ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરમાં સુધારો કરવો

➤ છત્તીસગઢ

1. લોકોના વિશેષાધિકૃત વર્ગો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું.
2. ગ્રામસભાઓનું વર્ચ્યુઅલ આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
3. સમુદાયને એકત્ર કરવા માટે વ્યાપક તકનીકો.
4. GPમાં પ્રત્યેક વ્યક્તિ સુધી પહોંચવા માટે લાઉડ સ્પીકર દ્વારા ગ્રામસભાનું લાઇવ પ્રસારણ કરવામાં આવ્યું હતું.
5. કાર્યકારી ગ્રૂપની સ્થાપના કરી અને દર વર્ષે 4 જુદા-જુદા વિષયો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું.
6. ગુણવત્તાયુક્ત વિકાસ યોજના માટે પ્રોત્સાહિત કરવા માટે મૂલ્યાંકન મિકેનિઝમ બનાવ્યું અને 50 શ્રેષ્ઠ GPDP/BPDP/DPDP એનાયત કર્યા હતા.

આગળ વધવાનો રસ્તો

શ્રી સુનિલ કુમાર, સેક્રેટરી, MoPR, માર્ગ આગળના સત્રમાં વર્કશોપ માટે ઘણી બધી માહિતી આપી. તેમના દ્વારા શેર કરેલા વિચારો નીચે અનુસાર છે:

1. પ્રત્યેક GP પાસે આ ચાલુ વર્ષમાં તેઓ શું પ્રાપ્ત કરવા માંગે છે તેનું વિઝન, મિશન અથવા સંકલ્પ ડોવો જોઈએ.
2. GPને શૂન્ય-સંસાધન આધારિત ધ્યેય સેટિંગ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાની આવશ્યકતા છે, જ્યાં સમુદાયની મદદથી અથવા GP પાસે ઉપલબ્ધ ન્યૂનતમ સંસાધનોની મદદથી ઇચ્છિત આવશ્યકતા-આધારિત ધ્યેય પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.
3. ગ્રામસભાની મિટિંગમાં ભાગીદારી વધારવી.
4. મહિલા સભા, વોર્ડ સભા અને બાળ સભા ઉપરાંત, રોગચાળો નિયંત્રણમાં આવ્યા પછી સામાન્ય માણસની ભાગીદારી વધારવી જરૂરી છે.
5. તમામ GP એ સુનિશ્ચિત કરવાની જરૂર છે કે ઓછામાં ઓછા 10% GP સભ્યોએ ગ્રામસભામાં હાજર રહેવાની આવશ્યકતા છે.
6. તમામ રાજ્યોએ સુનિશ્ચિત કરવાની જરૂર છે કે ગ્રામસભામાં નબળા લોકો હાજર રહે અને ઓછામાં ઓછા 1/3 સભ્યો મહિલાઓ હોય.
7. ઈ-ગ્રામ સ્વરાજ અને MA પોર્ટલમાં ઉપલબ્ધ ડેટાનું વિશ્લેષણ કરવાની આવશ્યકતા છે અને રાજ્યોને ધ્યાનમાં લીધા વિના યોગ્ય ગેપ વિશ્લેષણ તેમજ ક્ષેત્રીય ખર્ચ કરવા જોઈએ.

8. તમામ રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોને સૂચિત કરવામાં આવે છે કે તેઓ વિવિધ યોજનાઓને આવરી લેતી સ્થાનિક ભાષામાં 8 થી 10 સ્લાઇડ્સની પ્રમાણભૂત PPT તૈયાર કરે અને તેનો ગ્રામ પંચાયત સચિવ અથવા પદાધિકારીઓને આપે. આ PPT ગ્રામસભામાં વાંચવું જોઈએ.
9. સર્વિસ ડિલિવરી મિકેનિઝમ પર ધ્યાન આપવું જોઈએ.
10. પંપ હાઉસ, સ્ટ્રીટ લાઇટ, વગેરે જેવી સ્થિર અસ્કયામતોની જાળવણી માટે કોન્ટ્રાક્ટ મેનેજમેન્ટ પર ભાર આપવો જોઈએ અને વાર્ષિક જાળવણી કોન્ટ્રાક્ટ હોવા જોઈએ.
11. પ્રત્યેક PRI પાસે પર્ફોર્મન્સ મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમ હોવી જોઈએ.
12. પ્રત્યેક રાજ્યોને હાઇબ્રિડ તાલીમ સત્રો ડિઝાઇન કરવા અને તેના પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાની સલાહ આપવામાં આવે છે કારણ કે તે ખૂબ ખર્ચ અસરકારક છે અને તે ઘણા લોકો સુધી પહોંચી શકે છે જેઓ વ્યક્તિગત રીતે તાલીમમાં હાજરી આપી શકતા નથી.

8. પંચાયત આયોજનમાં SDGનું સ્થાનિકીકરણ

શ્રીમતી. જયશ્રી રઘુનંદન, અડિશનલ ચીફ સેક્રેટરી, તમિલ નાડુ દ્વારા

SDG ને સ્થાનિકીકરણ કરવાની જરૂરિયાત પર પ્રકાશ પાડતા માહિતીપ્રદ વિડિઓ સાથે આ સત્ર ઓનલાઇન દ્વારા હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું. સત્ર દરમિયાન હાઇલાઇટ કરાયેલા મુખ્ય મુદ્દાઓ:

1. તે વાત ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યું હતું કે ગરીબી નાબૂદી, કરવાની, અસમાનતા સામે લડવાની અને જળવાયું પરિવર્તનનો સામનો કરવાની જરૂર છે. લવચીક GDP બનાવીને આ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે

2. તેમાં વધુમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો હતો કે છેલ્લી માઈલની સેવાની ડિલિવરી સુનિશ્ચિત કરવાનું અને "કોઈને પાછળ ન છોડવું" અને "પાછળ કોઈ ગામ છોડવું નહીં"ના વચનને પૂર્ણ કરવાનું મહત્વ છે.
3. તે પ્રયોગાત્મક રીતે દર્શાવવામાં આવ્યું હતું કે જળવાયું પરિવર્તન તેમજ ગ્લોબલ વોર્મિંગ માનવસર્જિત છે. આ સમસ્યાનો સામનો કરવા માટે માત્ર તમામ લાઇન-વિભાગો અથવા GPએ જ નહીં પરંતુ તમામ વ્યક્તિઓએ પણ તેના પર કામ કરવાની જરૂર છે.
4. એ વાત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો કે GDP ની તૈયારી કરતી વખતે, GPએ અન્ય વિભાગો સાથે ખાસ કરીને વાતાવરણમાં બદલાવ પર કામ કરવા માટે પહેલ કરવાની જરૂર છે.
5. વધુમાં એ વાત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો કે GPએ સુનિશ્ચિત કરવાની જરૂર છે કે તેઓ SDGનું સ્થાનિકીકરણ કરવામાં વચનોને વાસ્તવિકતામાં રૂપાંતરિત કરી રહ્યાં છે.
6. તેણીએ એમ પણ કહ્યું કે પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓ સિવાયના વિભાગોએ પણ SDGના સ્થાનિકીકરણના મહત્વને સમજવાની જરૂર છે અને બધાએ પરસ્પર SDGના ઉદ્દેશ્યો હાંસલ કરવા જોઈએ.

આર્થિક અને સામાજિક પરિવર્તન પર પ્રાદેશિક કાર્યશાળા ભારત-ગંગાના મેદાની રાજ્યોમાં પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ દ્વારા ઓક્ટોબર 28-29, 2021, ભોપાલ, મધ્ય પ્રદેશ

1. પૃષ્ઠભૂમિ

આ જન યોજના અભિયાનના ભાગ રૂપે, **MoPR**એ **NIRD** અને **PR**ના સહયોગથી અભિયાનના સફળ રોલ-આઉટ માટે રાજ્યો સહિત તમામ હિસ્સેદારોને સમર્થન આપવા માટે શ્રેણીબદ્ધ વર્કશોપ અને તાલીમોનું આયોજન કર્યું હતું. ભોપાલ, મધ્યપ્રદેશ ખાતે 28-29 ઓક્ટોબર, 2021 ના રોજ ઈન્ડો-ગંગાના મેદાની રાજ્યોમાં પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ દ્વારા આર્થિક અને સામાજિક પરિવર્તન પર પ્રાદેશિક કાર્યશાળા આયોજિત કરવામાં આવી હતી

ઈન્ડો- ગંગાના મેદાનના રાજ્યોમાં બિહાર, હરિયાણા, મધ્યપ્રદેશ, પંજાબ, ઉત્તર પ્રદેશ અને પશ્ચિમ બંગાળનો સમાવેશ થાય છે. આ વર્કશોપ માટે, ઈન્ડો-ગંગાના મેદાની રાજ્યોમાં કાર્યરત નીચેની સંસ્થાઓ અને સંશોધન સંસ્થાઓના પ્રતિનિધિઓને પણ ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં થઈ રહેલી પ્રવૃત્તિઓ શેર કરવા અને આયોજન પ્રક્રિયામાં ગ્રામ પંચાયતો સાથે કામ કરવાની તકો અંગે ચર્ચા કરવા આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું છે.

1. જળ શક્તિ વિભાગ જળ સંસાધન, નદી વિકાસ અને ગંગા રિજૂવેશન મંત્રાલય
2. DAY-NRLM અને DDU-GKY, MoRD
3. નવી અને નવીનીકરણીય ઊર્જા મંત્રાલય
4. મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલય - પોષણ અભિયાન માટે
5. કુડુમ્બશ્રી-NRO
6. UN વિમેન - રીજનલ ઓફીસ
7. ICAR-કૃષિ ટેકનોલોજી એપ્લિકેશન રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ [ATARI), જબલપુર, મધ્યપ્રદેશ
8. શિક્ષણ મંત્રાલય
9. સમર્થન- સેન્ટર ફોર ડેવલપમેન્ટ સર્પોર્ટ, ભોપાલ
10. CSIR- સેન્ટ્રલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ મેડિસિનલ એન્ડ એરોમેટિક પ્લાન્ટ્સ [CIMAP), લખનૌ
11. NE રાજ્યો માટે પ્રાદેશિક સંસાધન કેન્દ્ર, NHM, MoHFW - નવી દિલ્હી

2. કાર્યવાહી

2.1 ઉદ્ઘાટન સત્ર

વર્કશોપની શરૂઆત દીપ પ્રાગટ્ય અને પુષ્પગુચ્છથી મહેમાનોનું સ્વાગત કરીને કરવામાં આવી હતી. નિયામક, પંચાયતી રાય શ્રી આલોક કુમાર સિંઘ, નિયામક, પંચાયતી રાજ, મધ્ય પ્રદેશ વર્કશોપમાં ભાગ લેનાર તમામનું સ્વાગત કર્યું. સૌને સંબોધતા તેમણે કહ્યું કે ગ્રામીણ વિકાસ અને પંચાયતી રાજ સંબંધિત યોજનાઓ માટે આ એક મહત્વપૂર્ણ વર્કશોપ છે.

તેમણે એ વાત પર ભાર આપ્યો હતો કે આ બે દિવસીય વર્કશોપની શીખ તમામ સહભાગીઓ માટે ફાયદાકારક રહેશે અને આશા વ્યક્ત કરી હતી કે આ વર્કશોપમાં વહેંચાયેલ શ્રેષ્ઠ પ્રથાઓ પ્રદેશના તમામ રાજ્યો દ્વારા અપનાવવામાં આવશે.

વર્કશોપના સ્વાગત ભાષણ પછી NIRDPRના એસોસિયેટ પ્રોફેસર ડૉ. સી કેથીરેસન દ્વારા વર્કશોપના ઉદ્દેશ્યોની માહિતી આપવામાં આવી હતી.

તેમણે ઉલ્લેખ કર્યો કે જન યોજના અભિયાન તરીકે ઓળખાતું GDP અભિયાન વર્ષ 2018 માં શરૂ થયું હતું. અભિયાનની શરૂઆતથી, NIRDPR ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજના તૈયાર કરવા માટે રાજ્યોને સહાયતા પ્રદાન કરે છે. આ પ્રાદેશિક કક્ષાની વર્કશોપ ઈન્ડો-ગંગાના મેદાની રાજ્યોને સહાયતા પ્રદાન કરવાનો એક ભાગ છે. આ પ્રાદેશિક વર્કશોપના ઉદ્દેશ્યો વિશે વાત કરતાં તેમણે કહ્યું કે આ વર્કશોપ મુખ્યત્વે પંચાયતોના આર્થિક વિકાસ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવા જઈ રહી છે કારણ કે કૃષિ આધારિત પ્રવૃત્તિ આ ક્ષેત્ર હેઠળ આવતા તમામ રાજ્યોની મુખ્ય પ્રવૃત્તિ છે. દેશના દરેક ક્ષેત્રનું આયોજન અન્ય કરતા અલગ હોવાથી, આ કાર્યશાળાઓ પ્રાદેશિક ધોરણે સહાયતા પ્રદાન કરવા માટે યોજવામાં આવી રહી છે. આ પ્રાદેશિક વર્કશોપ પહેલા રાષ્ટ્રીય સ્તરે બે વર્કશોપનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે.

વર્કશોપની ઝાંખી શ્રીમતી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવી હતી. રેખા યાદવ, સંયુક્ત સેક્રેટરી, પંચાયત રાજ મંત્રાલય. તેણીએ હાઇલાઇટ કર્યું કે આ વખતે અમે આ વર્ષ માટે નિર્ધારિત દરેક પ્રાદેશિક વર્કશોપમાં પંચાયતોના ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓની ભાગીદારી સુનિશ્ચિત કરવા માટે ખૂબ જ ઇરાદાપૂર્વકના પ્રયાસો કરી રહ્યા છીએ.

તેમણે ઉલ્લેખ કર્યો હતો કે ગ્રામ્ય લોકો સામાન્ય રીતે રોજગાર, બહેતર શિક્ષણ, સારી આરોગ્ય સુવિધાઓની શોધમાં શહેરી વિસ્તારમાં સ્થળાંતર કરે છે, જો કે જો પંચાયત સ્તરે યોગ્ય આયોજન કરવામાં આવે તો તમામ પંચાયતો ગ્રામ્ય સ્તરે આ સુવિધાઓ પૂરી પાડવા સક્ષમ છે.

તેમણે આશા વ્યક્ત કરી કે યુવા અને અનુભવી ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓમાં ગ્રામીણ વિકાસનો ચહેરો બદલવાની ક્ષમતા છે અને આ બધું વધુ સારા આયોજન, અમલીકરણ અને દેખરેખ દ્વારા પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.

MoPRના સેક્રેટરી શ્રી સુનિલ કુમારે તેમના ઉદ્ઘાટન સંબોધનમાં ભાર

Shri Sunil Kumar, Secretary, MoPR, Gol addressing the participants through VC

મૂક્યો હતો કે પંચાયતોએ તેમની પંચાયતોમાં જે વિકાસલક્ષી ફેરફારો જોવા માંગે છે તેનું વિઝન હોવું જોઈએ.

વિકાસ પરિવર્તનનું આયોજન લોકોની જરૂરિયાત મુજબ થવું જોઈએ અને સમાજના તમામ લોકો જેમ કે રોજમદાર મજૂર, ખેડૂતો, બાળકો, મહિલાઓ, યુવાનો અને વૃદ્ધોએ આયોજન પ્રક્રિયામાં સમાન રીતે ભાગ લેવો જોઈએ. પંચાયતને આયોજન પ્રક્રિયા શરૂ કરવા માટે OSR જેવા

આવકના સ્ત્રોત, X V ફાઇનાન્સ કમીશનના ભંડોળ અને કેન્દ્રીય પ્રાયોજિત યોજનાઓ વિશે જાણ હોવી જોઈએ. પંચાયતોએ નવા કામોનું આયોજન કરવાને બદલે યાવુ કામોને પ્રાધાન્ય આપવું જોઈએ.

તેમણે ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે હવે પંચાયતોનું ધ્યાન માત્રાત્મક આયોજન નહીં પરંતુ ગુણાત્મક હોવું જોઈએ. પંચાયતો દ્વારા ગત વર્ષ

દરમિયાન કરાયેલા કામોનું નિયમિત મોનિટરિંગ ફરજિયાતપણે કરવું જોઈએ. સરકારની સર્વેલન્સ સિસ્ટમ વિશે બ્રિફિંગ. તેમણે કહ્યું કે આ

વર્ષથી મંત્રાલયે ઇ-ગ્રામ સ્વરાજ પોર્ટલ પર અપલોડ કરવામાં આવતા ડેટાનું વિશ્લેષણ શરૂ કરી દીધું છે, મિશન અંત્યોદય ડેટા દ્વારા ઓળખવામાં આવેલા ગાબડાઓનું નિયમિત નિરીક્ષણ પણ કરવામાં આવી રહ્યું છે.

ઉદઘાટન સંબોધન પછી MoPRના સેક્રેટરી દ્વારા 'ભાગીદારીપૂર્ણ ગામ વિકાસ આયોજન પ્રક્રિયા' પર તાલીમ માર્ગદર્શિકા અને GPDP અને OSR (MP સરકાર દ્વારા તૈયાર) પર ટૂંકી ફિલ્મોનું વિમોચન કરવામાં આવ્યું હતું.

શ્રીમતી. શિવાની વર્મા, સંયુક્ત નિયામક, P&RD, મધ્ય પ્રદેશે આભાર વ્યક્ત કર્યો હતો.

Release of Training Manual on 'Participatory Village Development Planning Process'

2.2 ટેકનિકલ સેશન I: પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ તૈયાર કરવા માટે જન યોજના અભિયાન

શ્રીમતી. MoPRના જોઈન્ટ સેક્રેટરી રેખા યાદવે 2018માં અભિયાન શરૂ થઈ ત્યારથી અત્યાર સુધીની પ્રાપ્તિઓ પર પ્રકાશ પાડતી જન યોજના અભિયાન પર ઝાંખી રજૂ કરી.

તેણીએ જણાવ્યું કે PPC અભિયાનની આયોજન પ્રક્રિયા વાસ્તવમાં વર્ષ 2014 માં પંચાયતોને 14 મા નાણાપંચની અનુદાનની ફાળવણી સાથે શરૂ થઈ હતી.

- મધ્યપ્રદેશ, ઓડિશા, પશ્ચિમ બંગાળ અને બિહાર જેવા રાજ્યો વિશેષ ગ્રામસભા કરતાં વધુ આયોજન કરે છે;
- સંબંધિત લાઇન વિભાગોમાંથી માત્ર શિક્ષણ, મહિલા અને બાળ વિકાસ, કૃષિ અને કુટુંબ અને કલ્યાણ વિભાગો ગ્રામ પંચાયત યોજનાની તૈયારીમાં ભાગ લઈ રહ્યા છે. પશુપાલન અને ડેરી, પીવાનું પાણી અને સ્વચ્છતામાં ઓછી ભાગીદારી છે.
- GPDPની તૈયારીમાં વિવેક પોવર્ટી રિડક્શન પ્લાન (VPRP) નો સમાવેશ ફરજિયાત રહેશે..
- મુખ્ય સંસાધન આવરણ XVFC, MGNREGA અને રાજ્ય ફાઇનાન્સ કમિશન તરફથી ઉપલબ્ધ છે. ફ્લેગશિપ સ્કીમ્સ અને લાઇન મંત્રાલયો દ્વારા ઉપલબ્ધ ભંડોળ ખૂટે છે.
- GPDPમાં આરોગ્ય, મહિલા અને બાળ વિકાસ, શિક્ષણ અને જળ

સંરક્ષણનો ઓછો સમાવેશ.

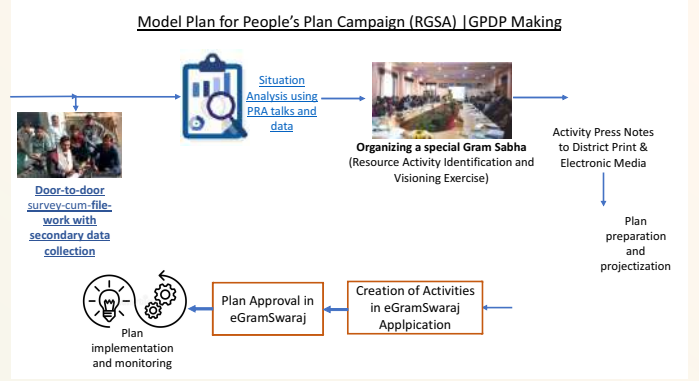
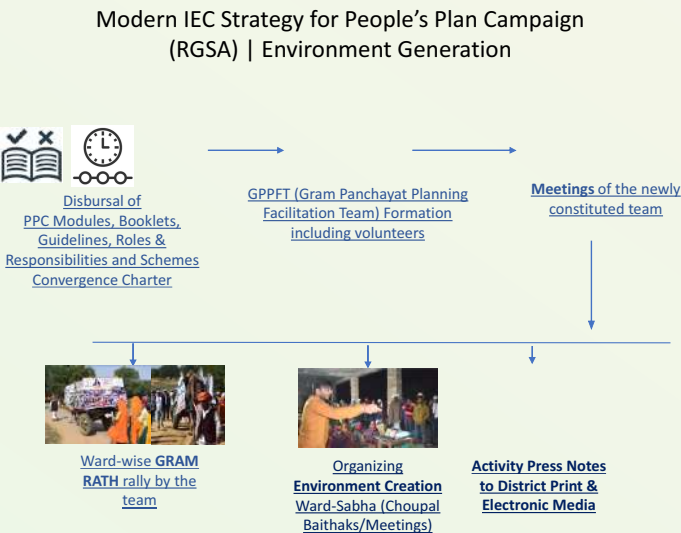
- હાલમાં ચાલી રહેલી ગ્રામસભાઓમાં લોકોની ભાગીદારી માત્ર 4.43% છે. SHGની ભાગીદારી ગ્રામ સભાઓ 92% છે.
- દેશભરમાં અત્યાર સુધી યોજાયેલી કુલ 14,310 ગ્રામ સભાઓમાંથી માત્ર શિક્ષણ વિભાગની મહત્તમ ભાગીદારી 62% છે અને અન્ય રેખા વિભાગો એટલે કે જળ સંસાધન 2% અને નવી અને નવીનીકરણીય ઊર્જા વિભાગ અનુક્રમે 1% ની ખૂબ ઓછી ભાગીદારી ધરાવે છે.
- પુરાવા આધારિત આયોજન, સેલ્ફ હેલ્ફ ગ્રુપ અને કોમ્યુનિટી મોબિલાઇઝેશન, સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગોલ્સ અને હોલિસ્ટિક પ્લાનિંગ જેવા MoPR દરમિયાનગીરીની વિગતવાર માહિતી આપવામાં આવી હતી.

શ્રી વિપ્ર ગોયલ, કન્સલ્ટન્ટ, MoPR દ્વારા બીજી પ્રેજેન્ટેશન, સંકલિત પંચાયત આયોજન માટે આધુનિક IEC પ્રવૃત્તિઓની જરૂરિયાત પર પ્રકાશ પાડે છે.

આયોજનની સફળતા સુનિશ્ચિત કરવા માટે PPC ના 5 સિદ્ધાંતો છે:

- નિષ્પક્ષતા
- ટેકનિકલ નિપુણતા
- જાગૃતિ
- સમુદાયની સંડોવણી
- તકેદારી

એ વાત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો કે ઉપરોક્ત બાબતોને સુનિશ્ચિત કરવા માટે, નીચેના પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરતી આધુનિક IEC વ્યૂહરચના આવશ્યક છે:

સત્રનું ત્રીજું પ્રેઝન્ટેશન ડૉ. સી. કથીરેસન, એસોસિયેટ પ્રોફેસર, એનઆઈઆરડીપીઆર દ્વારા “SDGનું સ્થાનિકીકરણ: GPDP સાથે SDGનું એકીકરણ” વિષય પર રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું. પ્રેઝન્ટેશનમાં તેમણે એ હકીકત પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો કે SDGને GPDP સાથે એકીકૃત કરવા માટે કોઈ ચોક્કસ આયોજનની આવશ્યકતા નથી, માત્ર GPDP દ્વારા SDGને સ્થાનિકીકરણ કરવા માટે આયોજનનો એક સંકલિત અભિગમ આવશ્યક છે. પ્રેઝન્ટેશનમાં તેમણે એ હકીકત પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો કે SDGને GPDP સાથે એકીકૃત કરવા માટે કોઈ ચોક્કસ આયોજનની આવશ્યકતા નથી, માત્ર GPDP દ્વારા SDGને સ્થાનિકીકરણ કરવા માટે આયોજનનો એક સંકલિત અભિગમ આવશ્યક છે. તેમણે SDG પરના 2019ના નીતિ આયોગના રિપોર્ટને ધ્યાનમાં લઈને અને સમજાવ્યું કે સ્થાનિક સરકાર બોટમ-અપ અભિગમ દ્વારા SDG ની સિદ્ધિને કેવી રીતે સમર્થન આપી શકે છે અને SDG કેવી રીતે સ્થાનિક વિકાસ નીતિ માટે માળખું પ્રદાન કરી શકે છે. તેમણે કહ્યું કે SDG લક્ષ્યાંકો હાંસલ કરવા માટે પંચાયતો પાસે વધુ નવ વર્ષ છે અને આ માત્ર પંચાયતી રાજ વ્યવસ્થાના ત્રણેય સ્તરોની ભાગીદારીથી જ થઈ શકે છે. તેમણે 10 SDGs તરફ ધ્યાન દોર્યું જે સીધી રીતે પંચાયતો સાથે સંબંધિત છે અને 11મી અનુસૂચિ હેઠળ પંચાયતો માટે નિર્દિષ્ટ 29 વિષયો હેઠળ આવે છે. તેમણે કેન્દ્રીય પ્રાયોજિત યોજનાઓની પણ સૂચિબદ્ધ કરી છે જે ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો સાથે સીધી રીતે જોડાયેલી છે. 150 લક્ષ્યાંકો અને 300 સૂચ્યાંકો સાથે 9 થીમ્સ, જે SDG ના સ્થાનિકીકરણ માટે રચાયેલી સમિતિની ભલામણો છે, તે પણ તેમના દ્વારા રજૂ કરવામાં આવી હતી.

2.3 ટેકનિકલ સેશન II: જન યોજના અભિયાન – રાજ્યો દ્વારા અનુભવ શેરિંગ

ટેકનિકલ સત્ર 5 થીમેટિક ક્ષેત્રો પર કેન્દ્રિત હતું:

- a) PRI સ્તરે કન્વર્જન્સ
- b) PR અને SHGનું કન્વર્જન્સ
- c) લાઇન મંત્રાલયોની પ્રવૃત્તિ સાથે PRનું સંકલન
- d) લોકભાગીદારી માટે ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ દ્વારા લેવાયેલા

પગલાં

e) સર્વશ્રેષ્ઠ પ્રયાઓનું દસ્તાવેજીકરણ ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓને COVID-19 મહામારી, OSR જનરેશન, SDGનું સ્થાનિકીકરણ, નક્કર અને પ્રવાહી કરવા વ્યવસ્થાપન માટે લેવાયેલા પગલાં, વનીકરણ અને GDPના લાભોનો સમાવેશ થાય છે તે દરમિયાન લોકોની ભાગીદારીમાં કેવી રીતે મદદ કરી તે અંગેના તેમના અનુભવો શેર કરવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું.

પંજાબ: સુશ્રી. શેષનદીપ કૌર, સરપંચ, માણક ખાના, મૌર, ભટિંડાએ શેર કર્યું કે તેમની પંચાયતે બે રાષ્ટ્રીય પુરસ્કારો દીનદયાલ ઉપાધ્યાય પંચાયત શક્તિકરણ અને નાનાજી દેશમુખ ગૌરવ ગ્રામ સભા જીત્યા છે. તેણીએ ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે નવા ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ માટે ઇન્ડક્શન ટ્રેનિંગ ફરજિયાત બનાવવી જોઈએ. ગ્રામસભામાં લોકોની ભાગીદારી વધારવા માટે, તેમણે વોલ પેઇન્ટીંગ, ડોર ટુ ડોર મીટીંગ, ગ્રામસભામાં ભાગ લેવા માટે એવોર્ડની શરૂઆત કરી.

શ્રી રાજદીપ સંધુ, સરપંચ, રટ્ટા ખેરા, ધાલ ખુર્દ, ફિરોઝપુરે તેમનો અનુભવ શેર કર્યો કે તેમની પંચાયત 14મી FC અને MGNREGA (મનરેગા) તરફથી મળેલા ભંડોળનો ઉપયોગ વિકાસલક્ષી કાર્ય પ્રવૃત્તિ કરવા માટે કરે છે.

ઉત્તર પ્રદેશ: સુશ્રી. પ્રિયંકા તિવારી, વડા-ગ્રામ પંચાયત રાજપુર, વિકાસ બ્લોક હાથરસ, જીલ્લા હાથરસએ તેમનો અનુભવ રજૂ કર્યો. તેમણે ખાસ કરીને COVID-19 દરમિયાન તેમની પંચાયત દ્વારા લેવામાં આવેલા પગલાંઓ જેમ કે 100% સ્વચ્છતા અને રોગચાળામાંથી શૂન્ય-મૃત્યુ દર સુનિશ્ચિત કરવા રસીકરણનો ઉલ્લેખ કર્યો. ગામમાં સ્વચ્છતા સુનિશ્ચિત કરવા તેઓએ પ્લાસ્ટિકના ઉપયોગ પર પ્રતિબંધ મૂક્યો છે.

મધ્ય પ્રદેશ: શ્રી કમલ પાટલ, સરપંચ, નવાદપુરા, ધાર જીલ્લાએ તેમની પંચાયતોની પહેલ જેવી કે પ્લાસ્ટિકના ઉપયોગ પર પ્રતિબંધ, વૃક્ષારોપણ અને ગૌશાળાનું નિર્માણ, બાળકો માટે શિક્ષણ કેન્દ્રની સ્થાપના અને RO વોટર પ્લાન્ટ વિશે જણાવ્યું.

શ્રીમતી અનુરાધા જોશી સરપંચ કુદરિયા ગ્રામ પંચાયત, બ્લોક મહુ, ઈન્દોર જિલ્લો, તેમની પંચાયતની આવક વધારવાના તેમના અનુભવો શેર કર્યાં. તેમણે સેનેટરી પેડ મેન્યુફેક્ચરિંગ યૂનિટ સ્થાપવાનો અનુભવ શેર કર્યો જે હાલમાં ગામની ૨૦૦ મહિલાઓ દ્વારા ચલાવવામાં આવે છે

PPS પર ગ્રામ સભા- ગેપ ગંગારામપુર, જિલ્લો-દક્ષિણ દીનાજપુર, અને બંગાળ

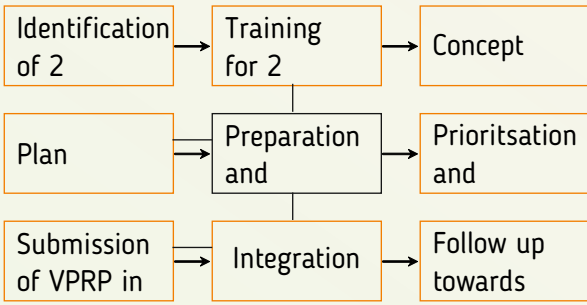

2.4 ટેકનિકલ સેશન III: સર્વગ્રાહી પંચાયત યોજનાઓ હાંસલ કરવા માટે PRI-SHG કન્વર્જન્સ

સત્રમાં પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ સાથે વિવિધ યોજનાઓ અને કાર્યક્રમોના સંકલન પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં આવ્યું હતું. સુશ્રી જુહા ભટ્ટાચાર્ય, નેશનલ મિશન મેનેજર, DAY-NRLM અને DDU-GKY, MoRD, ગ્રામીણ ગરીબી નિવારણ યોજના (VPRP) પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરતી રજૂઆતમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે જે પરિવાર કોઈપણ SHG સાથે જોડાયેલ નથી તે પણ તેનો ભાગ બનશે. VPRP તેમણે ગ્રામીણ ગરીબી નાબૂદી યોજનાઓની મુખ્ય વિશેષતાઓ પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો. VPRP હેઠળની વિવિધ યોજનાઓમાં નીચેનાનો સમાવેશ થાય છે:

- ઉમેદવારી યોજના
- આજીવિકા યોજના
- જાહેર માલસામાન, સેવાઓ અને સંસાધન વિકાસ યોજનાઓ
- સામાજિક વિકાસ યોજનાઓ

ઉપરોક્ત યોજનાઓ વિવિધ સ્તરે તૈયાર કરવામાં આવી છે - SHG સ્તર, ગ્રામ્ય સ્તર અને ગ્રામ પંચાયત સ્તર. ગામની ગરીબી નિવારણ યોજનાઓ માટે અપનાવવાની પ્રક્રિયા નીચે મુજબ છે...:

પ્રેઝન્ટેશનમાં ગ્રામીણ ગરીબી નિવારણ યોજનાઓની સફળ તૈયારી માટે અપનાવવામાં આવતી મુખ્ય સિદ્ધિઓ, પડકારો અને વ્યૂહરચનાઓ પર પ્રકાશ પાડવામાં આવ્યો હતો. કુડુમ્બશ્રી- NRO, કુ. મધુલિકા જોશી અને શ્રી શ્રેયસ કુમાર રાયના પ્રતિનિધિઓએ ઉત્તર પ્રદેશના હસ્તક્ષેપ જિલ્લાઓમાં V P R P અમલીકરણનો અનુભવ વ્યક્ત કર્યો. તેમણે વર્ષ 2020-21માં VPRP માટેની KSNROની વ્યૂહરચના અને VPRP હેઠળની વિવિધ યોજનાઓ અને પેદા થયેલી માંગણીઓમાંથી મહત્વના તારણો વિશે ટૂંકમાં ચર્ચા કરી. VPRPના અસરકારક અમલીકરણ તરફ તેમના હસ્તક્ષેપો અને પડકારોની અસર પણ વિગતવાર શેર કરવામાં આવી હતી.

2.5 ટેકનિકલ સેશન IV: MoPR પહેલ

શ્રી ખુશવંત સિંહ સેઠી, સંયુક્ત સચિવ, MoPR એ ગ્રામ સભાઓને વાઈબ્રન્ટ બનાવવા - ગ્રામ સ્વરાજ પ્રાપ્ત કરવા પર રજૂઆત કરી. તેમણે નંબરનો ઉલ્લેખ કરીને દેશના પંચાયતના આંકડાઓની ઝલક શેર કરી. ગ્રામ પંચાયતો, બ્લોક પંચાયતો, જિલ્લા પંચાયતો અને નં. પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓના ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ. ત્યારબાદ તેમણે ગ્રામીણ સ્થાનિક

શાસનને મજબૂત કરવા માટે જરૂરી અભિગમો વિશે વાત કરી.

- પ્રાથમિક અભિગમ જરૂરી
 - ગ્રામીણ અર્થતંત્રને મજબૂત બનાવવું
 - તીવ્રતા માટેની યોજનાઓનો સઘન અમલીકરણ દા.ત. ગ્રામ સ્વરાજ અભિયાન
 - પારદર્શિતા, કાર્યક્ષમતા અને સમાનતાની ખાતરી કરો
 - ગ્રામીણ સ્થાનિક શાસનના મૂળભૂત એકમ તરીકે ગ્રામસભાને મજબૂત બનાવો
- તેમણે પંચાયતો માટે જાહેર આરોગ્ય, પોષણ અને શિક્ષણ જેવા અગ્રતા ક્ષેત્રો પર ભાર મૂક્યો અને તેમને જણાવ્યું કે વધુ સારા પરિણામો મેળવવા માટે પંચાયત સ્તરે શું કરવાની જરૂર છે. પછીથી તેમણે ગ્રામસભાને જીવંત બનાવવા માટે MoPR સલાહકાર સમિતિ દ્વારા કરાયેલા સૂચનો તરફ ધ્યાન દોર્યું. ગ્રામસભાને જીવંત બનાવવા માટે, MoPR સલાહકાર સમિતિએ છ પેટા સમિતિઓની રચના કરવાનું સૂચન કર્યું છે, દરેક પેટા સમિતિઓની વિષયવાર ભૂમિકા પણ રજૂઆત દરમિયાન સમજાવવામાં આવી હતી. અંતે તેમણે ડેશબોર્ડ પર ડેટા અપલોડ કરવા માટે રાજ્યો/કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો દ્વારા લેવામાં આવતી કાર્યવાહી સમજાવી. સત્રની આગામી રજૂઆત સંયુક્ત રીતે શ્રી જે.કે. મિશ્રા, ટેકનિકલ ડિરેક્ટર, NIC દિલ્હી અને સુશ્રી કર્ણિકા કૌશિક, કન્સલ્ટન્ટ, MoPR ગ્રામ મંચ અરજી પર.

સત્રની અધ્યક્ષતા શ્રીમતી. રેખા યાદવ, સંયુક્ત સચિવ, MoPR. ટેકનિકલ ડિરેક્ટર, NIC દિલ્હી શ્રી જે.કે. મિશ્રાએ ગ્રામ પંચાયત આયોજન માટે ગ્રામ મંચના અવકાશી સાધન વિશે ટૂંકમાં સમજાવીને સત્રની શરૂઆત કરી. તેમના પ્રેઝન્ટેશનમાં તેમણે વિવેક મંચ, GPDP અને પોર્ટલ ઈન્ટરફેસ માટેના આયોજન સંસાધનોની ઝાંખી પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો. ગ્રામ મંચની મુખ્ય વિશેષતાઓ વિશે, તેમણે ઉલ્લેખ કર્યો કે તે 29 વિસ્તારોને આવરી લેતી ગ્રામ પંચાયતો માટે એક સંકલિત જિયોસ્પેશિયલ પ્લેટફોર્મ છે; GPDP માટે નિર્ણય સપોર્ટ સિસ્ટમ પ્રદાન કરવી.

સુશ્રી કર્ણિકા કૌશિક, કન્સલ્ટન્ટ, MoPR એ સંપત્તિઓના જીઓ-ટેર્ગીંગ અંગેના પ્રશ્નોના જવાબ આપ્યા. તેમણે કહ્યું કે હાલમાં રાજ્યો NICના ડેટા સાથે સંકલિત નથી, જ્યારે આ એકીકરણ થશે ત્યારે ડુપ્લિકેટ એસેટ બનાવવાની કોઈ શક્યતા રહેશે નહીં.

2.6 ટેકનિકલ સત્ર V: PPCનું પુરાવા આધારિત આયોજન અને દેખરેખ

ડૉ. અંજન કુમાર ભાંજાએ તેમની પ્રેઝન્ટેશનમાં પુરાવા આધારિત અને ડેટા આધારિત પંચાયત આયોજનની જરૂરિયાત પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો.

- પુરાવા આધારિત એટલે કે શ્રેષ્ઠ ઉપલબ્ધ ડેટા, માહિતી અને જ્ઞાનનો ઉપયોગ નિર્ણયો લેવા માટે થાય છે.
- પુરાવા-આધારિત આયોજન ડેટા અને માહિતીમાંથી મેળવેલા જ્ઞાનનો ઉપયોગ કરે છે અને અમારી આયોજન પ્રક્રિયાને ઓપ્ટિમાઇઝ કરવા અને પરિણામો સુધારવા માટે તેનો ઉપયોગ કરે છે.
- પુરાવા-આધારિત આયોજન શું કરવું જોઈએ તે નક્કી કરવા માટેના આધાર તરીકે પુરાવા એટલે કે ડેટા, માહિતી અને જ્ઞાનનો ઉપયોગ કરે છે.
- વાસ્તવિક જરૂરિયાતો અને પંચાયત આયોજન વચ્ચે માહિતીનું અંતર દેખાય છે.
- જમીની વાસ્તવિકતાઓ અને વાસ્તવિક જરૂરિયાતોના પુરાવા તરીકે જરૂરી અને પૂરતા ડેટાનો ઉપયોગ કરીને યોજનાઓ તૈયાર કરવી જોઈએ.

આ સત્રની અધ્યક્ષતા શ્રી ખુશવંત સિંહ સેઠી, સંયુક્ત સચિવ, MoPR દ્વારા કરવામાં આવી હતી.

2.7 ટેકનિકલ સેશન VI: GDPDP સાથે યોજનાઓ અને કાર્યક્રમોનું કન્વર્જન્સ

સુશ્રી પ્રિયંકા ગુમા, ડેપ્યુટી જનરલ મેનેજર, પેન્શન ફંડ રેગ્યુલેટરી એન્ડ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (PFRDA), નવી દિલ્હી દ્વારા પ્રસ્તુતિએ ભારત સરકારની મુખ્ય યોજના અટલ પેન્શન યોજના (APY) ના મહત્વ પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો.

આ યોજના વર્ષ 2015 માં રજૂ કરવામાં આવી હતી અને તે 60 વર્ષ પછી પ્રતિષ્ઠિત જીવન જીવવા માટે અસંગઠિત ક્ષેત્રના 88% કર્મચારીઓને લાભ આપે છે.

તેણીએ કહ્યું કે હવે આ યોજનામાં મહિલાઓની ભાગીદારી વધી રહી છે અને હાલમાં આ યોજનાના 44 લાભાર્થીઓ મહિલાઓ છે. તેમણે શેર કર્યું

કે PFRDA આગામી 3 થી 5 વર્ષમાં APY હેઠળ લગભગ 7 કરોડ નવા નોંધણીઓને આવરી લેવાનું આયોજન કરી રહ્યું છે. APY યોજનાના વ્યાપક કવરેજને સુનિશ્ચિત કરવામાં ગ્રામ પંચાયતો મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા

ભજવી શકે છે, તેથી તેમણે લોકોને યોજનામાં જોડાવા માટે પ્રોત્સાહિત કરવા વર્કશોપમાં ભાગ લેનારા તમામ રાજ્યો પર ભાર મૂક્યો હતો.

શ્રી એસ.આર. મીના, વૈજ્ઞાનિક ડી, બાયોગેસ ટેક્નોલોજી ડેવલપમેન્ટ વિભાગ, નવી અને નવીનીકરણીય ઊર્જા મંત્રાલય, નવી દિલ્હીએ તેમના સત્રની શરૂઆત કોઈપણ વિકાસ પ્રવૃત્તિ માટે ઊર્જાના મહત્વ પર પ્રકાશ પાડીને કરી હતી. તેમણે ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે પરંપરાગત ઊર્જા સ્ત્રોતને સ્માર્ટ રિન્યુએબલ સસ્ટેનેબલ એનર્જીથી બદલવાનો મંત્રાલયનો ઉદ્દેશ્ય છે. તેમણે કહ્યું કે બાયોગેસ એ ઊર્જાનું ખૂબ જ આર્થિક સ્વરૂપ છે જે કુલ 17 લક્ષ્યોમાંથી 9 લક્ષ્યોના ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો સાથે જોડાયેલું છે. ડૉ. યોગેશ કુમાર, એક્ઝિક્યુટિવ ડિરેક્ટર, SAMARTHAN [સમર્થન]-સેન્ટર ફોર ડેવલપમેન્ટ સર્પોર્ટ, ભોપાલે 1996 થી પંચાયતી રાજ સાથે કામ કરવા માટે તેમની સંસ્થાનો અનુભવ શેર કર્યો.

તેમણે કહ્યું કે કન્વર્જન્સ ત્યારે જ શક્ય છે જ્યારે લોકો યોજના આ વિસ્તારમાં લાવવા માંગે છે તે ફેરફારોને લોકો સ્વીકારવાનું શરૂ કરે.

તેમણે ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે તમામ હિતધારકોની ભાગીદારીથી યોજનાના ઉદ્દેશ્યોને પ્રાપ્ત કરી શકાય છે.

શ્રી સ્વપ્નિલ દુબે, વરિષ્ઠ વૈજ્ઞાનિક અને વડા, ICAR- રાઇઝન, તેમણે KVK કેન્દ્રો વિશે માહિતી આપીને તેમના પ્રેઝન્ટેશનની શરૂઆત કરી, જે ભારતની કૃષિ પરિષદ દ્વારા સમગ્ર દેશમાં સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા છે, હાલમાં 721 KVK ની સ્થાપના કરવામાં આવી છે. KVK ખેડૂતો માટે જ્ઞાન અને સંશોધન કેન્દ્ર તરીકે કામ કરે છે.

તેમણે કહ્યું કે KVK પરંપરાગત પાકોને બદલે ઉચ્ચ મૂલ્યના પાકો પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરી રહી છે. તેમણે મૂલ્યવર્ધન, મધમાખી ઉછેર, રેશમ

ઉછેર, લાખ સંવર્ધન, બકરી ઉછેર, મશરૂમ ઉત્પાદન, રોજગારી અને આવક ઉભી કરવાની પ્રવૃત્તિઓ માટે નાની બાજરીની પ્રક્રિયા અને જૈવિક ઉત્પાદનોના ઉત્પાદનની ભલામણ કરી હતી.

સત્રની અધ્યક્ષતા સંયુક્ત રીતે શ્રી ખુશવંત સિંહ સેઠી, સંયુક્ત સચિવ, MoPR અને શ્રીમતી દ્વારા કરવામાં આવી હતી. રેખા યાદવ, સંયુક્ત સચિવ, MoPR.

આર્થિક અને સામાજિક પરિવર્તન પર પ્રાદેશિક કાર્યશાળા તટીય રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ દ્વારા 11-12 નવેમ્બર, 2021, મેંગલુરુ, કર્ણાટક

1. પૃષ્ઠભૂમિ

પંચાયતી રાજ મંત્રાલય [MoPR] એ GPDP (સબકી યોજના, સબકા વિકાસ) માટે જન યોજના અભિયાન ૨ ઓક્ટોબર, 2021 થી 31 જાન્યુઆરી, 2022 સુધી શરૂ કર્યું. આ અભિયાનના ભાગરૂપે, MoPR એ NIRD અને PR સાથે મળીને શ્રેણીબદ્ધ વર્કશોપ અને તાલીમોનું આયોજન કર્યું હતું. અભિયાનના સફળ રોલ-આઉટ માટે રાજ્યો સહિત તમામ હિતધારકોને સમર્થન પ્રદાન કરવું.

11-12 નવેમ્બર, 2021 દરમિયાન મેંગલુરુ, કર્ણાટક ખાતે આયોજિત તટીય રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ દ્વારા આર્થિક અને સામાજિક પરિવર્તન પર પ્રાદેશિક કાર્યશાળા

તટીય રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં આંદામાન અને નિકોબાર ટાપુઓ, આંધ્રપ્રદેશ, દાદરા અને નગર હવેલી અને દમણ અને દીવ, ગોવા, ગુજરાત, કર્ણાટક, કેરળ, લક્ષદ્વીપ, મહારાષ્ટ્ર, ઓડિશા, પુડુચેરી, તમિલનાડુનો સમાવેશ થાય છે. આ વર્કશોપ માટે, દરિયાકાંઠાના રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં કામ કરતી નીચેની સંસ્થાઓ અને સંશોધન સંસ્થાઓના પ્રતિનિધિઓને પણ ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં કરવામાં આવી રહેલી પ્રવૃત્તિઓ શેર કરવા અને આયોજન પ્રક્રિયામાં ગ્રામ પંચાયતો સાથે કામ કરવાની તકો અંગે ચર્ચા કરવા આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું છે.

- 1 જલ શક્તિ મંત્રાલય
- 2 DAY-NRLM, ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય
- 3 મત્સ્યોદ્યોગ વિભાગ - મત્સ્યોદ્યોગ, પશુપાલન અને ડેરી મંત્રાલય, ભારત સરકાર
- 4 મત્સ્યોદ્યોગ વિભાગ - મત્સ્યોદ્યોગ, પશુપાલન અને ડેરી મંત્રાલય, ભારત સરકાર
- 5 નેશનલ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ ઓથોરિટી, નવી દિલ્હી
- 6 નેશનલ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ ઓથોરિટી, નવી દિલ્હી
- 7 કેરળ સ્ટેટ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ ઓથોરિટી
- 8 કેરળ સ્ટેટ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ ઓથોરિટી
- 9 ઓડિશા સ્ટેટ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ ઓથોરિટી [OSDMA)
- 10 ગુજરાત સ્ટેટ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ ઓથોરિટી [GSDMA)
- 11 ગુજરાત ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ [GIDM)
- 12 UN વિમેન - પ્રાદેશિક કાર્યાલય-ભારત
- 13 કુદુમ્બશ્રી NRO
- 14 નવી અને નવીનીકરણીય ઊર્જા મંત્રાલય
- 15 મહિલા અને બાળ વિકાસ મંત્રાલય - પોષણ અભિયાન માટે

- 16 ICAR-સેન્ટ્રલ મરીન ફિશરીઝ રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ, કોચી, કેરળ
- 17 ICAR- સેન્ટ્રલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ બ્રેકિશ વોટર એક્વાકલ્ચર [CIBA), ચેન્નાઈ
- 18 નેશનલ ફિશરીઝ ડેવલપમેન્ટ બોર્ડ [NFDB), હૈદરાબાદ
- 19 કેરળ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ લોકલ એડમિનિસ્ટ્રેશન [KILA)
- 20 CSIR-સેન્ટ્રલ ફૂડ ટેકનોલોજીકલ રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ [CFTRI), મૈસુર

2. કાર્યવાહી

2.1 ઉદ્ઘાટન સત્ર

આર્થિક અને સામાજિક પરિવર્તન પર વર્કશોપનું આયોજન પંચાયત રાજ મંત્રાલય, ભારત સરકાર, રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ વિકાસ અને પંચાયત રાજ સંસ્થાન, હૈદરાબાદ અને અબ્દુલ નઝીર સબ સ્ટેટ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ રુરલ ડેવલપમેન્ટ એન્ડ પંચાયત રાજ, ના સહયોગથી સંયુક્ત રીતે કરવામાં આવ્યું હતું. કર્ણાટક સરકાર, મૈસુર. જન યોજના અભિયાન,

2021ના ભાગરૂપે દરિયાકાંઠાના રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ દ્વારા. આ વર્કશોપમાં દરિયાકાંઠાના રાજ્યોના ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ, વરિષ્ઠ અધિકારીઓ અને PRIના નીતિ નિર્માતાઓએ ભાગ લીધો હતો.

માનનીય ગ્રામીણ વિકાસ અને પંચાયત રાજ મંત્રી શ્રી કે. એસ. ઇશ્વરપ્પાએ તેમના સંદેશમાં દરિયાકાંઠાના રાજ્યો અને ખાસ કરીને પંચાયતોને પડતી સમસ્યાઓ પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો. સંદેશમાં વિકેન્દ્રીકરણ અને વિકેન્દ્રિત આયોજનના ક્ષેત્રોમાં કર્ણાટક સરકાર દ્વારા લેવામાં આવેલી પહેલો અને પાયાના સ્તરથી રાજ્ય સ્તર સુધી આયોજન

પ્રક્રિયાના સંસ્થાકીયકરણ પર પ્રકાશ પાડવામાં આવ્યો હતો. તેમણે આશા વ્યક્ત કરી કે પ્રતિનિધિઓ ફળદાયી ચર્ચા કરશે અને અસરકારક યોજનાઓ સાથે બહાર આવશે.

MoPRના સેક્રેટરી શ્રી સુનિલ કુમારે તેમના ઉદ્ઘાટન સંબોધનમાં ભાર મૂક્યો હતો કે સામાન્ય રીતે દરિયાકાંઠાના રાજ્યોમાં અને ખાસ કરીને દરિયાકાંઠાના જિલ્લાઓમાં પંચાયતોને દર વર્ષે, ખાસ કરીને ચોમાસાના સમયગાળા દરમિયાન ઘણી બધી અડચણોનો સામનો કરવો પડે છે.

કુદરતી આપત્તિ. તેમણે આ રાજ્યો અને પંચાયતોની જરૂરિયાત પર ભાર મૂક્યો હતો કે તેઓ લોકોની વેદનાઓને ઓછી કરવા માટે તાત્કાલિક પગલાં લે અને વિકાસની પ્રવૃત્તિઓને પ્રાથમિકતા આપવામાં આવે તે સુનિશ્ચિત કરે. તેમણે સૂચવ્યું કે તેના માટે યોગ્ય આયોજનની જરૂર છે, ખાસ કરીને આપત્તિ શમન અને વ્યવસ્થાપન યોજનાઓ પંચાયતો દ્વારા યુદ્ધના ધોરણે હાથ ધરવામાં આવે.

શ્રીમતી ઉમા મહાદેવને, મુખ્ય સેક્રેટરી, પંચાયતી રાજ, કર્ણાટક સરકાર, પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓને સશક્ત બનાવવા રાજ્યની પહેલો પર પ્રકાશ પાડ્યો. તેમણે યોજનાઓના આયોજન, અમલીકરણ, દેખરેખ અને મૂલ્યાંકનમાં સમુદાયને સામેલ કરવાની જરૂરિયાત પર ભાર મૂક્યો હતો. વક્તવ્યમાં પંચાયત સ્તરે વિભાગો વચ્ચે સંકલન અને સ્થાનિક સ્વરાજ્યની સંસ્થાઓ તરીકે પંચાયતોનું કેન્દ્રીકરણ સંબંધિત મુખ્ય મુદ્દાઓ પર પ્રકાશ પાડવામાં આવ્યો હતો.

પંચાયતી રાજ મંત્રાલયના સંયુક્ત સચિવ શ્રીમતી રેખા યાદવે સમગ્ર દેશમાં પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓને મજબૂત અને સશક્ત કરવા મંત્રાલયની પહેલો પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો. તેમણે ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે બે દિવસીય વર્કશોપ દરિયાકાંઠાના રાજ્યો દ્વારા અનુભવો વહેંચવાની તકો પૂરી પાડશે અને સમુદાયની ભાગીદારી સાથે પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ તૈયાર કરવાની પ્રક્રિયામાં મદદ કરશે.

શ્રીમતી શિલ્પા નાગ, કમિશનર [પંચાયત રાજ] એ પંચાયતોને સશક્તિકરણમાં રાજ્યની પહેલો અને પીઆરઆઈને ટેકો આપવા માટે ઇ-પહેલોમાં સુધારણા માટેની અવસરો પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો.

શ્રીમતી લક્ષ્મી પ્રિયા, ડાયરેક્ટર, અબ્દુલ નઝીર સબ સ્ટેટ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ રુરલ ડેવલપમેન્ટ એન્ડ પંચાયત રાજ, કર્ણાટક સરકાર એ પ્રતિનિધિઓનું સ્વાગત કર્યું. પ્રો. કથીરેસન, NIRDPRએ આભાર માન્યો હતો

2.2 ટેકનિકલ સત્ર 1: પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ તૈયાર કરવા માટે જન યોજના અભિયાન

શ્રીમતી રેખા યાદવે, સંયુક્ત સચિવ, MoPR, 2018 માં અભિયાનની શરૂઆત પછીની સિદ્ધિઓને પ્રકાશિત કરતી પીપલ્સ પ્લાન અભિયાન પર એક ઝાંખી રજૂ કરી. છેલ્લા કેટલાક વર્ષોનો અનુભવ દર્શાવે છે કે સમગ્ર દેશમાં ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ તૈયાર કરવામાં આવી રહી છે.

હવે જથ્થાને બદલે GDP ગુણવત્તા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું જોઈએ. અભિયાનના વિશિષ્ટ ઘટકો ગ્રામસભા, ફેસિલિટેટર, મિશન અંત્યોદય ડેટા અને GDP અપલોડ કરવા માટે ઇ-ગ્રામસ્વરાજ પહેલ છે.

ભૂતકાળની ઝુંબેશોએ નીચેના મુખ્ય ઘટકો દર્શાવ્યા છે:

- 90 ટકાથી વધુ GPમાં એકલ ગ્રામસભાઓ.
- ગ્રામસભાઓમાં સમુદાય અનેલાઈન વિભાગોના અધિકારીઓની ભાગીદારીની જરૂરિયાત
- અભિયાન દરમિયાન IEC પ્રવૃત્તિઓ પર વધુ ધ્યાન
- લાઇન વિભાગોના ભંડોળનો સમાવેશ કરવા માટે સંસાધન પરબિડીયું મોટું કરવું.

પ્રેઝન્ટેશનમાં 2021 દરમિયાન ઝુંબેશની પ્રગતિની દેખરેખ અને ગ્રામ સભાઓમાં ભાગીદારીના વિશ્લેષણ પર પ્રકાશ પાડવામાં આવ્યો હતો. ફેસિલિટેટર્સના રિપોર્ટના આધારે મહારાષ્ટ્રમાં સૌથી વધુ ભાગીદારી દર છે અને કર્ણાટક, કેરળ, તમિલનાડુ, પુડુચેરી અને લક્ષદ્વીપ જેવા રાજ્યોએ હજી પ્રક્રિયા શરૂ કરવાની બાકી છે.

પ્રેઝન્ટેશનમાં પુરાવા આધારિત આયોજનને મજબૂત કરવા અને પંચાયત નિર્ણય સપોર્ટ સિસ્ટમ અને પ્લાનિંગ અને રિપોર્ટિંગ ડેશ બોર્ડ દ્વારા રાજ્ય, જિલ્લા, બ્લોક અને ગ્રામ પંચાયત સ્તરે નિર્ણય લેવામાં સુધારો કરવા માટે સિસ્ટમ પર પ્રકાશ પાડવામાં આવ્યો હતો.

બીજી પ્રેઝન્ટેશન શ્રી દ્વારા વિપ્ર ગોયલે, સલાહકાર, MoPR, સંકલિત પંચાયત આયોજન માટે આધુનિક IEC પ્રવૃત્તિઓની જરૂરિયાત પર પ્રકાશ પાડ્યો. આયોજનની સફળતા સુનિશ્ચિત કરવા માટે PPC ના 5 સિદ્ધાંતો છે:

- નિષ્પક્ષતા
- ટેકનિકલ નિપુણતા
- જાગૃતિ
- સમુદાયની સંડોવણી
- તકેદારી

સૂચિત સંકલિત ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજનાએ સમુદાયની જરૂરિયાતોને ઓળખવી જોઈએ અને માઇક્રો લેવલની વ્યૂહરચના પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું જોઈએ જેનો સીધો લાભ સમુદાયને થશે. PPC માટે યોગ્ય મોડલ પ્લાનિંગ બે મહત્વપૂર્ણ મુદ્દાઓ પર વધુ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું જોઈએ. સૌપ્રથમ, યોજનામાં ઇ-મોડ્યુલ, અમલીકરણ માર્ગદર્શિકા, સામેલ વિવિધ કાર્યકારીઓની ભૂમિકાઓ અને જવાબદારીઓ [ફ્રન્ટલાઇન વર્કર્સ, ફેસિલિટેટર અને નોડલ ઓફિસર્સ] અને સમગ્ર યોજના માટે સ્કીમ કન્વર્જન્સ ચાર્ટરનો સમાવેશ થવો જોઈએ.

2.3 ટેકનિકલ સેશન II: GPDP સાથે ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ પ્લાનનું એકીકરણ

ટેકનિકલ સત્ર ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ અને આપત્તિ વ્યવસ્થાપન પર કેન્દ્રિત હતું. શ્રીમાન. સરોજ કુમાર દાસે, સંયુક્ત નિયામક, SIRD અને PR, ઓડિશાએ કુદરતી આફતો દરમિયાન ઓડિશા દ્વારા સામનો કરવામાં આવતી સમસ્યાઓ, ખાસ કરીને ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાતો માટે રાજ્યની નબળાઈ અને સારી આપત્તિ વ્યવસ્થાપન માટે રાજ્યમાં વિકસિત માપદંડો પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો. તેઓ છે:

- 72 થી 96 કલાકમાં મૂળભૂત માર્ગ સંચાર પુનઃસ્થાપિત
- 24 થી 48 કલાકમાં પીવાનું પાણી પૂરું પાડવું
- આપત્તિના 4 કલાકમાં વિનામૂલ્યે રાહત શરૂ કરવી
- 48 થી 72 કલાકમાં વૈકલ્પિક માધ્યમ દ્વારા અસ્થાયી મોબાઇલ ફોન કનેક્શનનું નિરાકરણ
- આપત્તિના 6 કલાકમાં વીજળી પુનઃસ્થાપિત કરવાનું શરૂ થશે
- રોડ, મોબાઇલ ટેલિફોન અને પીવાના પાણીની પુનઃસ્થાપન આપત્તિના 4 કલાકમાં શરૂ થશે

પ્રેઝન્ટેશનમાં IEC પ્રવૃત્તિઓ, સમુદાયની ભાગીદારી, હિતધારકોની ક્ષમતા નિર્માણ વગેરે પર વધુ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને સમુદાયની સક્રિય ભાગીદારી સાથે પંચાયતો દ્વારા બહેતર આપત્તિ વ્યવસ્થાપન માટે ઇકોસિસ્ટમ વિકસાવવા અને સંસાધનોમાં વધારો કરવાની જરૂરિયાત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો. પ્રસ્તુતિ એ પણ નિર્દેશ કરે છે કે અસરકારક આપત્તિ વ્યવસ્થાપન આયોજનના પ્રતિભાવથી વધુ ધ્યાન કેન્દ્રિત મલ્ટિ-સ્ટેકહોલ્ડર અભિગમમાં ધરમૂળથી ફેરફારની જરૂર છે.

ગુજરાત અને કેરળ રાજ્યોએ પણ સંબંધિત રાજ્યોમાં આપત્તિના સંચાલનમાં તેમના અનુભવો શેર કર્યા હતા.

PFRDAના કન્સલ્ટન્ટ શ્રી મોહિત યાદવ દ્વારા પ્રસ્તુતિ, 2015-16 દરમિયાન શરૂ કરવામાં આવેલી અટલ પેન્શન યોજનાની મુખ્ય લક્ષણિકતાઓ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે, જે તમામ નાગરિકો, ખાસ કરીને સમાજના ગરીબ અને વંચિત વર્ગો માટે એક સાર્વત્રિક સામાજિક સુરક્ષા વ્યવસ્થા ઊભી કરવા માટે એક યોજના ધરાવે છે. અસંગઠિત ક્ષેત્ર.

કુદ્યુબ્બશ્રી- NRO તરફથી કુ. એલિઝાબેથ સોબીએ તેમના સાથીદાર સુશ્રી કાજલ તિવારી સાથે ગ્રામીણ ગરીબી નિવારણ યોજનાઓની મુખ્ય વિશેષતાઓ પર પ્રકાશ પાડ્યો. VPRP હેઠળની વિવિધ યોજનાઓમાં નીચેનાનો સમાવેશ થાય છે:

- હકદારી યોજના
- આજીવિકા યોજના
- જાહેર માલસામાન, સેવાઓ અને સંસાધન વિકાસ યોજનાઓ
- સામાજિક વિકાસ યોજનાઓ

આ પ્રેઝન્ટેશનમાં ગ્રામીણ ગરીબી નાબૂદી યોજનાઓની સફળ તૈયારી માટે અપનાવવામાં આવતી મુખ્ય સિદ્ધિઓ, પડકારો અને વ્યૂહરચનાઓ પર પ્રકાશ પાડવામાં આવ્યો હતો.

ડૉ. અંજન કુમાર ભાંજાએ તેમના પ્રેઝન્ટેશનમાં પુરાવા આધારિત અને ડેટા આધારિત પંચાયત આયોજનની જરૂરિયાત પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો. આ માટેનો અભિગમ નીચે મુજબ છે.:

- પુરાવા આધારિત એટલે કે શ્રેષ્ઠ ઉપલબ્ધ ડેટા, માહિતી અને જ્ઞાનનો ઉપયોગ નિર્ણયો લેવા માટે થાય છે.
- પુરાવા- આધારિત આયોજન અમારી આયોજન પ્રક્રિયાને શ્રેષ્ઠ બનાવવા અને પરિણામોને સુધારવા માટે ડેટા અને માહિતીના જ્ઞાનનો ઉપયોગ કરે છે.
- પુરાવા-આધારિત આયોજન પુરાવા એટલે કે ડેટા, માહિતી અને જ્ઞાનનો ઉપયોગ શું કરવાની જરૂર છે તે નક્કી કરવા માટે આધાર તરીકે કરે છે.
- વાસ્તવિક જરૂરિયાતો અને પંચાયત આયોજન વચ્ચે માહિતીનું અંતર દેખાય છે.
- જમીની વાસ્તવિકતા અને વાસ્તવિક જરૂરિયાતોના પુરાવા તરીકે જરૂરી અને પૂરતા ડેટાનો ઉપયોગ કરીને યોજનાઓ તૈયાર કરવી જોઈએ.

ઉપરોક્ત સુનિશ્ચિત કરવા માટે, પંચાયત યોજનાઓની અસરકારક તૈયારી માટે પ્રારંભિક પગલાં લેવા જોઈએ અને ગૌણ ડેટા ઉપલબ્ધતાના સ્ત્રોતો જરૂરી છે.

2.5 ટેકનિકલ સેશન IV: જન યોજના અભિયાન - અનુભવ શેરિંગ
આ સત્ર કેરળ, ગુજરાત, તમિલનાડુ, આંધ્રપ્રદેશ, કર્ણાટક અને ગુજરાતના ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ દ્વારા અનુભવની વહેંચણી પર કેન્દ્રિત હતું. પ્રસ્તુતિની વિશેષતાઓ છે:

- કાર્બન ન્યુટ્રલ ગ્રામ પંચાયત
- પંચાયત યોજનાઓની તૈયારી માટે સામુદાયિક એકત્રીકરણ
- સમુદાય સાથે અસરકારક સંચાર માટે વધુ સંખ્યામાં ગ્રામસભાઓનું આયોજન કરવું
- પંચાયત વિસ્તારોમાં શહેરી સુવિધાઓની જોગવાઈ
- ગ્રામ સિક્કિટેરીયટ તંત્ર અને નવરત્ન મુખ્ય કાર્યક્રમો

2.4 ટેકનિકલ સેશન III: GPDP સાથે યોજનાઓ અને કાર્યક્રમોનું કન્વર્જન્સ

સેશનમાં પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ સાથે વિવિધ યોજનાઓ અને કાર્યક્રમોના સંકલન પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં આવ્યું હતું.

- રાજ્યોમાં યોજનાઓ તૈયાર કરવા સંબંધિત જોગવાઈઓ
- GPDP હેઠળ પંચાયત સ્તરે યોજનાઓનું સંકલન

Experience sharing by Elected Representatives

2.6 ટેકનિકલ સેશન V: કાર્યક્રમોનું કન્વર્જન્સ - લાઇન મંત્રાલયો અને સંસ્થાઓ

મણિપાલ એકેડેમી ઓફ હાયર એજ્યુકેશન (MAHE) ડૉ. દીપિકા શેટ્ટી દ્વારા કરાયેલ પ્રસ્તુતિએ ગ્રામીણ વિસ્તારો માટે સ્થળવિષયક આયોજનના મહત્વ પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો.

તે ધ્વનિ વૈજ્ઞાનિક, અને તકનીકી પ્રક્રિયાઓ અને જમીનના ઉપયોગની વ્યૂહરચનાઓ પર આધારિત યોગ્ય જમીન ઉપયોગ આયોજનની જરૂરિયાતને પ્રકાશિત કરે છે, જે વર્તમાન અને ભવિષ્યની માંગને પહોંચી વળવા માટે જમીન અને તેના સંસાધનોની યોગ્ય ફાળવણી કરવા માટે સહભાગી અભિગમ દ્વારા સમર્થિત છે. શું વાપરવું. સમુદાયોની. ઉડુપી જિલ્લાની બે પંચાયતોમાં સ્થળવિષયક યોજનાઓની તૈયારીનો અનુભવ સહભાગીઓ સાથે શેર કરવામાં આવ્યો હતો. આ ગ્રામીણ વિસ્તારોના આવા વિકાસ માટેની આયોજન પ્રક્રિયા એ એક કલ્પનાશીલ પ્રક્રિયા હોવું આવશ્યક છે જેમાં પાયાની પરિસ્થિતિનું યોગ્ય વ્યાવસાયિક મૂલ્યાંકન અને વસ્તી વિષયક, ભૌતિક, સામાજિક-આર્થિક, અધિકારક્ષેત્ર અને નાણાકીય પાસાઓની મર્યાદામાં ટકાઉ વિકાસ માટે વિકલ્પો પ્રદાન કરવાની આવશ્યકતા છે.

શ્રી. અનુજ તિવારી, નેશનલ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ ઓથોરિટી દ્વારા પ્રેઝન્ટેશન, સ્થાનિક સ્તરે ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટના મહત્વ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે કારણ કે સમુદાય કોઈપણ કુદરતી આપત્તિ દરમિયાન પ્રથમ પ્રામકર્તા અને પ્રતિસાદ આપનાર હશે. તે વાત પર પ્રકાશ નાખવામાં આવ્યું હતું કે પંચાયતોએ આપત્તિ ઘટાડવામાં સક્રિય ભૂમિકા ભજવવી જોઈએ અને એક ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજના પણ વિકસાવવી જોઈએ જે જોખમ ઘટાડવાના પરિબળો અને પ્રવૃત્તિઓ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે.

2.7 ટેકનિકલ સેશન VI: સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગોલ્સનું સ્થાનિકીકરણ

તામિલનાડુ સરકારના અધિક મુખ્ય સચિવ શ્રીમતી. જયશ્રી રઘુનંદન દ્વારા પ્રસ્તુતિ અને વાર્તાલાપ ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યોને સ્થાનિક બનાવવાની જરૂરિયાત, મહત્વ અને આયોજન વિશે હતું. રાજ્યોએ સસ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગોલ્સના ઘણા લક્ષ્યોને પ્રાપ્ત કરવા માટે સંબંધિત મંત્રાલયોના સમર્થનથી અનેક પહેલ કરી છે. જો કે, ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં પંચાયતો અને સમુદાયની અસરકારક ભાગીદારી દ્વારા SDG અભિગમને પાયાના સ્તર સુધી લઈ જવાની જરૂરિયાત અનુભવાઈ હતી. હસ્તક્ષેપના મુખ્ય ક્ષેત્રો આ હોઈ શકે છે:

- કોઈ ગામને ન છોડવું
- કુદરતી આફતોને પહોંચી વળવા માટે વાતાવરણ પરિવર્તનના સમસ્યાઓ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાની જરૂર છે
- બાળકો માટે મૈત્રીપૂર્ણ પંચાયતો
- લિંગ સમસ્યાઓ અને મહિલાઓ સામેની હિંસા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરો
- કોઈને પાછળ ન રહી જાય - ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યો

ઉપરોક્ત સમસ્યાઓની ચર્ચા વિડિયો અને ત્યારબાદ સહભાગીઓ સાથેની વાતચીત દ્વારા કરવામાં આવી હતી. વર્કશોપનું સમાપન વિદાય

PPS- GAP- ગાંધી નગર, આંદામાન અને નિકોબાર પર ગ્રામસભા

**PPC- રાજ્ય- આંધ્ર પ્રદેશ, જિલ્લો-પૂર્વ ગોદાવરી
બ્લોક- ગંડેપલ્લે GP - બોરરામપાલેમ પર ગ્રામસભા**

75
Azadi Ka
Amrit Mahotsav

COVID-19
Vaccine

આર્થિક અને સામાજિક પરિવર્તન પર રિજનલ વર્કશોપ PESA રાજ્યોમાં પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ દ્વારા પર યોજાયેલ 22-23 નવેમ્બર, 2021 જયપુર, રાજસ્થાન ખાતે

1. પૃષ્ઠભૂમિ

PESA રાજ્યો (આંધ્ર પ્રદેશ, છત્તીસગઢ, હિમાચલ પ્રદેશ, ગુજરાત, ઝારખંડ, મધ્યપ્રદેશ, મહારાષ્ટ્ર, ઓડિશા, રાજસ્થાન અને તેલંગાણા) માં પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ દ્વારા 22-23 નવેમ્બર 2021 દરમિયાન ઇન્દિરા ગાંધી ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ પંચાયતી રાજ અને ગ્રામીણ વિકાસ, જયપુરમાં આયોજિત આર્થિક અને સામાજિક પરિવર્તન પર પ્રાદેશિક વર્કશોપ.

સહભાગીઓને આંધ્રપ્રદેશ, છત્તીસગઢ, હિમાચલ પ્રદેશ, ગુજરાત, ઝારખંડ, મધ્યપ્રદેશ, મહારાષ્ટ્ર, ઓડિશા, રાજસ્થાન જેવા PESA રાજ્યોમાંથી ફેક્ટરી, ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ, વાઇન વિભાગના અધિકારીઓ, IT સલાહકારો, ટ્રેનર્સ, સંસાધન વ્યક્તિઓ અને સરકારી અધિકારીઓમાંથી લેવામાં આવ્યા હતા. અને તેલંગાણા. આ ઉપરાંત, સંસ્થાઓના વરિષ્ઠ અધિકારીઓ, સંબંધિત મંત્રાલયો અને વિભાગો, સંયુક્ત રાષ્ટ્રની એજન્સીઓના નિષ્ણાતો, પંચાયતી રાજ મંત્રાલય, ભારત સરકાર અને રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ વિકાસ અને પંચાયતી રાજ સંસ્થાન, હૈદરાબાદના વરિષ્ઠ અધિકારીઓએ વર્કશોપમાં ભાગ લીધો હતો. સહભાગીઓની સૂચિ અંતમાં જોડાયેલ છે.

2. કાર્યવાહી

2.1 ઉદ્ઘાટન સત્ર

સૌ પ્રથમ મહાનુભાવો દ્વારા સરસ્વતી દેવીની સામે દીપ પ્રાગટ્ય કરવામાં આવ્યું. આ પછી મહાનુભાવોનું શાલ અને સ્મૃતિ ચિન્હ આપી સ્વાગત કરવામાં આવ્યું હતું. સ્વાગત પ્રવચન શ્રી રાજેન્દ્રસિંહ કેને કર્યું હતું.

ત્યારબાદ શ્રી પી. સી. કિશન, સેક્રેટરી, પંચાયતી રાજ વિભાગ, રાજસ્થાન, કુ. રેખા યાદવ, સંયુક્ત સચિવ MoPR અને શ્રી રવિશંકર શ્રીવાસ્તવ, મહાનિર્દેશક, IGPR અને GVS એ ઉદ્ઘાટન સત્રને સંબોધિત કર્યું. આભાર મત ડી. સી. કથીરેસન, વર્કશોપ કોઓર્ડિનેટર, NIRD અને PR, હૈદરાબાદ.

2.2 ટેકનિકલ સેશન I: પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ તૈયાર કરવા માટે જન યોજના અભિયાન

જન યોજના અભિયાન પર પ્રેઝન્ટેશન શ્રીમતી રેખા યાદવ, જોઇન્ટ સેક્રેટરી, MoPR દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.

તેમણે કહ્યું કે તાજેતરમાં પંચાયતી રાજ મંત્રાલયે ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજના તૈયાર કરવા માટે જન યોજના અભિયાન 2021- સબકી યોજના, સબકા વિકાસ અને વાઇબ્રન્ટ ગ્રામસભા ડેશબોર્ડ શરૂ કર્યું છે.

દેશની દરેક પંચાયતે સારી રીતે વિચારીને ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજના બનાવવી જોઈએ જેથી કરીને આવનારા વર્ષમાં ગામડાઓનો સમાવેશી અને ટકાઉ વિકાસ થઈ શકે. અર્થપૂર્ણ અને જવાબદાર ગ્રામસભાઓ જરૂરી છે.

'સબકી યોજના સબકા વિકાસ' અભિયાન ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજના

(GDP) ની સમાવિષ્ટ અને સર્વગ્રાહી તૈયારી માટે સમર્પિત છે. એકવાર મંજૂર થયા પછી, તે ગ્રામ પંચાયતોને કાર્યના અમલીકરણ અને અસરકારક દેખરેખ માટે આખું વર્ષ પૂરી પાડશે.

જોઇન્ટ સેક્રેટરી શ્રીમતી રેખા યાદવે જન યોજના અભિયાન-2021 અંગે વિસ્તૃત પ્રેઝન્ટેશન આપ્યું હતું. શરૂઆતમાં, તેમણે ભૂતકાળના મિશનમાંથી શીખેલા પાઠનો સ્નેપશોટ ઓફર કર્યો. ત્યારબાદ તેઓએ PESA અને નોન-PESA ગ્રામ સભાઓ (PPC 2021) માં ભાગીદારીનું વિશ્લેષણ કર્યું. 33418 PESA ગ્રામ સભાઓ અને 8106 બિન-PESA ગ્રામ સભાઓના સંદર્ભમાં વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું હતું. તેમણે આ વિશે ચર્ચા કરી:

1. પ્લાનિંગ અને રિપોર્ટિંગ ડેશબોર્ડ
2. નિર્ણય સહાયક પ્રણાલી તરીકે ગ્રામ માનચિત્ર
3. અનુસૂચિત જનજાતિ ઘટક મોનિટરિંગ ડેશબોર્ડ
4. ક્ષમતા નિર્માણ અને હેન્ડહોલ્ડિંગ સપોર્ટ
5. જળ સંરક્ષણ પ્રવૃત્તિઓ
6. જળ સંરક્ષણ માટે કન્વર્જન્સ
7. મનરેગા, ગ્રામીણ હાટ, એગ્રીકલ્ચર માર્કેટિંગ, રાષ્ટ્રીય આયુષ મિશન, અનુસૂચિત જાતિ આદિજાતિ પેટા યોજના સાથે અંતથી અંત સુધી લિંકેજ સિસ્ટમ

પ્રેઝન્ટેશનની બીજી રજૂઆત ભારત સરકારના પંચાયતી રાજ મંત્રાલયના સલાહકાર શ્રી વિપ્ર ગોયલ દ્વારા કરવામાં આવી હતી, જેમાં સંકલિત પંચાયત આયોજન માટેની આધુનિક/મોડેલ IEC (માહિતી, શિક્ષણ અને સંચાર) પ્રવૃત્તિઓની ચર્ચા કરવામાં આવી હતી. તેમણે જન યોજના અભિયાનના 5 સિદ્ધાંતો પર પ્રકાશ પાડ્યો:

1. નિષ્પક્ષતા
2. ટેકનિકલ નિપુણતા
3. જાગૃતિ
4. સમુદાયની સંડોવણી
5. તકેદારી

તેમણે જન યોજના અભિયાન (RGSA) માટેની આધુનિક IEC વ્યૂહરચના ખૂબ જ વ્યવસ્થિત રીતે દર્શાવી:

1. P P C મોડ્યુલ્સ, બુકલેટ, માર્ગદર્શિકા, ભૂમિકાઓ અને જવાબદારીઓ અને યોજનાઓ કન્વર્જન્સ ચાર્ટરનું વિતરણ
2. GPPFT (ગ્રામ પંચાયત પ્લાનિંગ ફેસિલિટેશન ટીમ) સ્વયંસેવકો સહિતની રચના
3. નવી રચાયેલી ટીમની બેઠકો
4. ટીમ દ્વારા વોર્ડવાર ગ્રામ રથ રેલી
5. પર્યાવરણ નિર્માણ વોર્ડ- સભાનું આયોજન (ચૌપાલ બેઠકો/સભાઓ)
6. ડિસ્ટ્રિક્ટ પ્રિન્ટ અને ઇલેક્ટ્રોનિક મીડિયા માટે એક્ટિવિટી પ્રેસ નોટ્સ
7. ગૌણ ડેટા સ્ટોરેજ સાથે ડોર-ટુ-ડોર સર્વે-કમ-ફાઇલ-કામ
8. PRA વાતો અને ડેટાનો ઉપયોગ કરીને પરિસ્થિતિ વિશ્લેષણ
9. ખાસ ગ્રામ સભાનું આયોજન (સંસાધન પ્રવૃત્તિ ઓળખ અને વિઝનિંગ એક્સરસાઇઝ)

2.3 ટેકનિકલ સેશન II: PESA રાજ્યો માટે GPDP

UNFPAના પ્રતિનિધિ ડો. અનિતાએ આ સત્રની અધ્યક્ષતા કરી હતી. આ સત્રમાં ત્રણ પ્રસ્તુતકર્તા હતા.

ફાઉન્ડેશન ફોર ઇકોલોજિકલ સિક્યુરિટી (FES), રાજસ્થાન તરફથી સુશ્રી વંદનાએ સ્થાનિક લોકશાહીને મજબૂત કરવા પર પ્રથમ રજૂઆત કરી હતી. ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજના. તેણી કહે છે કે તેમની સંસ્થા જળ, જંગલ અને જમીન પર સક્રિયપણે કામ કરી રહી છે. FES પર્યાવરણીય પુનઃસ્થાપન અને જમીન અને જળ સંસાધનોના સંરક્ષણ તરફ કામ કરે છે અને આ ધ્યેય હાંસલ કરવા માટે સંકલિત માનવ પ્રયાસો અને શાસનની પ્રક્રિયાઓ સ્થાપિત કરે છે. તેમના અનુભવો શેર કર્યા પછી, તેમણે ભલામણ કરી:

- GPDP ની રચના માટે યોગ્ય દેખરેખની પદ્ધતિ વિકસાવવી જોઈએ.
- GPDP માટે ડેશબોર્ડ હોવું જોઈએ.
- વોર્ડ સભાઓ માટે સક્ષમ ઓર્ડર હોવા જોઈએ.
- વોર્ડ પંચની ભૂમિકા સ્પષ્ટ કરવી જોઈએ.
- GPDP માં સાધનો અને ટેકનોલોજી- ઇન્ફોર્મેટિક્સ ડેટાનો ઉપયોગ
- અન્ય વિભાગો સાથે પંચાયતી રાજનું સંકલન હોવું જોઈએ.

તેણીએ ફી દ્વારા અપનાવેલ GPDPનો પ્રક્રિયા ભાગ શેર કર્યાં.

સુશ્રી રિતુ રાજ રાહોડે, મેનેજર, રૂરલ ડેવલપમેન્ટ ટ્રસ્ટ (GVT) એ સત્રની બીજી રજૂઆત કરી હતી. તેમણે જણાવ્યું કે તેમની GVT 1992 થી ગ્રામીણ વિકાસના ક્ષેત્રમાં કામ કરી રહી છે. તેની સ્થાપના KRIBHCO અને DFID, UKM દ્વારા કરવામાં આવી હતી. દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું રાહોડે GVT દ્વારા 7 વિષયોના ક્ષેત્રોને આવરી લેતી પ્રવૃત્તિઓમાં અનુભવો શેર કર્યાં:

1. કુદરતી સંસાધન વ્યવસ્થાપન
2. કૌશલ્ય વિકાસ
3. સંસ્થાકીય વિકાસ
4. વિકાસ અભ્યાસ
5. શિક્ષણ
6. આરોગ્ય અને સ્વચ્છતા
7. સામાજિક સાહસિકતા અને બજાર એક્સેસ

શ્રી કામેશ કુમાર જાંગીડ, રાષ્ટ્ર વિકાસ એગ્રો એડ્યુકેશન સંસ્થા (RAES) પ્રેસેન્ટેડ થે થિરાદ પ્રેસેન્ટેશન ઓફ થે સેશન.

તેમણે મહારાષ્ટ્રમાં આદિવાસીઓના વિકાસ માટે 5 પ્રોજેક્ટ અમલમાં મૂકવાના તેમના અનુભવો શેર કર્યાં. આ હતા:

1. ઈન્ડો જર્મન વોટરશેડ ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ (2006-2013) નાનારખી, કડુપાડા અને હનુમંતનગર ક્વસ્ટરમાં
2. ટકાઉ વિકાસ યોજના (SDP) (2017-2019) નું અમલીકરણ
3. સ્વર્ણજયંતી ગ્રામ સ્વરોજગાર યોજના (SGSY), નંદુરબાર (2003-2012)
4. તેજસ્વિની પ્રોગ્રામ હેઠળ મહારાષ્ટ્રમાં SHG મહિલાઓ માટે આજીવિકા અને બિન-આજીવિકા વિકાસ અને સૂક્ષ્મ આજીવિકા યોજનાઓની તૈયારી માટે LRA
5. નાબાર્ડના PODF-ID ફંડ હેઠળ ધુળે જિલ્લામાં 03 FPO ને પ્રોત્સાહન

2.4 ટેકનિકલ સેશન III: પંચાયત આયોજનમાં સંસ્થાઓની ભૂમિકા

આ સત્રની અધ્યક્ષતા શ્રી રાજેન્દ્ર સિંહ ડેન, એડિશનલ ડિરેક્ટર, IGPR&GVS, રાજસ્થાન દ્વારા કરવામાં આવી હતી. જેમાં 4 પ્રેજેન્ટર્સ હતા.

સુશ્રી પ્રિયંકા ગુમા, ડેપ્યુટી જનરલ મેનેજર, પેન્શન ફંડ રેગ્યુલેટરી એન્ડ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (PFRDA), નવી દિલ્હીએ સત્રની પ્રથમ રજૂઆત કરી હતી. તેમણે અટલ પેન્શન યોજના અંગે પાવર પોઇન્ટ પ્રેઝન્ટેશન આપ્યું હતું. APY, જે અગાઉ સ્વાવલંબન યોજના તરીકે જાણીતી હતી, તે ભારતમાં સરકાર સમર્થિત પેન્શન યોજના છે, જે મુખ્યત્વે અસંગઠિત ક્ષેત્રને લક્ષ્યાંકિત કરે છે.

સુશ્રી ગુમાએ જણાવ્યું હતું કે APYએ દેશમાં એક વિશાળ પેન્શન પ્રોગ્રામ છે, જેનો લાભ અસંગઠિત ક્ષેત્રના 88% કર્મચારીઓને 60 વર્ષ પછી ગૌરવપૂર્ણ જીવન જીવવા માટે મળશે. જેમ જેમ ભારતની વસ્તીનું માળખું બદલાઈ રહ્યું છે તેમ તેમ વૃદ્ધોનું પ્રમાણ પણ બદલાઈ રહ્યું છે. વર્ષ 2050 સુધીમાં, વૃદ્ધોનું પ્રમાણ (ઉંમર 60+) સદીના અંતે તેના સ્તર કરતાં લગભગ ત્રણ ગણું થવાનું અનુમાન છે. વર્ષ 2020 સુધીમાં, આપણી વસ્તીના 10% લોકો 60 વર્ષથી વધુ ઉંમરના હશે, જ્યારે વર્ષ 2050 માં, આપણી વસ્તીના લગભગ 19% લોકો 60 વર્ષથી ઉપરની હશે. આ સૂચવે છે કે વૃદ્ધ-થી-યુવાનો ગુણોત્તર આગામી 30 વર્ષમાં બમણો થશે, જે દર્શાવે છે કે વૃદ્ધ વસ્તી યુવાન લોકો પર નિર્ભર છે. શ્રીમતી ગુમાએ તેમની રજૂઆતમાં વય મર્યાદા, પાત્રતા અને યોજનાના લાભોને આવરી લીધા હતા.

પછીનું પ્રેઝન્ટેશન ડો. સૌમેન બાગચી, સામાજિક નીતિ નિષ્ણાત, સ્થાનિક ગવર્નન્સ એન્ડ પબ્લિક ફાઇનાન્સ, યુનિસેફ દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.

શ્રી બાગચીએ પાવરપોઇન્ટ પ્રેઝન્ટેશન આપ્યું જેમાં તેમણે સૂચવ્યું કે યુનિસેફ એ સંયુક્ત રાષ્ટ્રની એક એજન્સી છે જે વિશ્વભરના બાળકોને માનવતાવાદી અને વિકાસલક્ષી સહાય પૂરી પાડવા માટે જવાબદાર છે. તેઓએ તે ક્ષેત્રોની ચર્ચા કરી કે જેમાં યુનિસેફ GPDPમાં બાળકો સંબંધિત પ્રવૃત્તિઓને સમર્થન આપી શકે. પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓ (PRAs) એ વિકેન્દ્રિત સ્થાનિક શાસનના મુખ્ય એકમો છે. પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓ સ્થાનિક મુદ્દાઓને ઓળખવામાં, વિકાસલક્ષી પરિણામો હાંસલ કરવા દરમિયાનગીરીઓનું આયોજન અને અમલીકરણ કરવામાં કેન્દ્રિય ભૂમિકા ધરાવે છે. પંચાયતી રાજ મંત્રાલયે તમામ પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓને સામાજિક પરિવર્તન અને ગ્રામીણ આર્થિક વિકાસના અસરકારક સાધન બનાવવામાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવી છે. શ્રી બાગચીએ કહ્યું કે સ્થાનિક સરકારનું સશક્તિકરણ મૂળભૂત બની ગયું છે-

- બોટમ અપ પ્લાનિંગ, અમલીકરણ અને દેખરેખ તરીકે SDG હાંસલ કરવી એ સમયની જરૂરિયાત છે.
- 15મા નાણાપંચની ભલામણને કારણે સંસાધનની ઉપલબ્ધતામાં વધારો થયો છે.
- સૌથી વધુ સંવેદનશીલ અને હાંસિયામાં ધકેલાઈ ગયેલા લોકોની જરૂરિયાતો અને પ્રાથમિકતાઓને GPDPમાં એકીકૃત કરવી.
- COVID 19 જેવા આંચકાઓનો સામનો કરવા માટે આર્થિક પ્રવૃત્તિઓ અને આજીવિકાની તકો સુધી ટકાઉ પ્રવેશ - મનરેગાની અંદર આબોહવા સ્થિતિસ્થાપક માળખાકીય સુવિધાઓ.

GPDP સમાવિષ્ટ સામાજિક અને આર્થિક વિકાસનો પાયાનો પથ્થર છે. જન યોજના અભિયાન એ સમાજના તમામ વર્ગોની ભાગીદારી સાથે ઝુંબેશ મોડમાં GPDPની તૈયારી સુનિશ્ચિત કરવા માટે એક અસરકારક

વ્યૂહરચના છે. તેમાં પછાત વર્ગો, આર્થિક રીતે નબળા વર્ગો, મહિલાઓ, બાળકો અને સૌથી વધુ સંવેદનશીલ અને હાંસિયામાં ધકેલાઈ ગયેલા લોકોનો સમાવેશ થશે. ગયા વર્ષની જેમ, PPC 2022 ઓક્ટોબર 2021 થી જાન્યુઆરી 2022 સુધી શરૂ કરવામાં આવી રહી છે.

અંતે, તેમણે સૂચવ્યું કે PRIs માટે યુનિસેફના જોડાણો છે:

- PRIના 3 સ્તરો માટે PRIના મૂલ્યાંકન માટે તાલીમની જરૂર છે
- વાઇબ્રન્ટ ગ્રામસભા અભિયાનને સમર્થન
- બાળ મૈત્રીપૂર્ણ ગ્રામ પંચાયતો માટે મૂલ્યાંકન માળખું વિકસાવવું
- ગ્રામ પંચાયતો માટે પાણી અને સ્વચ્છતા સેવા સ્તરના માપદંડ
- પાણી, સ્વચ્છતા સેવાઓ માટે GP દ્વારા ઉપયોગ માટેના નમૂના કરાર
- આયોજન, અમલીકરણ અને દેખરેખ- SDGનું સ્થાનિકીકરણ તરફ બોટમ અપ અભિગમ પર ચર્ચાઓ ચાલી રહી છે
- GPDPમાં મહિલાઓ અને બાળકોની પ્રાથમિકતાઓને ઓળખવા અને એકીકૃત કરવા માટે મહિલાસભાઓ અને બાલસભાઓનું સંસ્થાકીયકરણ" પર ચર્ચા ચાલી રહી છે.

સત્રનું આગળનું પ્રેઝન્ટેશન UNPA ના કન્સલ્ટન્ટ (PRI) ડૉ. અનિતા દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.

ડૉ. અનીતાએ SDG 5નું સ્થાનિકીકરણ કરીને અને તેને GPDPના ભાગ રૂપે એકીકૃત કરીને મહિલાઓ અને છોકરીઓના મૂલ્યને વધારવામાં પંચાયતોની ભૂમિકા પર પાવર પોઇન્ટ પ્રેઝન્ટેશન કર્યું.

શરૂઆતમાં, તેમણે કહ્યું કે યુનાઈટેડ નેશન્સ પોપ્યુલેશન ફંડ (UNFPA) એ વિશ્વભરમાં પ્રજનન અને માતાના સ્વાસ્થ્યના સુધાર માટે સંયુક્ત રાષ્ટ્રની એજન્સી છે. UNFPAનું ફોકસ છે

- મહિલાઓ અને છોકરીઓ સામેના વિવિધ પ્રકારના ભેદભાવોને ઓળખવા અને દૂર કરવા પંચાયતોમાં જાગૃતિ ફેલાવવી.
- જાહેર અને ખાનગી સ્થળોએ મહિલાઓ અને છોકરીઓ દ્વારા થતી તમામ જાતિ આધારિત હિંસાનો અંત લાવવા પંચાયતોને આમંત્રિત કરો
- પંચાયતોને હાનિકારક પ્રથાઓ જેમ કે લિંગ-પક્ષપાતી જાતિ-પસંદગી, બાળકો, વહેલા અને બળજબરીથી લગ્ન, ચૂડેલ-શિકાર વગેરેને સંબોધવા માટે પ્રેરિત કરવી.
- ખાતરી કરો કે પંચાયતો રાજકીય, આર્થિક અને સામાજિક જીવનમાં મહિલાઓ અને છોકરીઓ દ્વારા સંપૂર્ણ અને અસરકારક ભાગીદારી અને નેતૃત્વ માટે સમાન તકોને પ્રોત્સાહન આપવાનો સંકલ્પ કરે છે.
- મહિલાઓ અને છોકરીઓના સશક્તિકરણ માટે તમામ કાયદાઓ, નીતિઓ અને કાર્યક્રમોને અસરકારક રીતે લાગુ કરવા માટે પંચાયતોની ક્ષમતાઓ વધારવી.

ડૉ. અનીતાએ જેન્ડર રિસ્પોન્સિવ ડેવલપમેન્ટ પ્લાનિંગ કરવા પર ભાર મૂક્યો હતો. તેઓ માને છે કે લિંગ સમાવિષ્ટ ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજનાઓનું નિર્માણ, લિંગ ન્યાય સુનિશ્ચિત કરવા અને લિંગ સમાનતાને પ્રોત્સાહન આપવાથી કુટુંબ અને સમુદાય સ્તરે ભેદભાવપૂર્ણ સામાજિક ધોરણો અને પ્રથાઓ દૂર કરવામાં મદદ મળશે, જેનાથી મહિલાઓ અને છોકરીઓના મૂલ્યમાં વધારો થશે. આ સ્ટેનેબલ ડેવલપમેન્ટ ગોલ્સના વિઝનને સાકાર કરવામાં મદદ કરે છે. ભેદભાવપૂર્ણ ધોરણો અને માળખાનો સામનો કરવા માટે કાર્યવાહીને પ્રોત્સાહન આપો.

તેણીએ માહિતી આપી હતી કે UNFPA રાજસ્થાન-સવાઈ માધોપુર, મધ્યપ્રદેશ-છતરપુર, ઓડિશા-ઢેંકનાલ અને બિહાર-શેખપુરા જિલ્લામાં કાર્યરત છે.

સત્રના આગામી પ્રસ્તુતકર્તા સુશ્રી કાજલ તિવારી અને શ્રી રાજ સિંહ, ફિલ્ડ કોઓર્ડિનેટર, કુટુંબશ્રી-એનઆરઓ હતા.

પ્રેઝન્ટેશન આપતાં શ્રી રાજે જણાવ્યું હતું કે ગ્રામ ગરીબી નાબૂદી યોજના સહભાગી યોજનાનું એક સાધન છે જે કુટુંબશ્રી એનઆરઓ દ્વારા PRI-CBO કન્વર્જન્સ પ્રોજેક્ટ હેઠળ વિકસાવવામાં આવી છે. VPRP એ SHG સમુદાય નેટવર્ક દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ માંગ યોજના છે જેને ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજના (GPDP) માં વધુ સંકલિત કરી શકાય છે. VPRP પ્રક્રિયા SHG નેટવર્કને તેમની માંગણીઓને વ્યવસ્થિત રીતે ઉઠાવવાની તક પૂરી પાડે છે. તેઓએ SHG સ્તરે હકદાર યોજના, VO સ્તરે આજીવિકા યોજના, જાહેર માલ સેવાઓ અને સંસાધન વિકાસ યોજના અને ગ્રામ પંચાયત સ્તરે સામાજિક વિકાસ યોજનાની ચર્ચા કરી. તેમણે દરેક યોજના હેઠળની યોજનાઓ અને વિભાગો વિશે સમજાવ્યું. તેમણે નીચેની રીતે VPDP ની પ્રક્રિયાની રૂપરેખા આપી: પ્રતિ VO 2 ફેસિલિટેટર્સની ઓળખ, પ્રતિ VO 2 ફેસિલિટેટર માટે તાલીમ, CLF અને VO સ્તરની યોજનાઓ પર ખ્યાલ સીડીંગ, SHG સ્તરે તૈયારી, VO સ્તરે યોજનાઓની તૈયારી અને એકત્રીકરણ, પ્રાથમિકતા અને GP સ્તરે યોજનાઓની સંખ્યા એકત્રીકરણ, ગ્રામ સભામાં VPRP રજૂ કરવી, GPDP માં એકીકરણ અને માંગણીઓની સિદ્ધિ માટે ફોલોઅપ કાર્યવાહી.

અંતમાં સુશ્રી કાજલ તિવારીએ પ્રસ્તુતિની પૂર્તિ કરી હતી. તેણીએ VPRPની પ્રક્રિયા અને તબક્કાઓની ચર્ચા કરી. તેણીએ VPRP માં ઘણા પડકારો દર્શાવ્યા:

- VPRP પર તમામ રાજ્યોમાં PRI પ્રતિનિધિઓની જાગૃતિનો અભાવ
- VPRP માટે વિશેષ ગ્રામ સભાનું આયોજન કરવામાં મુશ્કેલી
- લાઇન વિભાગોની ખૂબ જ ઓછી ભાગીદારી અને સંડોવણી
- GPDP માં VPRP યોજનાઓનું નિરીક્ષણ અને ટ્રેકિંગ સંકલન કરવા માટે યોગ્ય પદ્ધતિનો અભાવ
- www.gpdp.nic.in પર VPRP અપલોડ કરવામાં ટેકનિકલ સમસ્યાઓ
- GPDP 2020-21ની મંજૂરી/અમલીકરણની સ્થિતિ અંગે સ્પષ્ટતાનો અભાવ

તમામ 4 પ્રસ્તુતિઓના અંત પછી, સત્રના અધ્યક્ષે સમાપન ટિપ્પણી સાથે સમાપન કર્યું અને પ્રસ્તુતકર્તાઓને સ્મૃતિચિહ્ન અર્પણ કર્યાં. દિવસ-1 ફળદાયી ચર્ચાઓ અને અનુભવોના આદાનપ્રદાન સાથે સમાપ્ત થયો. અંતમાં, દરેક રાજ્યને આવતીકાલે સવારે આજના ઈનપુટના આધારે ટૂંકી રજૂઆત કરવા વિનંતી કરવામાં આવી હતી.

૨.૫ ટેકનિકલ સત્ર IV: ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ દ્વારા અનુભવની વહેંચણી

ટેકનિકલ સત્ર IV એ ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ દ્વારા અનુભવની વહેંચણી પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં આવ્યું હતું. દરેક સહભાગી રાજ્યોના સરપંચોને મંચ પર આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું હતું. તદ્દનુસાર, આંધ્રપ્રદેશ, હિમાચલ પ્રદેશ, ગુજરાત, મધ્યપ્રદેશ અને મહારાષ્ટ્ર રાજ્યોએ મૌખિક રજૂઆત કરી ત્યારબાદ પાવર પોઇન્ટ પ્રેઝન્ટેશન, તસવીરો અને વિડિયો.

શરૂઆતમાં, કુ. પૂજા મીના, સરપંચ, ગામ ચરેડા, જિલ્લો દૌસાએ તેમની ગ્રામ પંચાયતને દેશની પ્રથમ મોડેલ પંચાયત તરીકે જાહેર કરવા માટેના પ્રયત્નો વ્યક્ત કર્યા. શ્રી પિયુષ સામરિયા, જિલ્લા કલેક્ટર મીડિયા સમક્ષ હાજર થયા અને પંચાયત, ચરેડા દ્વારા કરવામાં આવેલા પ્રયાસોની પ્રશંસા કરી. તેમની ગ્રામ પંચાયતની ઓફિસ સરકારી કચેરીની જેમ જ તમામ સુવિધાઓ સાથે કાર્યરત છે. તેણીએ તેના પ્રેઝન્ટેશન દરમિયાન એક વીડિયો શેર કર્યો હતો.

શ્રી રાજેન્દ્ર પ્રસાદ મીણા અને આશા મીણાએ તેમની ગ્રામ પંચાયત-મહેશ્વરા ખુર્દ, જિલ્લા દૌસાને કોરોના મુક્ત બનાવવાના પ્રયાસોની ચર્ચા કરી. તેઓએ IEC નો ઉપયોગ કરીને કોરોના કવચસાથી અભિયાનની શરૂઆત કરી- ઘરે-ઘરે પેમ્ફલેટનું વિતરણ, પોસ્ટરોનું પ્રદર્શન અને કોરોના કવચસાથી ધરાવતી ટી-શર્ટનું વિતરણ. તે એક અદ્ભુત ટીમ વર્ક હતું.

શ્રી રામજીલાલ શર્મા, ખેડૂત, દૌસા જિલ્લાના પેટા-વિભાગ બાંદિફૂઈના મીતરવાડી ગામ, એક મોડેલ ફાર્મ વિકસાવવા માટેના તેમના અનુભવો શેર કર્યા. તેમણે 2001માં પોતાનો ધંધો છોડી દીધો અને પોતાની 9 વીધા જમીનમાં વોર્મી કમ્પોસ્ટ પ્લાન્ટ શરૂ કર્યો. તેમણે ઓર્ગેનિક એગ્રીકલ્ચર માટે સમાજ સેવા સંસ્થાની સહાયતા મેળવી.

Experience sharing by Elected Representatives and Farmers

શ્રી શિવ ચરણ સેકડા, ખેડૂત, ગીજગઢ પંચાયત સમિતિ, સિકરાય જિલ્લો દૌસાએ કૃષિમાં તેમની નવીનતાઓ શેર કરી હતી. કૃષિ ક્ષેત્રે તેમના અનન્ય યોગદાન માટે તેમને કૃષિ અમ્માન તરીકે માન્યતા પ્રમાણપત્ર પ્રાપ્ત થયું.

શ્રી સુરેન્દ્ર અવાના, એક પ્રગતિશીલ ખેડૂત, ગામ-બૈરાના, પંચાયત સમિતિ, બિયુન, જિલ્લો જયપુરને તેમનો અનુભવ શેર કરવા માટે આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું હતું. તેમણે જણાવ્યું કે તેઓ છેલ્લા 35 વર્ષથી ખેતી સાથે સંકળાયેલા છે. તેઓ તેમની 10 હેક્ટર રેતાળ, અસમાન અને નબળી ફળદ્રુપ, કાંકરીઓ અને કાંકરા સાથે મિશ્રિત જમીનમાં મત્સ્યઉદ્યોગ, ડાયરી, બતક, ઊંટ, ઘોડો, બકરી, ઘેટાં, મરઘાં, મધમાખી, ઔષધીય વનસ્પતિઓ અને સજીવ ખેતી માટે કામ કરી રહ્યા છે.

ડો. સી. કથીરેસન, NIRDPR આ સત્રના એન્કર પર્સન હતા. સુશ્રી

રેખા યાદવે, સંયુક્ત સચિવ, MoPR સત્રની અધ્યક્ષતા કરી હતી.

PPC પર ગ્રામ સભા- રાજ્યનું નામ-મધ્ય પ્રદેશ

જિલ્લો-રતલામ બ્લોક- ઘણી બધી ગ્રામ પંચાયત-મંડવલ

2.6 ટેકનિકલ સત્ર V: PRIs માં SDGsનું સ્થાનિકીકરણ

ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ દ્વારા અનુભવ વહેંચણી સત્રના અંત પછી, અધિક નિયામક શ્રી રાજેન્દ્ર સિંહ કેનને સત્રની અધ્યક્ષતા માટે આમંત્રિત કરવામાં આવ્યા હતા. મંત્રાલયો અને સંસ્થાઓમાંથી 5 પ્રસ્તુતકર્તાઓને આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું હતું.

શ્રી મોહિત રાવ, પંચાયતી રાજ મંત્રાલયના સલાહકાર, ગ્રામ સભાઓને વાઈબ્રન્ટ બનાવવા પર પ્રેઝન્ટેશન આપવા આમંત્રણ આપ્યું. તેમણે પાવર પોઈન્ટ પ્રેઝન્ટેશન કર્યું હતું. તેમણે કહ્યું કે ગ્રામસભા એ પરિવર્તનની એજન્ટ છે. ગ્રામસભાને તમામ સામાજિક ક્ષેત્રોમાં સંસ્થાઓ અને કાર્યકર્તાઓ પર નિયંત્રણ રાખવા માટે સત્તા આપવામાં આવે છે. ગ્રામ સભાઓ મુખ્યત્વે આના માટે સશક્ત છે:

- આદિવાસી સમુદાયોની પરંપરાઓ અને રિવાજોની સુરક્ષા અને જાળવણી
- વિવાદના નિરાકરણની પરંપરાગત રીત
- વિવિધ યોજનાઓ માટે લાભાર્થીઓની ઓળખ
- સામાજિક અને આર્થિક વિકાસ માટે યોજનાઓ અને પરિયોજનાઓને મંજૂર કરો
- ઉપયોગ પ્રમાણપત્રો જારી કરો
- માદક દ્રવ્યોનું નિયમન કરો, ગૌણ વન પેદાશોની માલિકી, નાના જળાશયો, નાણાં ધીરાણ

શ્રી રાવે ગ્રામસભાઓમાં હાજરી અને ગ્રામસભાની બેઠકોમાં મહિલાઓની ભાગીદારી દર્શાવીને PES વિસ્તારોના નમૂના ડેટાનું રાજ્યવાર વિશ્લેષણ કર્યું.

શ્રી આકાશ દીપ અરોરા, ડેપ્યુટી ડાયરેક્ટર, IGPR&GVS ને વિકલાંગતાના આધુનિક ખ્યાલ અને સમાજમાં વિકલાંગ વ્યક્તિઓના સમાવેશ પર પ્રસ્તુતિ કરવા આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું હતું. તેમણે કહ્યું, વિકલાંગતાને લાંબા ગાળાની શારીરિક, માનસિક, બૌદ્ધિક અથવા સંવેદનાત્મક ક્ષતિઓ તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે જે વિવિધ અવરોધો સાથેની ક્રિયાપ્રતિક્રિયામાં અન્ય લોકો સાથે સમાન ધોરણે સમાજમાં તેમની સંપૂર્ણ અને અસરકારક ભાગીદારીમાં અવરોધ લાવી શકે છે. ડો. અરોરાએ જણાવ્યું કે વિકલાંગતા માનવીય સ્થિતિનો એક ભાગ છે. દરેક વ્યક્તિને તેમના જીવનના અમુક તબક્કે, કાયમી અથવા અસ્થાયી રૂપે, તેનો અનુભવ થવાની સંભાવના છે. તેમણે વિકલાંગ વ્યક્તિઓના અધિકારો અધિનિયમ, 2016 ની કેટલીક જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કર્યો.

ડૉ. નારાયણ સાહુ, એસોસિયેટ પ્રોફેસર, NERC, NIRDPR, ગુવાહાટીએ પુરાવા આધારિત પંચાયત આયોજન પર પાવરપોઇન્ટ પ્રેઝન્ટેશન કર્યું હતું. તેમણે ડેટા વિશે ચર્ચા કરી કે જે લાક્ષણિકતાઓ અથવા માહિતી છે, સામાન્ય રીતે સંખ્યાત્મક, જે અવલોકન દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવે છે. વધુ તકનીકી અર્થમાં, ડેટા એ એક અથવા વધુ વ્યક્તિઓ અથવા વસ્તુઓ વિશેના ગુણાત્મક અથવા માત્રાત્મક ચલોના મૂલ્યોનો સમૂહ છે. તેમણે સામાન્ય રીતે સ્થાનિક સંસ્થાઓ અને ખાસ કરીને PESA વિસ્તારો માટે વાસ્તવિક સમય, લવચીક અને ભાવિ ડેટા બેઝ મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમ વિકસાવવાનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો હતો. ડેટા બેઝ મેનેજમેન્ટ સેલને FDAC તરીકે ઓળખવામાં આવશે.

પ્રથમ એજ્યુકેશન ફાઉન્ડેશનના બે પ્રસ્તુતકર્તાઓએ શાળા શિક્ષણમાં સામુદાયિક સ્તરની પ્રવૃત્તિઓ પર પાવરપોઇન્ટ પ્રેઝન્ટેશન કર્યું. શાળાઓમાં બાળકો સાથે કામ કરતી વખતે, પ્રથમે હસ્તક્ષેપના વિસ્તારોમાં મજબૂત સામાજિક માળખું (પડોશ, બાળકોના જૂથો અને માતાના જૂથો) વિકસાવ્યા છે. સગાઈ અને શીખવાની પ્રવૃત્તિઓ ઘરો, પડોશીઓ/વસાવો (મોહલ્લાઓ) તેમજ સમુદાય સ્તરે હાથ ધરવામાં આવે છે.

2.7 ટેકનિકલ સત્ર VI: પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓમાં SDGsનું સ્થાનિકીકરણ

શ્રી સરોજ કુમાર દાશ, સંયુક્ત નિયામક, SIRD, ઓડિશા અને સભ્ય, નિષ્ણાત જૂથે સ્થાનિકીકરણ SDGs અને પંચાયત આયોજનમાં તેની સુસંગતતા પર પાવરપોઇન્ટ પ્રેઝન્ટેશન કર્યું.

શ્રી દાશે જણાવ્યું હતું કે ભારતના બંધારણની પાંચમી અનુસૂચિ માટે ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંકો (SDGs) મહત્વપૂર્ણ છે તે નીચેના કારણોસર છે:

- નિરક્ષરતા
- ગરીબી અને શોષણ
- નબળું આરોગ્ય અને પોષણ
- કુદરતી સંસાધનો પર નિયંત્રણ/માલિકીનો અભાવ
- વિકાસ માટે અનુકૂળ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરનો અભાવ
- લિંગ મુદ્દાઓ

પછી, તેમણે વાઇબ્રેન્સી અને સ્થિરતા, મિશન મોડ અભિગમ, સમગ્ર સરકારી અભિગમ અને સ્થાનિક સૂચક ફ્રેમવર્ક-LAF(થીમ, લક્ષ્યાંક, સમય-રેખા અને સૂચકાંકો) ને આવરી લેતા SDG ના સ્થાનિકીકરણ માટેની વ્યૂહરચના અંગે ચર્ચા કરી. તેમણે PESA અધિનિયમ, 1996 ની જોગવાઈઓને વિષયોનું SDG ના જોડાણો સાથે સરખાવી. તેમણે GDPDP માં SDG ને એકીકૃત કરવામાં PESA મોબિલાઇઝર અને સંયોજકોની ભૂમિકાને પણ રેખાંકિત કરી. આ ભૂમિકા આ હોઈ શકે છે:

- ST, SC, PVTG, મહિલાઓ વગેરેને તેમની હાજરી વધારવા અને ગ્રામસભામાં અસરકારક ભાગીદારી માટે એકત્રીકરણ કરવું
- GDPDP ની તૈયારીની સુવિધા આપો અને આયોજન પ્રક્રિયાના તમામ પાસાઓ પર GP કાર્યકર્તાઓને સહાય પૂરી પાડો.
- એક વ્યાપક યોજના માટે ક્ષેત્રીય વિભાગો સાથે સંકલન કરીને સહભાગી આયોજન પ્રક્રિયા દ્વારા GDPDP ની તૈયારીમાં સમર્થન પૂરું પાડો.
- વિવિધ ફ્લેગશીપ કાર્યક્રમોના સંકલન દ્વારા આદિવાસી લોકોની વિકાસની જરૂરિયાતોને સરળ બનાવવી અને મેળવવી

- SHG-PRI ઇન્ટરફેસ દ્વારા VPRP અને ડિમાન્ડ પ્લાન તૈયાર કરવા માટે SHGs સાથે સંકલન કરવું અને સુનિશ્ચિત કરવું કે ઉપલબ્ધ સંસાધનોની ફિટિંગ લોકોની જરૂરિયાત મુજબ થાય.
- VPRP ની અસરકારક તૈયારી માટે સ્વસહાય જૂથો સાથે સંકલનમાં હક, આજીવિકા, જાહેર માલસામાન અને સેવાઓ અને સામાજિક વિકાસ અંગે જાગૃતિ નિર્માણની સુવિધા.

અંતમાં ડી-બ્રીફિંગ સેશન યોજાયું હતું. શ્રી રવિશંકર શ્રીવાસ્તવ, ડાયરેક્ટર જનરલ, IGPR&GVS અને સુશ્રી રેખા યાદવ, સંયુક્ત સચિવ, MoPR અધ્યક્ષ સ્થાને હતા. દરેક સહભાગી રાજ્યમાંથી એક વ્યક્તિને આ વર્કશોપમાંથી ટેકવે શેર કરવા માટે આમંત્રિત કરવામાં આવ્યા હતા. મોટાભાગના રાજ્યના પ્રતિનિધિઓએ તેમના શિક્ષણને વ્યક્ત કર્યું અને અહેવાલ આપ્યો કે વર્કશોપના વિચાર-વિમર્શથી તેમને ઘણો ફાયદો થયો છે.

ડાયરેક્ટર જનરલ, IGPR & GVS એ તારણ કાઢ્યું કે GDPDPમાં નીચેના પ્રાથમિકતા ક્ષેત્રો હતા:

- પાણી, આરોગ્ય, શિક્ષણ, WCD, વિકલાંગ
- પાવર: નવીનીકરણીય ઊર્જા
- વેસ્ટ મેનેજમેન્ટ: પર્યાવરણ
- લાઇન અને સ્ટાફના સંકલન દ્વારા યોજના અમલીકરણ- 12% વિભાગો GDS માં ભાગ લઈ રહ્યા છે
- ઓળખાયેલ કામો અને પ્રવૃત્તિઓની પૂર્ણતા - માત્ર 1% પૂર્ણ
- સામાજિક ઓડિટ, ગરીબી, ભાગીદારી, સંકલ્પ.

GDPDPના ઉદ્દેશ્યમાં સંસાધન આકારણી અને વિકાસ ગતિશીલતા, ભાગીદારી, લાઇન વિભાગમાંથી શીખવું, આઇઇસી, ગેપ આઇડેન્ટિફિકેશન, તાલીમ, હિજરત અને સ્થળાંતર નિયંત્રણ, નોકરીની કટોકટીનું નિરાકરણ, ગરીબી ઘટાડવું-વીપીઆરપી, આર્થિક ઉત્થાન, સામાજિક ઓડિટ, સંકલ્પ, પ્રાથમિકતા SDG, કન્વર્જન્સ, DIAS, એસેટ મેપિંગ, ટેકનોલોજી, ખર્ચ અને ક્ષમતા નિર્માણ.

સમાપન ટિપ્પણી અને આગળનો માર્ગ

સત્રના બંને અધ્યક્ષો દ્વારા સમાપન ટિપ્પણીઓ આપવામાં આવી હતી. અંતમાં ડો.આર.કે. યજમાન SIRD તરફથી ચૌબીસાએ તમામ લોકોનો આભાર માનવા માટે મત પ્રસ્તાવિત કર્યો જેમના સક્રિય સહભાગી અને સહકારથી આ કાર્યક્રમ સફળ થયો. સંસ્થા વતી, તેમણે સૌને શુભકામનાઓ અને પ્રવાસની શુભકામનાઓ વ્યક્ત કરી અને બધાને એક કપ ચા/કોફી માટે આમંત્રણ આપ્યું.

આર્થિક અને સામાજિક પરિવર્તન પર પ્રાદેશિક કાર્યશાળા હિમાલયના રાજ્યોમાં પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ દ્વારા 28-29 નવેમ્બર, 2021 દહેરાદૂન, ઉત્તરાખંડ ખાતે

1. પૃષ્ઠભૂમિ

પંચાયત રાજ મંત્રાલય, ભારત સરકાર, નેશનલ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ રૂરલ ડેવલપમેન્ટ અને પંચાયત રાજ (NIRDPR), હૈદરાબાદ અને ઉત્તરાખંડના પંચાયતી રાજ વિભાગના સહયોગથી સંયુક્ત રીતે હિમાલયના રાજ્યો અને કેન્દ્રમાં પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ દ્વારા આર્થિક અને સામાજિક પરિવર્તન પર પ્રાદેશિક કાર્યશાળાનું આયોજન કર્યું હતું. પીપલ્સ પ્લાન કેમ્પેઇન (PPC), 2021ના ભાગરૂપે દહેરાદૂનમાં ટેરિટોરીઝ આ વર્કશોપમાં હિમાલયના રાજ્યોમાંથી ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ, વરિષ્ઠ અધિકારીઓ અને પીઆરઆઈના નીતિ નિર્માતાઓની શ્રેણીમાંથી કુલ 121 સહભાગીઓએ ભાગ લીધો હતો.

૨. કાર્યવાહી

૨.૧ ઉદ્ઘાટન સત્ર

ઉદ્ઘાટન સત્ર દરમિયાન, શ્રી ચંદ્ર સિંહ ધારશક્તુ, ડાયરેક્ટર પીઆર, ઉત્તરાખંડે સહભાગીઓનું સ્વાગત કર્યું.

ડૉ. સી કથીરેસન એસોસિયેટ પ્રોફેસર NIRDPR એ PPC પ્રાદેશિક વર્કશોપના મહત્વ વિશે માહિતી આપી હતી. તેમણે કહ્યું કે વર્કશોપ એ શીખવાનું પ્લેટફોર્મ છે અને આશા છે કે તમામ સહભાગીઓ પંચાયતો દ્વારા અસરકારક સ્થાનિક આયોજન માટે એકબીજા પાસેથી શીખવા માટે તેમના અનુભવ શેર કરશે.

શ્રી નિતેશ કુમાર ઝા, સચિવ PR ઉત્તરાખંડ તેમના સંબોધનમાં હિમાલયના રાજ્યોના મુદ્દાઓ જેમ કે મુશ્કેલ ભૂપ્રદેશ અને બાષ્પોત્સર્જન વગેરે પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો. તેમણે ઉલ્લેખ કર્યો હતો કે હિમાલયના રાજ્યોમાં ઔષધીય છોડ ઉગાડવા માટે ચોક્કસ વાતાવરણ છે.

શ્રી સંજય ઉપાધ્યાયે, MoPRના અન્ડર સેક્રેટરી, રાષ્ટ્રીય ગ્રામ સ્વરાજ અભિયાન (RGSA)ને રૂ. 7225 કરોડના ખર્ચ સાથે 2018-22 થી ચાર વર્ષના સમયગાળા માટે કેન્દ્રીય પ્રાયોજિત યોજના તરીકે અમલમાં મુકવામાં આવી રહ્યું છે તે વિશે સમજાવ્યું.

આ યોજના રાષ્ટ્રીય પ્રાથમિકતાઓ સાથે સંરેખિત છે અને મિશન અંત્યોદય અને મહત્વાકાંક્ષી જિલ્લાઓના પરિવર્તન સાથે સંકલન પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે RGSA ના અપેક્ષિત પરિણામોમાં સુશાસન માટે પંચાયતોની ઉન્નત ક્ષમતાઓ અને સહભાગી સ્થાનિક આયોજન, લોકશાહી નિર્ણયો, પારદર્શિતા અને જવાબદારી દ્વારા SDGsની પ્રાપ્તિનો સમાવેશ થાય છે.

શ્રી અરવિંદ પાંડે માનનીય કેબિનેટ મંત્રી, પંચાયતી રાજ, શિક્ષણ અને રમતગમત ઉત્તરાખંડ સરકાર દ્વારા વિશેષ સંબોધન કર્યું હતું.

તેમણે વિકેન્દ્રીકરણ અને વિકેન્દ્રિત આયોજનના ક્ષેત્રોમાં ઉત્તરાખંડ સરકાર દ્વારા લેવામાં આવેલી પહેલો વિશે માહિતી આપી હતી અને પાયાના સ્તરથી રાજ્ય સ્તર સુધી આયોજન પ્રક્રિયાના સંસ્થાકીયકરણ પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો.

તેમણે ખુશી વ્યક્ત કરી કે ઉત્તરાખંડમાં ઘણા યુવાનો પંચાયત શાસનમાં આવી રહ્યા છે. તેમણે આશા વ્યક્ત કરી કે અસરકારક સ્થાનિક યોજનાઓ ઘડવા માટે પ્રતિનિધિઓ અર્થપૂર્ણ ચર્ચા કરશે.

પંચાયતી રાજ વિભાગ ઉત્તરાખંડના ડેપ્યુટી ડાયરેક્ટર શ્રી મનોજ કુમાર તિવારીએ રજૂ કરેલા આભારના મત સાથે સત્રનું સમાપન થયું.

2.2 ટેકનિકલ સત્ર I: પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ તૈયાર કરવા માટે જન યોજના અભિયાન

શ્રી શ્લોકાર્થ કન્સલ્ટન્ટ, MoPR એ પીપલ્સ પ્લાન કેમ્પેઇન (સબ્બ કી યોજના સબ્બ એ વિકાસ) ની ઝાંખી પર પ્રેઝન્ટેશન આપ્યું હતું જેમાં 2018 માં ઝુંબેશ શરૂ થઈ ત્યારથી લઈને અત્યાર સુધીની સિદ્ધિઓ પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો. તેમણે કહ્યું હતું કે સમુદાય અને અધિકારીઓની વધુ ભાગીદારીની જરૂર છે. ગ્રામ સભાઓમાં વિભાગો, ઝુંબેશ દરમિયાન IEC પ્રવૃત્તિઓ પર વધુ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે અને લાઇન વિભાગોના ભંડોળનો સમાવેશ કરવા માટે સંસાધન પરબિડીયું મોટું કરે છે.

શ્રી મોહિત રાવે, કન્સલ્ટન્ટ, MoPR એ ગ્રામસભાને લાઇબ્રન્ટ બનાવવાના મહત્વ પર પ્રકાશ પાડ્યો. તેમણે કહ્યું કે, ફેબ્રુઆરી 2021માં નીતિ આયોગની ગવર્નિંગ કાઉન્સિલની બેઠક દરમિયાન માનનીય વડાપ્રધાને સ્થાનિક શાસનને સુધારવા માટે પંચાયતોના ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓની ભૂમિકા પર ભાર મૂક્યો હતો જે ગ્રામીણ લોકોના જીવનની ગુણવત્તાનો આધાર છે.

2.3 ટેકનિકલ સત્ર II: પંચાયત વિકાસ યોજના સાથે યોજનાઓ અને કાર્યક્રમોનું સંકલન

આ સત્રમાં લાઇન મંત્રાલયો અને સંગઠનોના અધિકારીઓએ સ્થાનિક યોજનાઓ સાથે યોજનાઓ અને કાર્યક્રમોના સંકલનના મહત્વ પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો.

NDMA તરફથી શ્રી અનુજ તિવારીએ તેમના પ્રેઝન્ટેશનમાં આપત્તિના જોખમ ઘટાડવામાં રોકાણના મહત્વ પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો અને કહ્યું હતું કે, સજ્જતા/જોખમ ઘટાડવા અથવા ઘટાડવા માટે ખર્ચવામાં આવેલ એક ડોલર પ્રતિભાવ અને રાહત માટે જરૂરી સાત ડોલરની બચત કરે છે.

તેમણે ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે જ્યાં સુધી વિશિષ્ટ બાહ્ય સહાય તેમના સુધી ન પહોંચે ત્યાં સુધી PRIs ને કોઈપણ આપત્તિનો સામનો કરવા માટે સક્ષમ અને મજબૂત કરવાની જરૂર છે. આનાથી ઘણા અમૂલ્ય જીવનની ખોટ અટકાવી શકાય છે અને નુકસાન પણ ઘટાડી શકાય છે. તેમણે ડિઝાસ્ટર રિસ્ક રિડક્શન (DRR) માટે પીએમના દસ મુદ્દાના એજન્ડા વિશે ટૂંકમાં સમજાવ્યું.

શ્રી રમણ વાઘવા ડેપ્યુટી ડાયરેક્ટર DAY -NRLM, MoRD અને શ્રીમતી બેનઝીર નઝીમ નવાઝ થીમેટિક એન્ડર કુડુમ્બશ્રી-NRO એ ગ્રામીણ ગરીબી નિવારણ યોજનાઓ (VPRP) ની મુખ્ય લાક્ષણિકતાઓ પર પ્રકાશ પાડ્યો. VPRP ની પેટા-યોજનાઓમાં સમાવેશ થાય છે- હકદારી યોજના, આજીવિકા યોજના. જાહેર માલસામાન, સેવાઓ અને સંસાધન વિકાસ યોજનાઓ અને સામાજિક વિકાસ યોજનાઓ.

આ યોજનાઓ SHG સ્તર, ગ્રામ સંગઠન સ્તર અને ગ્રામ પંચાયત સ્તરે તૈયાર કરવામાં આવે છે. પ્રેઝન્ટેશનમાં VPRPની સફળ તૈયારી માટે અપનાવવામાં આવનારી મુખ્ય સિદ્ધિઓ, પડકારો અને વ્યૂહરચનાઓ પર પ્રકાશ પાડવામાં આવ્યો હતો.

જલ શક્તિ મંત્રાલયના સલાહકાર શ્રી ઉમા શંકર પાંડેએ સ્થાનિક સંસ્થાઓ માટે XV નાણાં પંચની ભલામણો અને 2021-26ના સમયગાળા માટે PRIsને રૂ. 2,36,805 કરોડની ફાળવણી રજૂ કરી હતી. કુલ ફાળવણીમાંથી 60 ટકા ટાઇડ ગ્રાન્ટ છે જેનો ઉપયોગ પીવાના પાણી અને સ્વચ્છતા માટે કરવાની જરૂર છે.

પાણી પુરવઠા માટેની ફાળવણીનો ઉપયોગ પાઇપ્ડ ડ્રિંકિંગ વોટર સપ્લાય, વોટર હાર્વેસ્ટિંગ સ્ટ્રક્ચર્સ અને વોટર રિસાયકલિંગ માટે કરવાની જરૂર છે. સ્વચ્છતા માટેની ફાળવણીનો હેતુ ODF સ્થિતિ ટકાવી રાખવા, ઘન કચરાનું વ્યવસ્થાપન, ગ્રે વોટર મેનેજમેન્ટ અને ફેકલ સ્વજ મેનેજમેન્ટ માટે છે.

શ્રી મોહિત યાદવ, આસી. પેન્શન ફંડ રેગ્યુલેટરી એન્ડ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (PFRDA) ના જનરલ મેનેજરે અટલ પેન્શન યોજના (APY) ની વિશેષતાઓ સમજાવી. આ યોજના હેઠળ 18-40 વર્ષના તમામ નાગરિકો કોઈપણ બેંક દ્વારા યોજનામાં જોડાઈ શકે છે જ્યાં બચત ખાતું જાળવવામાં આવે છે અને પેન્શન વિકલ્પો રૂ 1000-5000 PM પસંદ કરી શકે છે.

યુનિસેફના ડૉ. સૌમેન બાગચીએ બાળ મૈત્રીપૂર્ણ ગ્રામ પંચાયતો પર પ્રકાશ પાડ્યો. બાળકો પુખ્ત વયના લોકો કરતા વધુ સંવેદનશીલ હોય છે, તેઓ જે પરિસ્થિતિઓ હેઠળ જીવે છે. સરકારો અને સમાજની ક્રિયાઓ અને નિષ્ક્રિયતાથી તેઓ અન્ય કોઈપણ વય જૂથ કરતાં વધુ પ્રભાવિત થાય છે.

2.4 ટેકનિકલ સત્ર III: હિમાલયન રાજ્યો માટે પંચાયત આયોજનમાં સંસ્થાઓની ભૂમિકા

ડૉ. બાંકી બિહારી પ્ર. વૈજ્ઞાનિક (એગ્રીવ. એક્સ્ટેન્શન) ઈન્ડિયન ઈન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ સોઇલવેન્ડ વોટર કન્ઝર્વેશન, દેહરાદૂને તેમના પ્રેઝન્ટેશનમાં ઉલ્લેખ કર્યો છે કે રાજ્યમાં દર વર્ષે લગભગ 5113 M.T માટીનું ધોવાણ થાય છે કારણ કે ઝરણા, સ્થળાંતર ખેતી અને કોતરો વગેરે.

આને પકડવા માટે તેમણે કહ્યું કે સમોચ્ચ ખેતી, પાકની છત્રની હેરફેર,

આંતરખેડ, મિશ્ર પાક, સ્ટ્રીપ ક્રોપિંગ સંરક્ષણ ખેડાણ, મલ્ચિંગ અને એલી ક્રોપિંગ વગેરે જેવાં કૃષિશાસ્ત્રીય પગલાં લેવાની જરૂર છે. , ટેરેસીંગ, કન્ઝર્વેશન બેંચ ટેરેસીંગ, વોટરવેઝ વગેરે.

નેશનલ મેડિસિનલ પ્લાન્ટ્સ બોર્ડ (NMPB) ના અધિકારીએ ઔષધીય છોડના સંરક્ષણ, વિકાસ અને ટકાઉ વ્યવસ્થાપન પર રજૂઆત કરી હતી. ઔષધીય વનસ્પતિઓ આપણી સ્વદેશી આરોગ્યસંભાળ પરંપરાઓનો મુખ્ય સંસાધન આધાર બનાવે છે. તેમણે ઔષધીય વનસ્પતિઓ પર કેન્દ્રીય ક્ષેત્રની યોજના વિશે સમજાવ્યું જે ગુણવત્તાયુક્ત R&D પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે, તાલીમ દ્વારા ક્ષમતા નિર્માણ, ઘર/શાળા હર્બલ ગાર્ડન્સની રચના જેવી પ્રમોશનલ પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા જાગૃતિ ફેલાવે છે.

આગળના પ્રેઝન્ટેશનમાં ઉત્તરાખંડના પીઆર વિભાગના અધિકારીએ રાજ્યમાં સમુદાય આધારિત પાણી પુરવઠા અને સ્વચ્છતા અંગેની સફળતાની વાર્તાઓ શેર કરી. તેમણે ધ્યાન દોર્યું હતું કે પાણી પુરવઠા પર રાજ્યના તિજોરી દ્વારા ઓછા અંદાજપત્રીય સમર્થન છે કારણ કે પંચાયતો ઊર્જા ખર્ચ સહિત O&M ખર્ચને પહોંચી વળે છે.

2.5 ટેકનિકલ સત્ર IV: હિમાલય પ્રદેશમાં પંચાયત વિકાસ યોજનાઓની તૈયારી માટે જન યોજના અભિયાન

ડૉ. કથીરેસન એસોસિએટ પ્રોફેસર અને હેડ સેન્ટર ફોર પંચાયતી રાજ, NIRDP, હૈદરાબાદ, GPDP/BPDP/DPDP સાથે સંકલિત જૈવવિવિધતા સંરક્ષણ યોજના પર એક પ્રેઝન્ટેશન કર્યું. તેમણે કહ્યું કે દરેક રાજ્યએ BD એક્ટ 2002ના અમલ માટે જૈવ-વિવિધતા (BD) નિયમો જારી કર્યા છે. આ નિયમો અનુસાર, રાજ્ય સ્તરે રાજ્ય જૈવવિવિધતા બોર્ડ (SBB) અને સ્થાનિક સંસ્થા સ્તરે જૈવવિવિધતા વ્યવસ્થાપન સમિતિઓ (BMCs) છે.

તેમણે પ્રકાશ પાડ્યો. BMC ની નીચેની ભૂમિકાઓ અને જવાબદારીઓ:

- જન જૈવવિવિધતા રજીસ્ટર (PBRR) તૈયાર કરવા
- જૈવિક વિવિધતાના સંરક્ષણ, ટકાઉ ઉપયોગ અને દસ્તાવેજીકરણને પ્રોત્સાહન આપવું.
- તેના પ્રાદેશિક અધિકારક્ષેત્રમાંથી વાણિજ્યિક ઉપયોગ માટે જૈવ-સંસાધન એક્સેસ કરવા અથવા એકત્રિત કરનાર વ્યક્તિઓ પાસેથી કલેક્શન ફીના માધ્યમથી ચાર્જ વસૂલવામાં આવે છે.
- જૈવ-સંસાધન/પરંપરાગત જ્ઞાન એક્સેસ, ફી લાદવામાં આવેલ, ઉપાર્જિત લાભો અને વહેંચણીની રીત દર્શાવતી વિગતો વિશે નોંધણી જાળવો

e) NBA અને SBB ને તેમના નિર્ણયોમાં સમર્થન આપો તેમણે જૈવવિવિધતા રજીસ્ટર (PBRR) ની તૈયારીમાં સમુદાયની ભાગીદારી પર ભાર મૂક્યો હતો. આ એક દસ્તાવેજ છે જેમાં ચોક્કસ ગામની લેન્ડસ્કેપ અને ડેમોગ્રાફી સહિત સ્થાનિક રીતે ઉપલબ્ધ જૈવ સંસાધનોની વ્યાપક માહિતી છે.

આગામી વક્તા શ્રી મોહમ્મદ. તકીઉદ્દીન, કન્સલ્ટન્ટ એનઆઈઆરડીપીઆર. તેમણે કહ્યું કે GPDPનો વિચાર ગામડાઓનું રૂપાંતર છે અને જો આપત્તિ આવે તો વિકાસના તમામ લાભો ખોવાઈ જાય છે. આપત્તિઓને નબળા/અનયોજિત/ખાધ વિકાસના સૂચક તરીકે ગણી શકાય અને સ્થાનિક આયોજનમાં આપત્તિના જોખમને મુખ્ય પ્રવાહમાં લાવવા માટે સ્થાનિક સરકારોની ઉપેક્ષા.

બાદમાં ડૉ. ચંદ્ર શેખર કુમાર, અધિક સચિવ, MoPRએ તેમના વિશેષ સંબોધનમાં હિમાલયન રાજ્યોના મુદ્દાઓ પર પ્રકાશ પાડ્યો. તેમણે કહ્યું કે રાજ્યો માટે આયોજન વ્યૂહરચના માટે પ્રદેશની નબળાઈ અને પર્યાવરણ સુરક્ષાની જરૂરિયાતને ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર છે.

તેમણે સંક્ષિપ્તમાં પંચાયત વિકાસ માટે મુખ્ય મહત્વ ધરાવતા પસંદગીના ક્ષેત્રોનું વિશ્લેષણ રજૂ કર્યું જે ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં સર્વગ્રાહી સુધારણાને પૂરી કરશે. તેમણે મિશન અંત્યોદયના 2020 સર્વેના આધારે હિમાલયના રાજ્યોના ક્ષેત્ર/રાજ્ય મુજબની તુલનાત્મક કામગીરી પણ કરી હતી, તેમણે સંબંધિત રાજ્યોને જ્યાં પણ તે પાછળ હોય ત્યાં કામગીરી સુધારવા વિનંતી કરી હતી, તેમણે કહ્યું હતું કે ભારત સરકાર કેન્દ્રીય પ્રાયોજિત અને કેન્દ્રીય ક્ષેત્રની યોજનાઓ દ્વારા પીઆરઆઈને સમર્થન આપી રહી છે. આ દરેક યોજનાઓ તેના ચોક્કસ ઉદ્દેશ્યને પૂર્ણ કરવા માટે બનાવવામાં આવી છે, પરંતુ એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે આવી દરેક યોજનાઓમાં પંચાયતની કેન્દ્રિયતા ક્રમશઃ સુનિશ્ચિત કરવામાં આવે. ICDS, JJM, SBM અને SSA પર MoPR દ્વારા જારી કરાયેલ તાજેતરની સલાહો આયોજન, અમલીકરણ અને દેખરેખમાં પંચાયતોની ભૂમિકાને સુનિશ્ચિત કરે છે.

આગળ હિમાલયના રાજ્યોમાંથી ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ સાથે એક ઇન્ટરેક્ટિવ સત્ર હતું. તેઓએ તેમની પંચાયતોમાં વિકાસ કાર્યક્રમના આયોજન અને અમલીકરણમાં તેમના અનુભવો શેર કર્યાં. આ સત્રની અધ્યક્ષતા અધિક સચિવ MoPR દ્વારા કરવામાં આવી હતી.

શ્રી સંજીવ કુમાર ZPTC, હિમાચલ પ્રદેશ એ વિડિયો ફિલ્મ દ્વારા ગ્રામ પંચાયત શાલા, બ્લોક ગોહર, જિલ્લા મંડી ની વાર્તા શેર કરી.

જમ્મુ અને કાશ્મીરના સરપંચ શ્રી મોહમ્મદ અશરફ પોદારે જણાવ્યું કે J&K PR એક્ટ 1989 દેશમાં સર્વશ્રેષ્ઠ છે. ગ્રામ પંચાયત (હલકા પંચાયત) પાસે PR એક્ટની અનુસૂચિ XI માં ગણાયેલી બાબતોનું સંચાલન કરવાની અને ગ્રામ સભા (હલકા મજલીસ) સાથે પરામર્શ કરીને વિકાસ યોજનાઓ તૈયાર કરવાની સત્તા છે.

J&K ના શ્રી અનિલ શર્મા સરપંચ જિન્દઈ કયરો અને ઝે પાણીના વ્યવસ્થિત નિકાલ અને વ્યવસ્થાપન માટે ગ્રામ પંચાયત દ્વારા તૈયાર કરાયેલ સ્વચ્છતા માટે એક મોડેલ વિવેજ એક્શન પ્લાન રજૂ કર્યો જે અન્યથા દરેક માટે ખૂબ જ ચિંતાનો વિષય હતો.

ઉત્તરાખંડની શ્રીમતી કૌશલ્યા રાવત પ્રધાન ગ્રામ પંચાયત ક્યારકુટ્ટી ભટ્ટાએ માહિતી આપી હતી કે તેમની પંચાયતે પોતાની આવકના સ્રોત તરીકે 50.00 લાખ રૂપિયા એકત્ર કર્યા છે. પંચાયત કચેરી 8 AM થી PM સુધી જાહેર જનતા માટે ખુલ્લી રહેશે. પંચાયત ગામમાં ઘન કચરા વ્યવસ્થાપનને મહત્વ આપી રહી છે અને દરેક ઘરમાંથી કચરો એકઠો કરવા માટે ટોપલીઓનું વિતરણ કરવામાં આવી છે.

શ્રી તેસ્વાંગ નોર્બો સરપંચ ગ્રામ પંચાયત ફરકા, લેહ જિલ્લાએ માહિતી આપી હતી કે તેમની પંચાયતમાં ખેડૂતો ખેતી અને બાગાયતની પ્રવૃત્તિઓ કરે છે, પરંતુ ગામમાં કોઈ માર્કેટિંગ સુવિધા નથી અને પરિણામે અમુક સમયે ફળો અને શાકભાજી મોટા પ્રમાણમાં નાશ પામે છે.

શ્રી ઇસા અલી સરપંચ ગ્રામ પંચાયત પશ્કુમ, કારગીલ જિલ્લાએ માહિતી આપી છે કે કોવિડ-19 રોગચાળા દરમિયાન તેમની ગ્રામ પંચાયતો આ પ્રસંગે ઉભી છે અને ખાતરી કરી છે કે કેન્દ્ર / કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશ સરકારોના નિર્દેશો લાગુ કરવામાં આવે છે અને નાગરિકો ફેલાવાને રોકવા માટે તમામ જરૂરી સલામતીનાં પગલાંનું પાલન કરે છે. વાઇરસના. તેમણે ખાસ કરીને હાઇવાઇટ કર્યું કે (-)10 ડિગ્રી સેન્ટીગ્રેડ તાપમાનમાં પણ તેમની પંચાયત કાર્યકારી ઘરના નળ કનેક્શન દ્વારા પીવાનું પાણી પૂરું પાડે છે.

Gramsabha on PPC- State-HIMACHAL PRADESH District-KULLU Block -BANJAR Gram Panchayat -CHAKURTHA

2.6 ટેકનિકલ સત્ર V: PRIs માં SDGsનું સ્થાનિકીકરણ

ડૉ. જોય ઇલામોન, ડાયરેક્ટર જનરલ, કેરળ ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ લોકલ એડમિનિસ્ટ્રેશન VC દ્વારા ભાગ લીધો હતો અને ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યાંકોના સ્થાનિકીકરણના મહત્વ પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો. રાજ્ય સરકારોએ લાઇન મંત્રાવયોના સમર્થન સાથે ટકાઉ વિકાસ લક્ષ્યોના ઘણા લક્ષ્યોને પ્રાપ્ત કરવા માટે ઘણી પહેલ કરી છે. જો કે, ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં પંચાયતો અને સમુદાયની અસરકારક ભાગીદારી દ્વારા SDG અભિગમને પાયાના સ્તર સુધી લઈ જવાની જરૂર છે. હસ્તક્ષેપના મુખ્ય ક્ષેત્રો કોઈને પાછળ છોડી શકે છે. SDG ના સ્થાનિકીકરણ અને GPPD સાથે મુખ્ય પ્રવાહ માટે તેમણે નીચેના સૂચન કર્યાં:

- પંચાયતના વિશિષ્ટ લક્ષ્યાંકો નક્કી કર્યા
- સરકારી અને બિન-સરકારી સંસ્થાઓ સાથે સંકલન કરો
- કેન્દ્રીય અને રાજ્ય પ્રાયોજિત યોજનાઓમાંથી સંસાધનોનો ઉપયોગ કરો
- સેવાઓ સમુદાય સુધી પહોંચે તેની ખાતરી કરો
- ટકાઉ વિકાસના લક્ષ્યાંકો હાંસલ કરવામાં પંચાયત અગ્રેસર રહેશે!

શ્રીમતી પ્રિયંકા ગુપ્તા, ડેપ્યુટી મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, પેન્શન ઇન્ડ રેગ્યુલેટરી એન્ડ ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (PFRDA), નવી દિલ્હી દ્વારા પ્રેઝન્ટેશન અટલ પેન્શન યોજના (APY), ભારત તરફથી જે એક સરકારી મુખ્ય કાર્યક્રમ છે તેના મહત્વ પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો.

આ યોજના વર્ષ 2015 માં રજૂ કરવામાં આવી હતી અને તે 60 વર્ષ પછી પ્રતિષ્ઠિત જીવન જીવવા માટે અસંગઠિત ક્ષેત્રના 88% કર્મચારીઓને લાભ આપે છે.

આર્થિક અને સામાજિક પરિવર્તન પર પ્રાદેશિક કાર્યશાળા પૂર્વોત્તર રાજ્યોમાં પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ દ્વારા 13-14 ડિસેમ્બર, 2021 અગરતલા, ત્રિપુરા ખાતે

1. પૃષ્ઠભૂમિ

PPC-2021 પર પ્રથમ રાષ્ટ્રીય સ્તરની ઓરિએન્ટેશન વર્કશોપનું આયોજન 13મી સપ્ટેમ્બર 2021 ના રોજ NIRDPR, હૈદરાબાદ ખાતે વ્યાપક ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ (GPDP), બ્લોક પંચાયત વિકાસની રચના માટે સમગ્ર દેશમાં જન યોજના અભિયાન (PPC) કરવા માટે કરવામાં આવ્યું હતું. 2જી ઓક્ટોબર 2021 થી 31મી જાન્યુઆરી 2022 સુધી અનુક્રમે ગ્રામ પંચાયત, બ્લોક પંચાયત અને જિલ્લા પંચાયત દ્વારા યોજનાઓ (BPDP), અને જિલ્લા પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ (DPDP).

એ જ રીતે, ભારતીય-ગંગા, દરિયાકાંઠાના રાજ્ય, PESA રાજ્યો, હિમાલયન રાજ્યો માટે ચાર પ્રાદેશિક વર્કશોપનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે અને અંતે ઉત્તરપૂર્વીય રાજ્યો માટે 13 અને 14 ડિસેમ્બર 2021ના રોજ ત્રિપુરાના અગરતલા ખાતે બે દિવસીય પ્રાદેશિક વર્કશોપનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે.

2. કાર્યવાહી

2.1 ઉદ્ઘાટન સત્ર

શ્રીમતી. અંતરા સરકાર દેબ, માનનીય સભાધિપતિ, પશ્ચિમ ત્રિપુરા જિલ્લા પરિષદ, ત્રિપુરા સહિત અન્ય મહાનુભાવોએ દીપ પ્રગટાવીને અને 'અગર' પ્લાન્ટને પાણી આપીને બે દિવસીય પ્રાદેશિક કાર્યશાળાનું ઉદ્ઘાટન કર્યું કારણ કે પ્લાન્ટના નામ પરથી જ 'અગરતલા' નામ ઉદભવ્યું.

શ્રી દેવાનંદ રેઆંગ, પંચાયતોના નિયામક, સરકાર. ત્રિપુરાના તમામ મહાનુભાવો, રિસોર્સ પર્સન, ફેકલ્ટીઓ અને NE રાજ્યોના પ્રતિનિધિઓનું સ્વાગત કર્યું. પ્રાદેશિક કાર્યશાળાનું આયોજન કરવા માટે અગરતલા, ત્રિપુરાને પસંદ કરવા માટે તેઓ MoPR અને NIRD&PR, હૈદરાબાદ અને NERC-NIRDPR, ગુવાહાટીનો હૃદયપૂર્વક આભાર માને છે. છેલ્લું પરંતુ ઓછામાં ઓછું તેમણે તમામ BDO ને મશાલધારક અને હિસ્સેદાર તરીકે આવકાર્યા જેઓ "સબકી યોજના સબકા વિકાસ" ના સંદેશને વહન કરશે અને ઇચ્છિત ધ્યેય પ્રાપ્ત કરવા માટે પાયાના સ્તરે તેનો અમલ કરશે.plement the same at the grassroots level to achieve the desired goal.

શ્રી પંકજ કુમાર, અન્ડર સેક્રેટરી, MoPR એ પૂર્વ પૂર્વ રાજ્યોના તમામ મહાનુભાવો, સંસાધન વ્યક્તિઓ, શિક્ષકો અને પ્રતિનિધિઓનું સ્વાગત કર્યું. તેમણે જણાવ્યું હતું કે, PPCનું આ યોથું વર્ષ હોવા છતાં, અમે હજી સુધી યોગ્ય GPDP ઉત્પાદન કર્યું નથી.

લાઇન ડિપાર્ટમેન્ટના અધિકારીઓની હાજરી અને પ્લાનિંગ કન્વર્જન્સની ટેકનિક ઇચ્છિત સ્તર સુધી પહોંચી રહી નથી. ગ્રામીણમાંથી શહેરી વિસ્તારોમાં લોકોનું સ્થળાંતર એ ચિંતાનો મુખ્ય સ્ત્રોત છે.

ડો. સી. કથીરેસન એસોસિયેટ પ્રોફેસર અને વડા, CPRDP અને SSD, NRD અને PR એ પંચાયત વિકાસ યોજનાઓની તૈયારી માટે જન યોજના અભિયાન (PPC) ની ચર્ચા કરી અને સ્થાનિક-સ્તરીય આયોજન (એક પંચાયત-એક યોજના) ના મહત્વ અને બંધારણીય જોગવાઈઓની ચર્ચા કરી. પંચાયતો આર્થિક વિકાસ અને સામાજિક ન્યાય માટે યોજનાઓ તૈયાર કરે છે.

ડો. નારાયણ સાહુ, એસોસિયેટ પ્રોફેસર, NIRDPR, ગુવાહાટીએ પૂર્વ રાજ્યોના તમામ મહાનુભાવો, સંસાધન વ્યક્તિઓ, શિક્ષકો અને પ્રતિનિધિઓનું સ્વાગત કર્યું અને પ્રાદેશિક વર્કશોપ પ્રોગ્રામ મોડ્યુલની સામગ્રી સમજાવી.

મુખ્ય મહેમાન શ્રીમતી. અંતરા સરકાર દેબ, સભાધિપતિ, પશ્ચિમ ત્રિપુરા જિલ્લા પરિષદ NE રાજ્યોના તમામ મહાનુભાવો, સંસાધન વ્યક્તિઓ, શિક્ષકો અને પ્રતિનિધિઓનું સ્વાગત કર્યું અને ગ્રામસભા દ્વારા GPDP ની તૈયારીના મહત્વ પર પ્રકાશ પાડ્યો. તેણીએ એ પણ ઉલ્લેખ કર્યો કે ગ્રામ સભામાં ગ્રામજનો અને લાઇન વિભાગના અધિકારીઓની ભાગીદારી સંતોષકારક નથી તેથી તમામ સહભાગીઓને આ મુદ્દાનો સામનો કેવી રીતે કરવો તે બાબતે તપાસ કરવા વિનંતી કરી. વધુમાં, તેણીએ તમામ પ્રતિનિધિઓ અને સહભાગીઓને ગ્રામજનોના સામાજિક-આર્થિક પરિવર્તન માટે કાર્યશાળાના શિક્ષણ મૂકવા વિનંતને પાયાના સ્તરે અમલમાંની કરી.

Inaugural of the exhibition by Smt. Antara Sarkar Deb, Sabhadhipati, Paschim Tripura ZillaParishad

2.2 ટેકનિકલ સત્ર I: પંચાયત વિકાસ યોજનાઓ તૈયાર કરવા માટે જન યોજના અભિયાન

શ્રીમતી. પિયાલી રોય, કન્સલ્ટન્ટ, MoPRએ જન યોજના અભિયાન

(સબકી યોજના સબકા વિકાસ)ની ઝાંખી રજૂ કરી. તેણીએ પ્રાદેશિક વર્કશોપ માટે ટોન સેટ કર્યો અને વર્ષોમાં GDPDP ની પૃષ્ઠભૂમિ, ઉદ્દેશ્યો, પ્રક્રિયા અને પ્રગતિ અને BPDP અને DPDP ની વર્તમાન સ્થિતિ વિશે વાત કરી. તેણીએ નીચેની બાબતોની ચર્ચા કરી:

- 90% થી વધુ GPs એકલ ગ્રામ સભાઓનું સંચાલન કરે છે અને બે ગ્રામ સભાઓને બદલે GDPDP ચક્રની તમામ ઘટનાઓને એકીકૃત કરી રહ્યાં છે.
- ગ્રામસભાઓમાં નાગરિકોની વધુ ભાગીદારી/હાજરીની જરૂર છે
- IEC પ્રવૃત્તિઓનો ઉપયોગ કરીને સામૂહિક એકત્રીકરણ સુનિશ્ચિત કરવાની જરૂરિયાત
- લાઇન વિભાગ તરફથી વધુ સમર્થન/ભાગીદારી નું મહત્વ
- GDPDPમાં ગ્રામીણ ગરીબી ઘટાડાની યોજનાઓ (VPRPs) નો સમાવેશ
- રિસોર્સ એન્વલપમાં અન્ય મંત્રાલયોની ફ્લેગશિપ સ્કીમ્સની જરૂરિયાત- મોટી MGNREGA દ્વારા, XV FC સ્કીમનો હાલમાં ઉપયોગ કરવામાં આવી રહ્યો છે

સુશ્રી મોનિકા મીના, **ASO, MoPR** એ NE રાજ્યો માટે RGSA રિલીઝ અને PFMS સ્ટેટસ પર પ્રસ્તુત કર્યું. તેણીએ RGSA એકાઉન્ટની NE રાજ્યો મુજબની સ્થિતિને પ્રકાશિત કરીને પોતાનું સંબોધન શરૂ કર્યું. હાલમાં, આસામ સિવાય, NE ના તમામ રાજ્યોએ હજુ સુધી રાજ્ય નોડલ એજન્સી ખાતા સાથે બાળ એજન્સીઓને મેપ કરી નથી. તેથી તેણીએ બધાને આ મહિના સુધીમાં યાદલ એજન્સીઓને હકારાત્મક રીતે મેપ કરવા વિનંતી કરી.

- તેણીએ ધ્યાન દોર્યું કે, હાલમાં UC સબમિશન ન કરવાને કારણે NE રાજ્યોમાંથી કેટલાકને RGSA ફંડ મળી રહ્યું નથી. તેણીએ તમામ રાજ્યોને રાજ્યના શેર છોડવા અને શક્ય તેટલી વહેલી તકે પેન્ડિંગ UC સબમિટ કરવા વિનંતી કરી.
- રાજ્યએ TMP પર ઓફલાઇન અને ઓનલાઇન એમ બંને રીતે આયોજિત તાલીમ કેલેન્ડર અને તાલીમ સમયપત્રક તાલીમ અપલોડ કરવી આવશ્યક છે
- રાજ્ય ઈ-ગ્રામ સ્વરાજ પોર્ટલ પર GPDP, BPDP, અને DPDP અપલોડ કરવામાં ઝડપથી વધારો કરી શકે છે.

ડૉ. સી. કથિરેસન, એસોસિયેટ પ્રોફેસર, NIRDPR એ GPDP/BPDP/DPDP સાથે સંકલિત બાયો-ડાયવર્સિટી સંરક્ષણ યોજના પર પ્રસ્તુત કર્યું. તેમણે નીચેના મુદ્દાઓ વિશે ચર્ચા કરી:

- બાયો-ડાયવર્સિટી અધિનિયમ 2002, બાયો-ડાયવર્સિટી મેનેજમેન્ટ કમિટી (BMC)નું બંધારણ,
 - B M C s ની ભૂમિકાઓ અને જવાબદારીઓ અને GPDP/BPDP/DPDP સાથે બાયોડાયવર્સિટી સંરક્ષણ યોજનાના સંકલનનું મહત્વ જણાવ્યું.
 - પીપલ્સ બાયો-ડાયવર્સિટી રજિસ્ટરની માર્ગદર્શિકા અને PBR તૈયારીમાં સમુદાયની ભાગીદારીનું મહત્વ
- ડૉ. નારાયણ સાહુ, એસોસિયેટ પ્રોફેસર, **NERC-NIRDPR**, ગુવાહાટીએ પુરાવા આધારિત પંચાયત આયોજન પર રજૂઆત કરી.
- તેમણે પંચાયત સ્તરે પુરાવા-આધારિત આયોજનની જરૂરિયાત સમજાવી અને ઉલ્લેખ કર્યો કે જમીનની

વાસ્તવિકતાઓ અને વાસ્તવિક જરૂરિયાતોના પુરાવા તરીકે જરૂરી અને પૂરતા ડેટાનો ઉપયોગ કરીને યોજનાઓ તૈયાર કરવી જોઈએ.

તેમણે ગ્રામ પંચાયત સાથે લાઇન વિભાગોના ડેટાની ઉપલબ્ધતા અંગે ચર્ચા કરી. કેસ સ્ટડીઝ દ્વારા, એવું અવલોકન કરવામાં આવે છે કે કાં તો લાઇન ડિપાર્ટમેન્ટ ડેટા ઉપલબ્ધ નથી અથવા ગ્રામ પંચાયત પાસે આંશિક રીતે ઉપલબ્ધ છે. સંબંધિત વિભાગના ડેટા અને સ્કીમના જ્ઞાન અંગે ગ્રામસભાઓમાં આગળના કામદારોની યોગ્યતાનું સ્તર અનિશ્ચિત છે.

Gramsabha on PPC- State- Sikkim, District- West Sikkim, GP- Timburbong

2.3 ટેકનિકલ સત્ર II: VPDP/GPDP સાથે યોજનાઓ અને કાર્યક્રમોનું કન્વર્જન્સ

આમંત્રિત લાઇન મંત્રાલયો અને સંસ્થાઓ દ્વારા પ્રસ્તુતિ

શ્રી સૌમેન બાગચી, યુનાઈટેડ નેશન્સ ચિલ્ડ્રન્સ ફંડ (યુનિસેફ)

- તેમણે બાળકો પર વિશેષ ધ્યાન આપવાનું સમજાવ્યું, કારણ કે તેઓ પુખ્ત વયના લોકો કરતાં વધુ સંવેદનશીલ હોય છે; બાળકો શોષણ અને દુર્વ્યવહાર માટે ખાસ કરીને સંવેદનશીલ હોય છે. બાળ-મૈત્રીપૂર્ણ પંચાયતો બાળકોને તેમની ક્ષમતાનો અહેસાસ કરવામાં મદદ કરી શકે છે.
- તેમણે બંધારણીય જોગવાઈઓ કે જે દેશના તમામ બાળકોને મૂળભૂત અધિકારોની બાંધધરી આપે છે, તેમજ બાળકોની સંભાળ, સંરક્ષણ અને વિકાસને સંચાલિત કરતા મુખ્ય કાયદાઓ પર વાત કરી હતી.
- તેમણે બાળ-મૈત્રીપૂર્ણ ગ્રામ પંચાયતની મુખ્ય વિશેષતાઓ, MoPRની ભૂમિકા અને SDGs અને PRIsનું સ્થાનિકીકરણ સમજાવ્યું હતું.
- વધુમાં, તેમણે બાળકો દ્વારા સામનો કરવામાં આવતી સમસ્યાઓના નિરાકરણ માટે "બાલસભાઓ" ના આયોજનના મહત્વ વિશે ચર્ચા કરી.

શ્રી પંકજ કુમાર, નેશનલ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ ઓથોરિટી

(NDMA) (NDMA)

- તેમણે પંચાયત વિકાસ યોજનામાં વિવેક ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ પ્લાનના સમાવેશના મહત્વની ચર્ચા કરી કારણ કે આપત્તિ દાયકાઓના વિકાસલક્ષી લાભો છીનવી લે છે.
- તેમણે ટાંક્યું કે "તૈયારતા/જોખમ ઘટાડવા અથવા ઘટાડવા માટે ખર્ચવામાં આવેલ એક ડોલર, પ્રતિભાવ અને રાહત માટે જરૂરી સાત ડોલરની બચત કરે છે".
- વધુમાં, તેમણે DM એક્ટ, 2005માં મહત્વની જોગવાઈઓ અને આપત્તિ જોખમ ઘટાડવા અને સ્થિતિસ્થાપકતા માટે વડા પ્રધાનના દસ-પોઈન્ટ એજન્ડાની ચર્ચા કરી

ડૉ. જુઈ ભટ્ટાચાર્ય, નેશનલ મિશન મેનેજર, ડે-NRLM, MoPR

- તેણીએ ગ્રામીણ ગરીબી નિવારણ યોજના (VPRP) ની પ્રક્રિયા અને GPDP માં VPRP ના સમાવેશના મહત્વ વિશે ચર્ચા કરી.
- તે વ્યવહારિક, પારદર્શક અને સહભાગી GPDP તૈયાર કરવા માટે SHG નેટવર્ક સાથે સહયોગ કરવાના ફાયદા પણ નોંધે છે.

સુશ્રી બેનઝીર નઝીમ નવાઝ, થીમેટીક એન્કર, કુટુંબશ્રી-NRO

- તેણીએ VPRP (2020-21) માટે કુટુંબશ્રી-NROની વ્યૂહરચના પર પ્રકાશ પાડ્યો
- તે વ્યવહારિક, પારદર્શક અને સહભાગી GPDP તૈયાર કરવા માટે SHG નેટવર્ક સાથે સહયોગ કરવાના ફાયદા પણ નોંધે છે.

શ્રી રિપન ચકમા, સ્ટેટ મિશન મેનેજર, TRLM

- તેમણે ત્રિપુરા ગ્રામીણ આજીવિકા મિશનની નોંધપાત્ર સિદ્ધિઓ, તેમજ VPRP અને તેની વર્તમાન સ્થિતિની તૈયારીમાં ત્રિપુરા દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી તકનીકો પર ભાર મૂક્યો હતો.

2.4ટેકનિકલ સત્ર III: PRIs માં SDGsનું સ્થાનિકીકરણ

શ્રી. સરોજ કુમાર દાશ, સંયુક્ત નિયામક, SIRDPR, ઓડિશા અને સભ્ય, MoPR-નિષ્ણાત જૂથ સ્થાનિકીકરણ SDPsin PRIs એ SDGs અને ઉત્તર પૂર્વ પ્રદેશમાં પંચાયત આયોજનમાં તેની સુસંગતતા પર રજૂઆત કરી.

- તેમણે SDGની વિભાવના અને SDG ના સ્થાનિકીકરણના અર્થ વિશે ટૂંકમાં ચર્ચા કરી. તેમણે સામાન્ય લોકોની સમસ્યાઓ સાથે SDG ને એકીકૃત કરવા માટેની વ્યૂહરચના બનાવવા પર ભાર મૂક્યો હતો.
- તેમણે પૂર્વાય રાજ્યોના સંદર્ભમાં આદિજાતિના મુખ્ય પ્રવાહ અને વિકાસના મહત્વ પર ભાર મૂક્યો હતો.
- તેમણે SDG ને નવ થીમમાં સમાવિષ્ટ કરવાના મહત્વની ચર્ચા કરી જે લક્ષ્યો હાંસલ કરવા માટે ગ્રામ પંચાયતનું વિઝન હોવું જોઈએ.
- અન્ય કેન્દ્રીય પ્રાયોજિત યોજનાઓ અને રાજ્ય- પ્રાયોજિત યોજનાઓ ઉપરાંત નાણાપંચ અને પુરસ્કાર અનુદાન, લક્ષ્યોને હાંસલ કરવામાં મદદનો નોંધપાત્ર સ્ત્રોત બની શકે છે.

શ્રી RSN શર્મા, પ્રોજેક્ટ મેનેજર, RGSA-NPMU, MoPR એ રિવિઝન

RGSA અને GPDP ના સ્થાનિકીકરણ પર રજૂઆત કરી. તેમણે સુધારેલા RGSA અને SDG ના સ્થાનિકીકરણની ચર્ચા કરી અને આ સંદર્ભે નીચેની પ્રવૃત્તિઓ પ્રસ્તાવિત છે.

- નિયમિતપણે SLMTT ની ક્ષમતા નિર્માણ
- ઓળખાયેલ SDG સૂચકાંકોનો સમાવેશ કરવા માટે MA સર્વે
- GPDP માં ધ્યાન આયોજનમાં જથ્થામાંથી ગુણવત્તા તરફ વળવું જોઈએ
- GPDPમાં SDGs હેઠળ 'કોઈને પાછળ ન છોડવું' ના સિદ્ધાંતને સંબોધવામાં આવશે
- SDGs ના દેખરેખ માટે સમર્પિત ડેશબોર્ડ
- PDI અને SDG સિદ્ધિ હેઠળ SDG ને સ્થાનિકીકરણ માટે પુરસ્કારો
- RGSA દ્વારા SDG ના સ્થાનિકીકરણ માટે રોડમેપ

2.5 ટેકનિકલ સત્ર IV: જન યોજના અભિયાન - ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ દ્વારા અનુભવની વહેંચણી

જિલ્લા પંચાયત પ્રમુખો દ્વારા અનુભવોનું આદાનપ્રદાન અરુણાચલ પ્રદેશ: શ્રી ચૂક બબલુ, ZPC, પાપુમ પારે જિ.

- તેમણે પાપુમ પારે જિલ્લાના ચૂંટાયેલા પ્રમુખ તરીકે તેમના અનુભવો શેર કર્યા હતા અને તેમના કાર્યકાળ દરમિયાન સામનો કરવામાં આવેલા પડકારોની ચર્ચા કરી હતી
- તેમણે પાપુમ પારે જિલ્લાના ચૂંટાયેલા પ્રમુખ તરીકે તેમના અનુભવો શેર કર્યા હતા અને તેમના કાર્યકાળ દરમિયાન સામનો કરવામાં આવેલા પડકારોની ચર્ચા કરી હતી
- તમામ લાઇન વિભાગો દ્વારા GPDP/ગ્રામસભાઓમાં બિન-ભાગીદારી
- લાઇન વિભાગોની કામગીરીને ચકાસવા માટે કોઈ યોગ્ય દેખરેખ વ્યવસ્થા નથી.

મેઘાલય: શ્રીમતી બિનસારી ચમારક, સેક્રેટરી, VEC, રોમ્બાગ્રે, પશ્ચિમ ગારો હિલ્સ જિલ્લો
મેઘાલય: શ્રીમતી બિનસારી ચમારક, સેક્રેટરી, VEC, રોમ્બાગ્રે, પશ્ચિમ ગારો હિલ્સ જિલ્લો

તેણીએ ગ્રામ પંચાયતના સમાવેશી વિકાસ માટે તમામ ઉપલબ્ધ સ્થાનિક સંસાધનોનો ઉપયોગ કરીને સહભાગી યોજના તૈયાર કરવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું.

ત્રિપુરા: શ્રી. જોયદેબ દેબબર્મા, સભાધિપતિ, ખોવાઈ જિલ્લો

- તેઓ આ પ્રકારના વર્કશોપનું જિલ્લા અને બ્લોક સ્તરે નિયમિતપણે આયોજન કરવા વિનંતી કરે છે.

તેમણે એ પણ ઉલ્લેખ કર્યો છે કે ખેડૂતોની આવક બમણી કરવા માટે તમામ યોજનાઓને તમામ સ્તરો દ્વારા યોગ્ય રીતે અમલમાં મૂકવાની જરૂર છે.

- તેમણે વિકાસલક્ષી પ્રવૃત્તિઓ વિશે વધુ જાણકારી એકત્ર કરવા માટે ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિની એક્સપોઝર વિઝિટ માટેની યોજનાઓ ઘડવા પર ભાર મૂક્યો હતો.

ત્રિપુરા: શ્રી. અમલેન્દુ દાસ, સભાધિપતિ, ઉનાડોટી જિલ્લો

- એક્શન પ્લાનમાં અમુક મર્યાદાઓ હોય છે અને અગ્રતા આધારિત યોજનાઓ ઘડવી જોઈએ અને અસરકારક વિકાસ માટે એક સલાહ હોવી જોઈએ.
- આયોજન પ્રક્રિયામાં રેખા વિભાગની ભાગીદારી બહેતર બનાવવી જોઈએ.
- સર્વગ્રાહી વિકાસ ધ્યેય હાંસલ કરવા માટે વ્યવહારુ આયોજન અને પારદર્શિતા જાળવવી જોઈએ.
- આવક ઉભી કરવાની પ્રવૃત્તિઓ, પીવાના પાણીના પ્રશ્નોને 15મી નાણા અનુદાન અને રાજ્ય ભંડોળ દ્વારા સંબોધવામાં આવી રહ્યા છે.

ત્રિપુરા: શ્રીમતી. અંતરાસરકાર દેબ, સભાધિપતિ, ત્રિપુરા

- તેણીએ ગ્રામસભાઓના મહત્વનો ઉલ્લેખ કર્યો છે અને એક વર્ષમાં ગુણવત્તાયુક્ત ગ્રામસભાની સંખ્યામાં પણ વધારો કર્યો છે.
- ગ્રામસભાના સમયપત્રક વિશે વ્યાપક જાગૃતિ થવી જોઈએ અને રેખા વિભાગની ભાગીદારી સુનિશ્ચિત કરવી જોઈએ.
- તેણીએ ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ માટે તેમના શિક્ષણમાં વધારો કરવા માટે રાજ્યની અંદર અને રાજ્યની બહાર એક્સપોઝર મુલાકાતો પર પણ ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું.
- તેણીએ બિનઉપયોગી સરકારી જમીનનો ઉપયોગ કરીને પોતાના સ્ત્રોતની આવકમાં વધારો કરવાની દરખાસ્ત કરી (માછીમારી અને અન્ય પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવામાં આવી શકે છે)

ગ્રામ પંચાયત પ્રમુખો દ્વારા અનુભવોનું આદાન પ્રદાન

અરુણાચલ પ્રદેશ: શ્રી. હેપ્પી માને, GP મેમ્બર, માયુ II G.P., લોઅર દિબાંગવલ્લી જીલ્લા

- તેમણે અહેવાલ આપ્યો છે કે તેમના કાર્યકાળ દરમિયાન વિવિધ ભંડોળનો ઉપયોગ કરીને પીવાનું પાણીનું મોબાઇલ કનેક્ટિવિટીનું રોડ કનેક્ટિવિટીમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો છે.
- તેમણે સ્થાનિક લોકોને ગ્રામ પંચાયતના વિકાસ માટે પ્રકારની, રોકડ અથવા મજૂરીના રૂપમાં દાન આપવા દબાણ કર્યું કારણ કે સરકાર એક વર્ષમાં ગ્રામ પંચાયતના તમામ વિકાસ કાર્યો હાથ ધરી શકતી નથી.

આસામ: શ્રી. માનવસનાવલ, તાલુકા GP, તિનસુકિયા જિલ્લો

- તેમણે તેમની પંચાયતમાં કરવામાં આવતી તમામ વિકાસ પ્રવૃત્તિઓને યોગ્ય અને અસરકારક આયોજન સાથે શેર કરી હતી.
- તેમણે ગ્રામ પંચાયત પાસે ઉપલબ્ધ ભંડોળનો ઉપયોગ કરીને પોતાના સ્ત્રોતની આવકમાં વધારો કરવા પર પણ ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું.

આસામ: શ્રી. પ્રદીપદેવરી, બાગજપ GP, મોરીગાંવ જિલ્લો

- તેમણે જણાવ્યું કે બાગજપ GPએ દીનદયાલ ઉપાધ્યાય પંચાયત સશક્તીકરણ પુરસ્કાર 2017-18 મેળવ્યો અને પુરસ્કારના નાણાંનો ઉપયોગ મરઘાં હેયરી સુવિધા બનાવવા માટે કર્યો, જે પંચાયત માટે આવકનો સ્ત્રોત બન્યો.
- તેમણે ગાંવ પંચાયત વિકાસ યોજનાની તૈયારી માટે હાથ ધરવામાં આવેલી પ્રક્રિયાને શેર કરી હતી.

2.6 તકનીકી સત્ર V: MoPR પહેલો પર પ્રસ્તુતિઓ

શ્રી જી.એસ. કિસ્નન, કન્સલ્ટન્ટ, MoPR એ વાઇબ્રન્ટ ગ્રામ સભા બનાવવા પર સત્ર લીધું હતું. તેમણે નીચેના મુદ્દાઓની ચર્ચા કરી:

- તેમણે ગ્રામસભાની બંધારણીય જોગવાઈઓ અને ગ્રામસભામાં ખાસ કરીને મહિલાઓની સહભાગિતાના સ્તરની ચર્ચા કરી.
- તેમણે ગ્રામસભાને વાઇબ્રન્ટ બનાવવાની પ્રક્રિયાનો ઉલ્લેખ કર્યો. એટલે કે ગ્રામસભાને ઓર્ગેનિકલ નવીન અને સાર્વત્રિક રીતે લાભદાયી બનાવવા.
- વધુમાં, તેમણે ગ્રામ સભાને વાઇબ્રન્ટ બનાવવા માટે MoPR દ્વારા જારી કરવામાં આવેલી નવીનતમ સલાહનો ઉલ્લેખ કર્યો.

ડૉ. કથીરેસન, એસોસિયેટ પ્રોફેસર, NIRDPR ગ્રામ પંચાયત આયોજન માટે ગ્રામ મંચિત્રા- અવકાશી સાધન પર પ્રસ્તુત.

- તેમણે GPDG ફોર્મ્યુલેશન પ્રક્રિયામાં જીઓ-સ્પેશિયલ પ્લાનિંગના સમાવેશના મહત્વ અને ઉપયોગિતા અંગે ચર્ચા કરી હતી.
- તેમણે એમ પણ જણાવ્યું હતું કે MoPR ટકાઉ વિકાસ યોજના માટે ભૌગોલિક ડેટાનો ઉપયોગ કરવાનો ઇરાદો ધરાવે છે, કારણ કે અવકાશી ડેટાસેટ્સ, સેટેલાઇટ ઇમેજરી સાથે મળીને, તેની વર્તમાન સ્થિતિમાં યોજનાનું દ્રશ્ય ચિત્ર પ્રદાન કરશે.
- વધુમાં, તેમણે MoPR એટલે કે ગ્રામસ્વરાજ, ગ્રામ મંચિત્રા, મિશન અંતોદય, વાઇબ્રન્ટ ગ્રામસભા, GPDG, સિટીઝન ચાર્ટર અને SVAMITVA ના મહત્વપૂર્ણ વેબ પોર્ટલને યાદ કરાવ્યું.

2.7 સત્રનું સમાપન

આ વર્કશોપ માંથી દૂર કરો: રાજ્યના પ્રતિનિધિઓ તરફથી પ્રસ્તુતિઓ ત્રિપુરા: શ્રી રતન નામા, આસિસ્ટન્ટ ડાયરેક્ટર, પંચાયત ડાયરેક્ટર, ત્રિપુરા

- તેમણે કેન્દ્રીય પ્રાયોજિત યોજના/રાજ્ય પ્રાયોજિત યોજના વગેરેનો ઉપયોગ કરીને યોગ્ય અને અસરકારક આયોજન સાથે પંચાયત વિસ્તારોમાં હાથ ધરાયેલી કેટલીક વિકાસ પ્રવૃત્તિઓ શેર કરી.
- જન યોજના અભિયાનની કેમપેઇનથી, રાજ્ય ત્રિપુરા બંધારણની XIમી અનુસૂચિના 29 વિષયો હેઠળ આવરી લેવામાં આવેલા મહત્તમ વાઇબ્રન્ટ વિભાગને સામેલ કરીને એક વ્યાપક કાર્ય યોજના તૈયાર કરી રહ્યું છે.

પંચાયત પરિકલ્પના ઉત્સવ: આસામ રાજ્યના અનુભવો

*પવિત્રા કવિતા, જોઇન્ટ ડિરેક્ટર (Trg), SIPRD, આસામ

પૃષ્ઠભૂમિ:

પીપલ્સ પ્લાન કેમ્પેઇન (PPC) સબકી યોજના સબકા વિકાસ' પહેલી વખત 02.10.2018 થી 31.12.2018 સુધી શરૂ કરવામાં આવી હતી જેથી ગ્રામ પંચાયતો (GP) ને નાણાંકીય વર્ષ 2019-20 માટે પોતાની ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજના (GPD) તૈયાર કરવામાં સક્ષમ બનાવી શકાય. સાકલ્યવાદી, વાસ્તવિક અને સહભાગી રીતે. આ અભિયાન ઝીણવટભરી આયોજન, ટ્રેનિંગ દ્વારા અસરકારક રીતે પૂર્ણ કરી શકાય છે; રાજ્યો દ્વારા ઊર્જાસભર ઇનપુટ્સ અને સંબંધિત મંત્રાવલો/વિભાગોનું મજબૂત સમર્થન. ૨૦૧૮માં તેની શરૂઆતથી પીપલ્સ પ્લાન કેમ્પેઇન સહભાગી રીતે સર્વગ્રાહી અને વાસ્તવિક પંચાયત વિકાસ યોજના તૈયાર કરવામાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવી રહી છે. મુખ્ય ઉદ્દેશ્ય મિશન અંત્યોદય હેઠળ ઉપલબ્ધ પ્રોગ્રેમેટિક ડેટા, પાછલા વર્ષની યોજનાના ગેપ વિશ્લેષણ અને પ્રાથમિક ડેટા સંગ્રહના આધારે લોકોની અનુભવાયેલી આવશ્યકતાઓને મેળવવા માટે નીચેથી ઉપરની આયોજન પદ્ધતિને અપનાવવાનો છે.

GPDની રચનાના મુખ્ય ઘટકો/ઉદ્દેશો, જેને GPDમાં પણ સામેલ કરવાની જરૂર છે, તે છે (i) ગરીબી ઘટાડવું; (ii) માનવ વિકાસ; (iii) SC/ST, વિકલાંગ વ્યક્તિઓ, મહિલાઓ અને સંવેદનશીલ ગ્રુપ પર વિશેષ ભાર સાથે સામાજિક વિકાસ; (iv) આર્થિક વિકાસ; (v) ઇકોલોજીકલ વિકાસ; (vi) જાહેર સેવા વિતરણ અને (vii) ખર્ચ-મુક્ત વિકાસ. મુખ્ય અમલીકરણ વ્યૂહરચના કેન્દ્ર/રાજ્યની યોજનાઓ સાથે સંકલન દ્વારા આયોજિત કાર્યો/પ્રવૃત્તિઓ કરવાની છે.

“વન મિશન વન પ્લાન” હેઠળ કામ કરતા તમામ વિભાગો અને હિતધારકો માટે ૨૦૨૦-૨૧ હેઠળ યોજના અભિયાન માટે PPC અભિગમ ફરીથી રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો, આ રીતે તમામ વિભાગો માટે પંચાયત સ્તરે ભાગ લેવાનું વાતાવરણ સધર બને છે. મિશન મોડમાં આયોજન કરવી.

ગયા વર્ષે PPCમાં સામેલ ગ્રામ પંચાયતો, ગ્રામસભાઓ અને અન્ય હિસ્સેદારોની દૃશ્યમાન અને સંતોષકારક કામગીરીથી પ્રેરિત થઈને, પંચાયતી રાજ મંત્રાલય, સરકાર. રજી ઓક્ટોબર, ૨૦૨૦ થી ૨૦૨૧-૨૨ માટે GPD તૈયાર કરવા માટે ભારતની સમાન પ્રક્રિયા શરૂ કરવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે. G P D P માં બંધારણની અગિયારમી અનુસૂચિમાં સૂચિબદ્ધ ૨૯ વિષયો અને સંબંધિત વિભાગ/મંત્રાલયની યોજનાઓ/કાર્યક્રમોનો સમાવેશ થવો જોઈએ. GPD ફોર્મ્યુલેશનમાં સહભાગી પ્રક્રિયા દ્વારા આયોજનનો સમાવેશ થતો હોવાથી, સંગઠિત ગ્રામસભા બેઠકોની જરૂર છે જ્યાં તમામ લાઇન વિભાગોના ફ્રન્ટલાઇન કાર્યકરો GP સમક્ષ તેમના વિભાગની પ્રવૃત્તિઓ સંબંધિત વિગતવાર રજૂઆતો કરે. ફ્રન્ટલાઇન વર્કર્સ દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલ આવા ઇનપુટ્સ GPDની રચનામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે કારણ કે તે GPDના પ્રાદેશિક આયોજન તરફ દોરી જાય છે.

આસામ સરકારે 2020-21 માટે PPC હેઠળ આયોજનની સમગ્ર પ્રક્રિયા માટે "પંચાયત પરિકલ્પના ઉત્સવ" તરીકે પહેલ જાહેર કરી, જેમાં તમામ લાઇન વિભાગો અને પંચાયત અને ગ્રામીણ વિકાસ વિભાગો વાસ્તવિક વાર્ષિક કાર્ય યોજના તૈયાર કરવામાં સામેલ છે. પંચાયતોને મદદ કરશે.

2020-21 માટે યોગ્ય ગ્રામસભાઓ દ્વારા પુરાવા, તથ્યો અને ઉપલબ્ધ સંસાધનોના આધારે. આ આદેશ હેઠળ, GPDની માર્ગદર્શિકામાં ઉલ્લેખિત ધોરણોની અનુસાર પ્રક્રિયા અપનાવવા માટે ગ્રામસભાઓના આયરણનું મૂલ્યાંકન કરવા અને પંચાયતોની મુલાકાત લેવા માટે એક પેનલની રચના કરવામાં આવી હતી.

વિવિધ યોજનાઓ અને કાર્યક્રમો દ્વારા ગ્રામ પંચાયતો દ્વારા GPD અપનાવવાના કાર્યોમાં, ખાસ કરીને ફ્રન્ટલાઇન કામદારો દ્વારા કરવામાં આવતી પ્રવૃત્તિઓ અને કાર્યો, મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર ગેરંટી યોજના (MGNREGA), DAY-NRLMના અત્યાધુનિક સ્તરના કાર્યકર્તાઓ. વગેરે ઘણી સગવડતા હશે. /ગ્રામસભા તેની ઉદ્દેશ્ય આજીવિકા મિશનની મહિલા સમુદાય સંસાધન વ્યક્તિઓ (CRP) અને પ્રશિક્ષિત સામાજિક ઓડિટરોને ગ્રામ સભાની બેઠકો માટે સુવિધા આપનાર તરીકે જોડવાનો છે. મિશન અંત્યોદય સર્વે ગામ અને ગ્રામ પંચાયત સ્તરે ખામીઓને ઓળખવામાં ઘણો આગળ વધ્યો હતો અને અગાઉના અભિયાન દરમિયાન પુરાવા આધારિત આયોજન અને અમલીકરણ પર વ્યવસ્થિત ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો.

આ પૃષ્ઠભૂમિ સાથે અમારા રાજ્ય માટે પ્રક્રિયાના તમામ પાસાઓને સામેલ લેતી વિગતવાર કાર્ય યોજના તૈયાર કરવામાં આવી છે. આ પ્રક્રિયા મિશન અંત્યોદય સર્વે અને સહભાગી યોજના તૈયાર કરવા માટે વિવિધ તબક્કાઓને આવરી લેતી વિવિધ સમિતિઓને તાલીમ શરૂ કરશે. છેલ્લે, GPDને PlanPlus પર અપલોડ કરવાની જરૂર છે. તારીખ મુજબની પ્રવૃત્તિઓની વિગતો પહેલાથી જ પ્રસારિત કરવામાં આવી છે.

ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, ગ્રામ પંચાયતોને સંકલિત, સર્વગ્રાહી અને વાસ્તવિક ગ્રામ પંચાયત વિકાસ યોજના તૈયાર કરવામાં મદદ કરવા અને રેખા વિભાગના અધિકારીઓની સહભાગિતા સુનિશ્ચિત કરવા માટે ગ્રામસભાઓમાં વરિષ્ઠ સરકારી અધિકારીઓની ભાગીદારી જરૂરી છે. GPD તૈયાર કરવાની પ્રક્રિયામાં.

વરિષ્ઠ અધિકારીઓની વિગતોની રીત:

આ કાર્યક્રમ રાજ્યની 2676 ગ્રામ પંચાયતો અને VDC/ VCDCમાં લાગુ કરવામાં આવશે. આ સંદર્ભમાં, ગ્રામ પંચાયતોને સુવિધા આપવા માટે, રાજ્ય અને જિલ્લાના વરિષ્ઠ અધિકારીઓને નીચેની બાબતોમાં સામેલ કરવાનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો છે:

- મિશન અંત્યોદયના આધારે સર્વે કરાયેલ ડેટાની માન્યતાની સુવિધા માટે.
- GPPFT/VPFT દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ પંચાયત સ્ટેટસ રિપોર્ટના ફોર્મેટને જોવા અને પ્રાથમિકતા આપવા માટે.
- ASRLMSના SHGની દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલ ગરીબી નિવારણ યોજનાની તૈયારીની સુવિધા માટે
- મિશન અંત્યોદય ડેટાના આધારે GPPFT દ્વારા તૈયાર કરાયેલ સર્વગ્રાહી વિઝનીંગ પ્લાન તૈયાર કરવા માટેની સુવિધા માટે

- ધન આધારિત ગાંવ પંચાયત વાર્ષિક કાર્ય યોજના તૈયાર કરવાની સુવિધા માટે
- GPના વિભાગવાર સેક્ટોરલ પ્લાનને અલગ પાડવાની સુવિધા માટે.

તદનુસાર, ૧લી નવેમ્બરથી ૧૯મી નવેમ્બર ૨૦૨૦ અને ૨૭મી નવેમ્બરથી ૧૩મી ડિસેમ્બર ૨૦૨૦ દરમિયાન પંચાયત પરિકલ્પના ઉત્સવ દરમિયાન ગ્રામ પંચાયતોની મુલાકાત લેવા માટે મુલાકાતી અધિકારીનું વિગતવાર સમયપત્રક તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. પંચાયત વિઝન દરમિયાન કુલ ૭૯ મુલાકાતી અધિકારીઓએ ગામની બેઠકોની મુલાકાત લીધી હતી. ઉજવણી. મુલાકાતી અધિકારીઓને ઓરિએન્ટેશન તાલીમ આપવામાં આવી હતી અને આ હેતુ માટે વિકસાવવામાં આવેલ પ્રશ્નાવલી ભરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું.

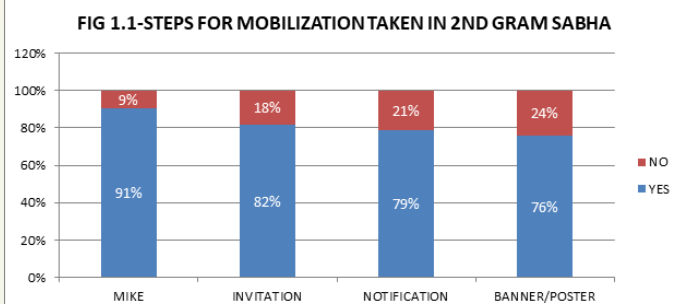
કાર્યકારી સારાંશ

રાજ્ય સરકાર દ્વારા સોંપવામાં આવેલા અધિકારીઓની મુલાકાત લઈને ગ્રામ પંચાયતોની મુલાકાતના આધારે રિપોર્ટ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો. આ હેતુઓ માટે. પ્રવાસ માટે અતિથિ અધિકારીઓ તરીકે વરિષ્ઠ નાગરિક સેવા કેડરની પસંદગી કરવામાં આવી હતી. પરંતુ, અન્ય વ્યસ્તતાને લીધે, કેટલાક અધિકારીઓ પોતપોતાના બ્લોકની મુલાકાત લઈ શક્યા ન હતા. પંચાયતોની મુલાકાત લેનારા 79 અધિકારીઓમાંથી 34 વરિષ્ઠ નાગરિક અધિકારીઓ, પંચાયત અને ગ્રામીણ વિકાસ વિભાગના 9 અધિકારીઓ અને SIPRDના 36 ફેકલ્ટી સભ્યો હતા. ગ્રામસભાના સમયગાળા દરમિયાન મુલાકાતી અધિકારી તેમની પસંદગીની બે પંચાયતોની મુલાકાત લેશે તેવું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું. આ સમગ્ર પ્રસંગને "પંચાયત પરિકલ્પના ઉત્સવ" તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો. આ ઉત્સવમાં, 236 ગ્રામ પંચાયતોને આવરી લેતા 24 જિલ્લા, 88 બ્લોક છે જેની અધિકારીઓ દ્વારા 1લી નવેમ્બરથી 19મી નવેમ્બર 2019 અને 27મી નવેમ્બરથી 13મી ડિસેમ્બર 2019 દરમિયાન મુલાકાત લેવામાં આવી હતી. "પંચાયત પરિકલ્પના ઉત્સવ" ના અવલોકનો નીચે અનુસાર છે.

- I. એવું જોવામાં આવ્યું છે કે 2જી ગામ સભા દરમિયાન લોકોને એકત્ર કરવા માટે માઈકની જાહેરાત (91%) અસરકારક સાધન હતી, ત્યારબાદ આમંત્રણ (82%), સૂચના (79%) અને બેનર દ્વારા (76%) વાર્ષિક કાર્ય યોજનાની તૈયારી માટે ત્રીજી ગામ સભા દરમિયાન, માઈક દ્વારા જાહેરાત (82%), ત્યારબાદ આમંત્રણ (70%), સૂચના (70%) અને બેનર દ્વારા (64%)
- II. બંને ગામ સભાઓમાં મહિલાઓની સહભાગીઓની ભાગીદારી અનુક્રમે 51% અને 53% સાથે પુરુષ સહભાગીઓ કરતાં વધુ હતી.
- IV. એવું જાણવા મળ્યું છે કે બંને ગામ સભાઓમાં યોગ્ય કાર્યસૂચિ જાળવવામાં આવી હતી અને તેનું પાલન કરવામાં આવ્યું હતું જેમાં 2જી ગામ સભામાં 93% અને 3જી ગામ સભામાં 80% હતી. જો કે, ત્રીજી ગામ સભામાં માત્ર 24% પંચાયતોએ યોગ્ય કાર્યસૂચિ જાળવવાના પુરાવા પૂરા પાડ્યા હતા.
- V. લાઈન વિભાગની ઉપસ્થિતિ પણ ખરાબ હતી. ગામ સભા દરમિયાન માત્ર 18% અધિકારીઓ હાજર હતા..
- VI. 94% ગામ પંચાયતે 2જી ગામ સભા પહેલા પંચાયતની પ્રથમ બેઠકનું આયોજન કર્યું છે અને 79% ગામ પંચાયતે વાર્ષિક કાર્યવાહી ગામ સભા પહેલા 2જી બેઠકનું આયોજન કર્યું છે.
- VII. એવું જોવામાં આવ્યું છે કે 93% ગામ પંચાયતે વોર્ડવાઈઝ પરિસ્થિતિ વિશ્લેષણ હાથ ધર્યું છે અને 84% ગામ પંચાયતે

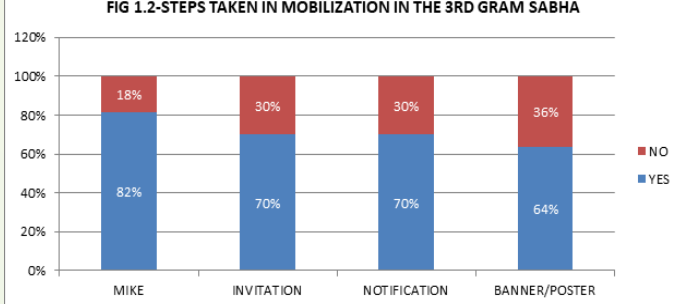
- VIII. વોર્ડવાઈઝ DSR રજૂ કર્યું છે. તે સ્પષ્ટ છે કે 73% ગામ પંચાયતે પરિશિષ્ટ-II નો ઉપયોગ કરીને પંચાયત ડ્રાફ્ટ સ્ટેટસ રિપોર્ટ તૈયાર કર્યો છે.
- IX. 54% ગામ પંચાયતે જોડાણ-III નો ઉપયોગ કરીને સંસાધન પરબિડીયું તૈયાર કર્યું છે.. એવું જાણવા મળ્યું છે કે માત્ર 52% ગામ પંચાયતે જ પરિશિષ્ટ -IV નો ઉપયોગ કરીને હોલિસ્ટિક ગામ પંચાયત વિકાસ યોજના (GPDP) તૈયાર કરી છે.
- XI. એવું જાણવા મળ્યું છે કે માત્ર 52% ગામ પંચાયતે જ પરિશિષ્ટ -IV નો ઉપયોગ કરીને હોલિસ્ટિક ગામ પંચાયત વિકાસ યોજના (GPDP) તૈયાર કરી છે.
- XII. ગરીબી નિવારણ યોજના GPDPનો અભિન્ન ભાગ છે. તે સ્પષ્ટ છે કે માત્ર 59% ગામ પંચાયત ગરીબી નિવારણ યોજના તૈયાર કરવામાં સક્ષમ છે.

1.1 ૨જી ગ્રામસભામાં લોકોને એકત્ર કરવા માટે અપનાવવામાં આવેલા પગલાં
 સર્વે કરવામાં આવેલ ૨૩૬ GP માંથી ૨૧૫ પંચાયતોએ માઈક જાહેરાતનો ઉપયોગ કર્યો, ૧૯૪ GPએ આમંત્રણનો ઉપયોગ કર્યો, ૧૮૬ GPએ સૂચનાનો ઉપયોગ કર્યો અને ૧૭૯ GPએ ૨જી ગ્રામસભામાં લોકોને એકત્ર કરવા માટે બેનરો અને પોસ્ટરોનો ઉપયોગ કર્યો. આકૃતિ ૧.૧ લોકોને ૨જી ગ્રામ સભામાં એકત્રિત કરવા માટે GP દ્વારા વિવિધ ગતિશીલતા પદ્ધતિઓના ટકાવારીના આધારે અપનાવવામાં આવે છે.

1.1 ૨જી ગ્રામસભામાં લોકોને એકત્ર કરવા માટે અપનાવવામાં આવેલા પગલાં

સર્વે કરવામાં આવેલ ૨૩૬ GP માંથી ૨૧૫ પંચાયતોએ માઈક જાહેરાતનો ઉપયોગ કર્યો, ૧૯૪ GPએ આમંત્રણનો ઉપયોગ કર્યો, ૧૮૬ GPએ સૂચનાનો ઉપયોગ કર્યો અને ૧૭૯ GPએ ૨જી ગ્રામસભામાં લોકોને એકત્ર કરવા માટે બેનરો અને પોસ્ટરોનો ઉપયોગ કર્યો. આકૃતિ ૧.૧ લોકોને ૨જી ગ્રામ સભામાં એકત્રિત કરવા માટે GP દ્વારા વિવિધ ગતિશીલતા પદ્ધતિઓના ટકાવારીના આધારે અપનાવવામાં આવે છે

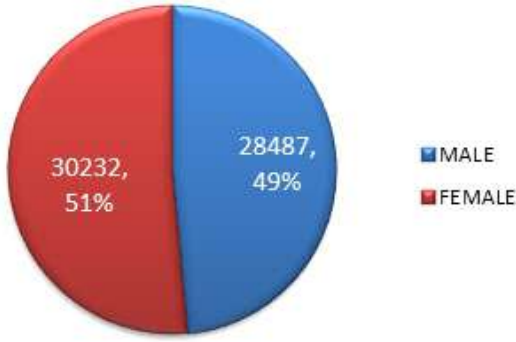
75
Azadi Ka
Amrit Mahotsav

COVID-19
Vaccine

2.1 બીજી ગ્રામ સભામાં મહિલાઓ અને પુરુષ ગુણોત્તરની ભાગીદારી..
સર્વે કરાયેલ ૨૩૬ ગ્રામ પંચાયતોમાંથી, એવું નોંધવામાં આવ્યું હતું કે બીજી ગ્રામસભામાં ભાગ લેવા માટે ૫૮,૭૨૧ લોકો એકઠા થયા હતા, જેમાંથી ૨૮,૪૮૭ પુરુષો અને ૩૦,૨૩૨ મહિલા સહભાગીઓ હતા. આ આંકડો પુરુષોની સહભાગિતાની સરખામણીમાં મહિલાઓની ભાગીદારીમાં નોંધપાત્ર વધારો દર્શાવે છે.

બીજી ગ્રામસભામાં યોગ્ય કાર્યસૂચિની જાળવણીનું વિશ્લેષણ દર્શાવે છે જે એ પણ દર્શાવે છે કે ૭૩ ટકા ગ્રામ પંચાયતો દ્વારા યોગ્ય કાર્યસૂચિ જાળવવામાં આવી હોવા છતાં, માત્ર ૭૭ ટકાએ એજન્ડાની જાળવણી અને યોગ્ય રીતે પાલન કરવાના પુરાવા અને રેકોર્ડ દર્શાવ્યા હતા.

FIG 2.1-PARTICIPATION OF MALE AND FEMALE IN 2ND GAON SABHA

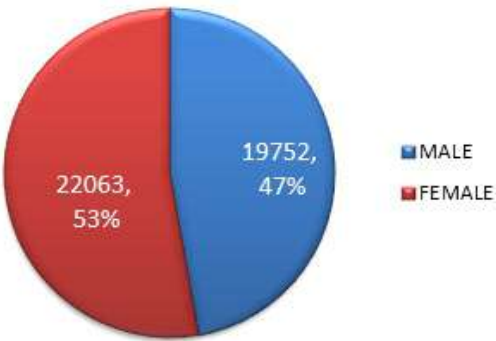

૨જી ગ્રામ સભામાં એકત્રિત થયેલા કુલ સહભાગીઓમાં મહિલાઓની ભાગીદારી ૫૧% અને પુરુષોની ભાગીદારી ૪૯% હતી.

2.2 ત્રીજી ગ્રામ સભામાં પુરુષ અને મહિલાઓ ગુણોત્તરની ભાગીદારી.

ત્રીજી ગ્રામસભામાં ભાગ લેનાર કુલ ૪૧,૮૧૫ લોકોમાંથી ૨૨,૦૬૩ મહિલા સહભાગીઓ અને ૧૯,૭૫૨ પુરુષ સહભાગીઓ હતા. આકૃતિ ૨.૨ ત્રીજી ગ્રામસભામાં પુરુષ અને મહિલા સહભાગીઓની ટકાવારી મુજબનું વિતરણ દર્શાવે છે જે એ અનુક્રમે ૪૭ ટકા અને ૫૩ ટકા હતું.

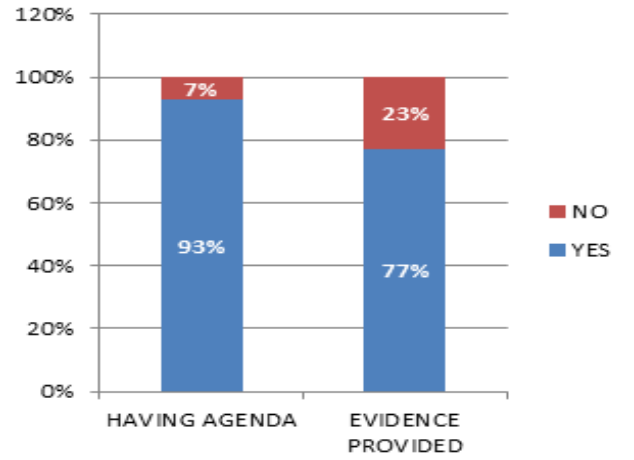
FIG 2.2-PARTICIPATION OF MALE AND FEMALE IN 3RD GAON SABHA

3.1 ગ્રામસભામાં યોગ્ય કાર્યસૂચિની જાળવણી

236 GPમાંથી 219 GPનું વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું હતું અને બીજી ગ્રામસભા માટે યોગ્ય એજન્ડા જાળવવામાં આવ્યો હતો. આકૃતિ 3.1

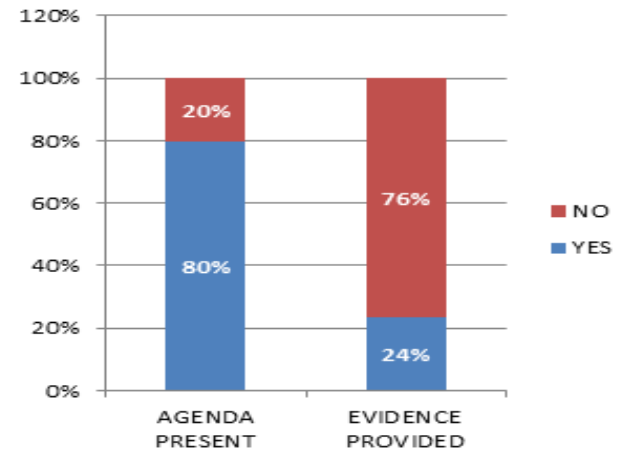
FIG 3.1-MAINTENANCE OF PROPER AGENDA IN 2ND GAON SABHA

3.2 ૩જી ગ્રામ સભામાં યોગ્ય કાર્યસૂચિની જાળવણી

૨૩૬ GPમાંથી ૧૮૯ GPએ ૩જી ગ્રામ સભા માટે યોગ્ય કાર્યસૂચિ અનુસરી અને જાળવી રાખી. આકૃતિ ૩.૨ ૩જી ગ્રામ સભામાં યોગ્ય કાર્યસૂચિની જાળવણીનું વિશ્લેષણ દર્શાવે છે જે એ પણ દર્શાવે છે કે ૮૦ ટકા GP દ્વારા યોગ્ય એજન્ડા જાળવવામાં આવ્યો હોવા છતાં, માત્ર ૭૬ ટકાએ એજન્ડાની જાળવણી અને યોગ્ય રીતે પાલન કરવામાં આવ્યું હોવાના પુરાવા અને રેકોર્ડ પૂરી પાડવામાં આવ્યા

FIG 3.2-MAINTENANCE OF PROPER AGENDA IN 3RD GAON SABHA

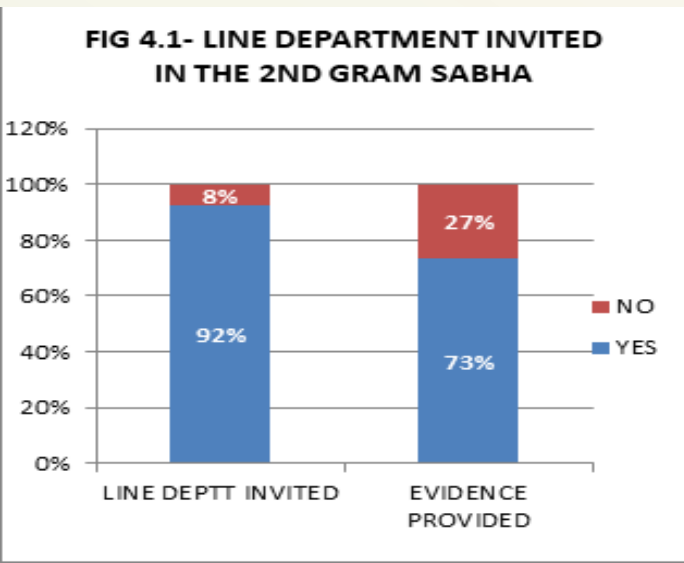

4.1 લાઇન વિભાગોને આમંત્રિત કર્યા અને 2જી ગ્રામ સભામાં પૂરા પાડવામાં આવેલ પુરાવા

વિશ્લેષણ કરાયેલ ૨૩૬ GPમાંથી ૨૧૭ GPએ લાઇન વિભાગના અધિકારીઓને યોગ્ય માધ્યમથી આમંત્રિત કર્યા હતા, પરંતુ માત્ર ૧૭૨ GPએ અધિકારીઓને બીજી ગ્રામસભામાં આમંત્રિત કરવાના પુરાવા તરીકે ડોક્યુમેન્ટ પૂરા પાડ્યા હતા.

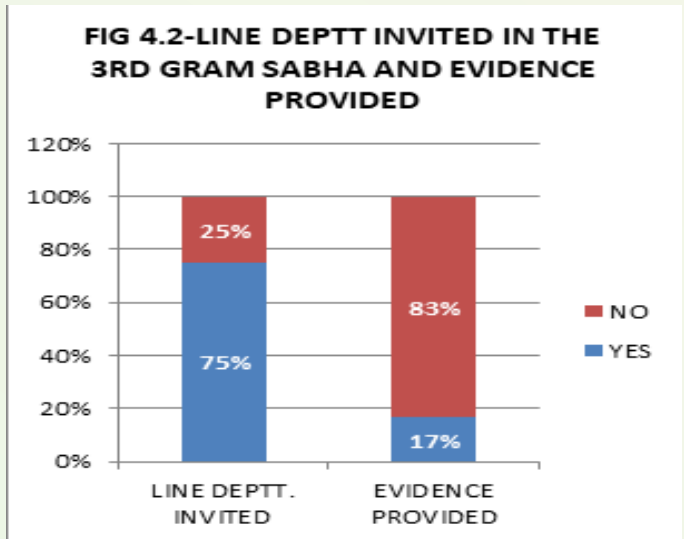
બાકીના ૧૯ GP પાસે ન તો આધિકારિક રેકોર્ડ હતા કે ન તો લાઇન વિભાગના અધિકારીઓને બીજી ગ્રામ સભામાં ભાગ લેવા આમંત્રણ આપ્યું હતું.

4.2 લાઇન વિભાગોને આમંત્રિત કર્યા અને પુરાવા પૂરા પાડવામાં આવ્યા ત્રીજી ગ્રામસભા

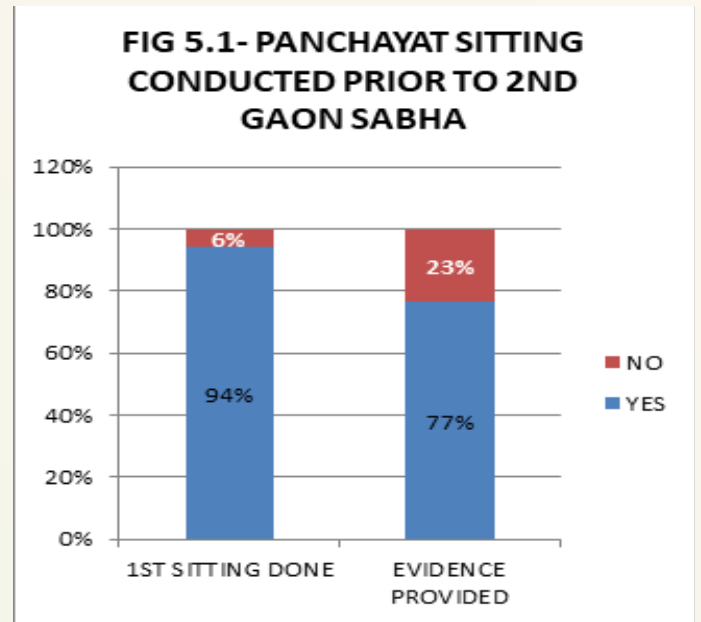
૦૨૩૬ GPમાંથી પૃથ્થકરણ કરાયેલા ૧૭૭ GP એ ૩જી ગ્રામ સભામાં લાઇન વિભાગના અધિકારીઓને આમંત્રિત કર્યા હતા, પરંતુ નોંધપાત્ર રીતે માત્ર ૪૦ GPએ જ અધિકારીઓને ગ્રામસભામાં આમંત્રિત કરવાના પુરાવા તરીકે ડોક્યુમેન્ટ પ્રદાન કર્યા હતા.

લાઇન વિભાગોને આમંત્રિત કરવાના પુરાવા જાળવતા ન હોય તેવા GPની સંખ્યા મુલાકાત લીધેલ કુલ GPના લગભગ ૮૩ ટકા જેટલી છે.

5.1 2જી ગ્રામસભા પહેલા પંચાયતની બેઠક

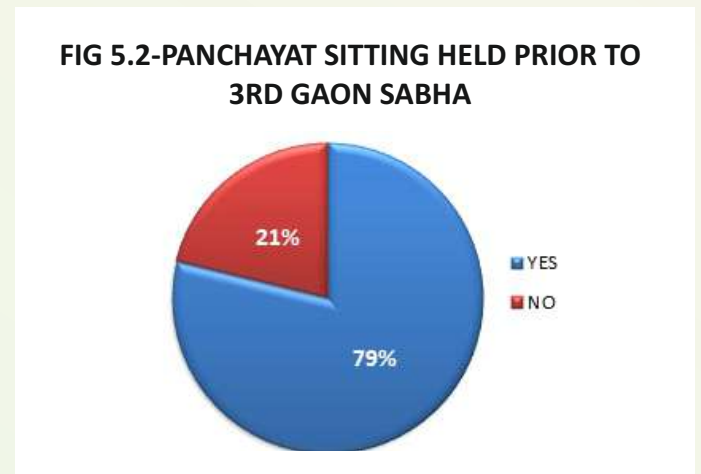
ફાઇટિ પ.૧ એ પંચાયતની ટકાવારી દર્શાવે છે કે જેમણે બીજી ગ્રામસભા પહેલા પંચાયતની બેઠકો યોજી હતી. જેનો સાર એ હતી કે વિવિધ PRA પ્રવૃત્તિઓ એકત્રિત કરતી પ્રાથમિક અને ગૌણ માહિતીનું વિશ્લેષણ કરવું અને GPના તમામ ૧૦ વોર્ડને આવરી લેતા DSR તૈયાર કરવા. આ દર્શાવે છે કે ૯૪ ટકા (૨૧૯ GP) એ પ્રથમ મીટિંગ સફળતાપૂર્વક કરી હતી, પરંતુ માત્ર ૭૭ ટકા GP પાસે યોગ્ય દસ્તાવેજો ઉપલબ્ધ હતા, એટલે કે, ૨૩૬ GPમાંથી ૧૮૧ GP એ યોગ્ય દસ્તાવેજો જાળવ્યા હતા.

5.2 ત્રીજી ગ્રામ સભા પહેલા પંચાયતની બેઠક

આફ્ટિ પ.૧ એ પંચાયતની ટકાવારી દર્શાવે છે જેમણે ત્રીજી ગ્રામ સભા પહેલાં પંચાયતની બેઠકો યોજી હતી. ત્રીજી અને અંતિમ ગ્રામસભામાં રજૂ થનારી વાર્ષિક યોજનાનો ડ્રાફ્ટ તૈયાર કરવા માટે ત્રીજી ગ્રામસભા પહેલાં બીજી પંચાયતની બેઠક યોજવામાં આવે છે.

ડેટા દર્શાવે છે કે ત્રીજી ગ્રામસભા પહેલા ૭૯ ટકા ગ્રામ પંચાયતોએ બીજી પંચાયતની બેઠક યોજી હતી, જેમાં કુલ ૨૩૬ ગ્રામ પંચાયતોમાંથી ૧૮૬ ગ્રામ પંચાયતોની મુલાકાત લેવામાં આવી હતી.

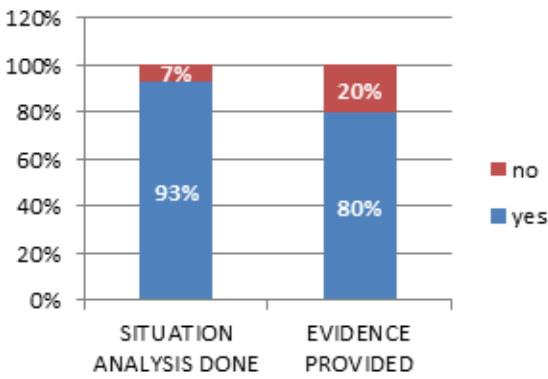

6.1 વોર્ડ વાઇઝ સિચ્યુએશન એનાલિસિસ કરવામાં આવ્યું અને પુરાવા પ્રદાન કરવામાં આવ્યા હતા.

એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ૨૩૬ GP માંથી ૨૧૯ GPએ વોર્ડ મુજબ સ્થિતિ વિશ્લેષણ હાથ ધર્યું હતું. ૨૩૬ GP માંથી, ૧૮૮ GPએ સંસાધન નકશા, સામાજિક નકશા વગેરેના રૂપમાં પરિસ્થિતિ વિશ્લેષણનો યોગ્ય પુરાવો આપ્યો. લોકોની જરૂરિયાતો સાથે એકંદર યોજનાના મેપિંગ માટે જરૂરી પ્રાથમિક ડેટા શોધવા માટે સિચ્યુએશન એનાલિસિસ એ પ્રાથમિક સાધન છે.

FIG 6.1-Situation Analysis done and evidence provided

6.2 વોર્ડ વાઇઝ DSR પ્રસ્તુતિ/પુરાવા પ્રદાન કરવામાં આવેલ

ડેવલપમેન્ટ સ્ટેટસ રિપોર્ટ (DSR) પંચાયતમાં પ્રત્યેક વોર્ડ દ્વારા વિવિધ વિકાસ ગાબડાઓ અને વોર્ડમાં ઉપલબ્ધ સંસાધનો મેળવવા માટે તૈયાર કરવાનો રહેશે. કુલ GP માંથી ૮૪ ટકાએ મુલાકાત લીધી, યોગ્ય વોર્ડ મુજબ DSR જાળવ્યું જેમાંથી માત્ર ૭૦ ટકાએ યોગ્ય DSR જાળવવાના પુરાવા આપ્યા હતા

FIG 6.2-WARD WISE DSR PRESENTED/EVIDENCE PROVIDED

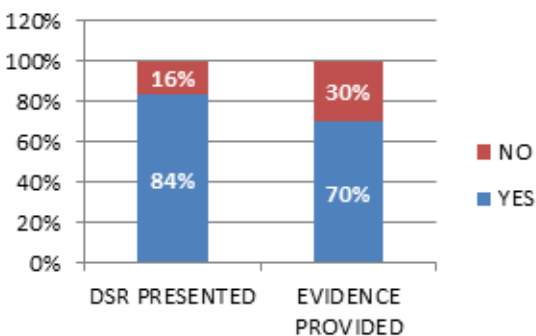
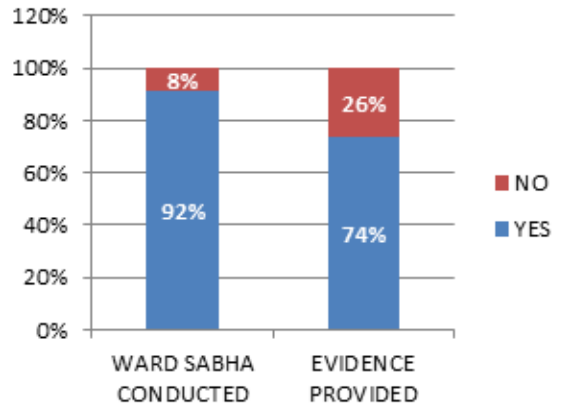

FIG 6.3-Ward Wise Ward Sabha Conducted and Evidence provided

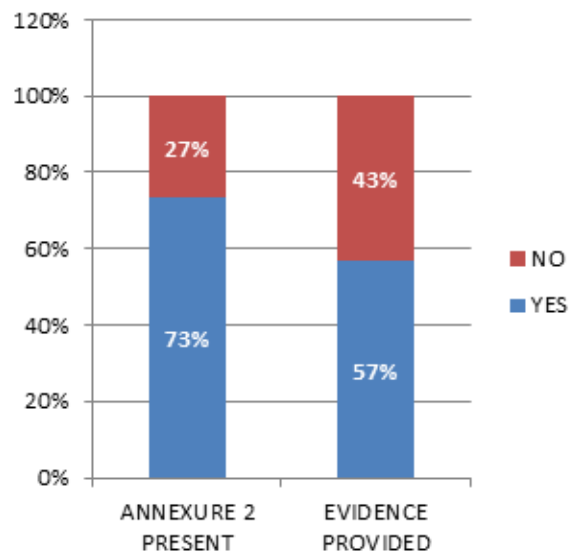

7.1 પરિશિષ્ટ II પ્રસ્તુતિ અને પ્રદાન કરવામાં આવેલ પુરાવા

પરિશિષ્ટ II જેને પંચાયત ડ્રાફ્ટ સ્ટેટસ રિપોર્ટ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે તે સમગ્ર પંચાયતના એક જ સ્ટેટસ રિપોર્ટમાં વોર્ડ મુજબના DSRને એકીકૃત કરવા માટેનું નિયત ફોર્મેટ છે. તે યોજનાના સૂચિત નામને પ્રકાશિત કરે છે, જેમાં તમામ વોર્ડ દ્વારા પ્રાધાન્યતા રેન્કિંગ સાથે ક્ષેત્રના નામનો સમાવેશ થાય છે.

Aપૃથ્થકરણ દર્શાવે છે કે કુલ ૨૩૬ GPની મુલાકાત લીધેલ ૧૭૨ પંચાયતોમાંથી માત્ર ૭૩ ટકા પંચાયતોએ પરિશિષ્ટ II ના યોગ્ય ડોક્યુમેન્ટ જાળવી રાખ્યા હતા, જેમાંથી માત્ર ૧૩૪ પંચાયતોએ પુરાવા પ્રદાન કર્યા હતા.

FIG 7.1-Annexure II present and evidence provided

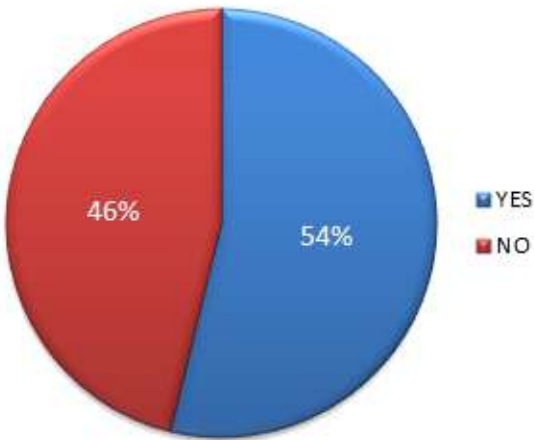

7.2 પરિશિષ્ટ III પ્રસ્તુતિ અને પ્રદાન કરવામાં આવેલ પુરાવા

પરિશિષ્ટ III (સંસાધન પરિબિડીયું) એ ચોક્કસ વર્ષમાં ગ્રામ પંચાયતના વિવિધ વિભાગો અને તેના પોતાના આવકના સ્ત્રોતો સહિત વિવિધ સ્ત્રોતોમાંથી ગ્રામ પંચાયતને ભંડોળની ઉપલબ્ધતા અને પ્રવાહ મેળવવા માટે સૂચવવામાં આવ્યું છે.

પરિશિષ્ટ III મુલાકાત લીધેલ 236 GP માંથી માત્ર 127 GP દ્વારા દસ્તાવેજીકરણ કરવામાં આવ્યું હતું. મુલાકાત લીધેલ બાકીના 108 GP એ પરિશિષ્ટ III ના યોગ્ય ડોક્યુમેન્ટ જાળવી રાખ્યા ન હતા.

FIG 7.2-ANNEXURE III PRESENTED

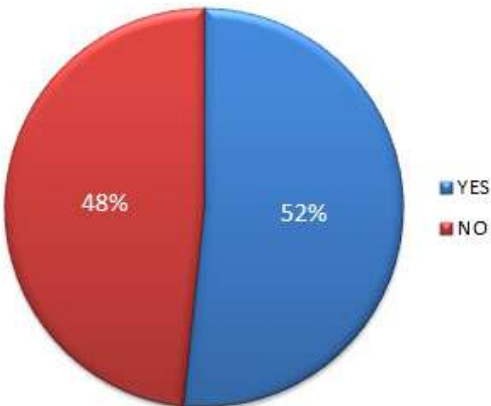

7.3 પરિશિષ્ટ IV પ્રસ્તુતિ t

પરિશિષ્ટ IV એ ગામ પંચાયત વિકાસ યોજના (GPDP) ના પ્રકરણ માટે પ્રમાણભૂત માળખું છે. તે GPDPને વ્યવસ્થિત રીતે પ્રકરણ બનાવવા માટે યોગ્ય દિશા આપે છે.

જો કે આ ડોક્યુમેન્ટ યોગ્ય GPDP કરવા માટે નિમિત્ત હતો, ૪૮ ટકા GPએ મુલાકાત લીધેલ કુલ ૨૩૬ GP માંથી પરિશિષ્ટ IV જાળવવામાં અસમર્થ હતા.

FIG 7.3-ANNEXURE IV PRESENTED

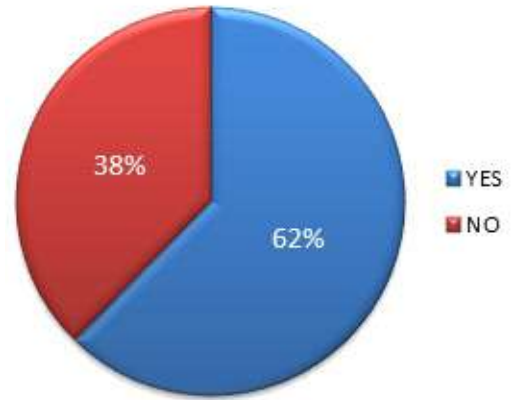

7.4 પરિશિષ્ટ V પ્રસ્તુતિ

સંસાધનો/ભંડોળની ઉપલબ્ધતાની અનુસાર માસ્ટર પ્લાનને અલગ કરવા માટે જોડાણ V સૂચવવામાં આવ્યું છે. મૂળભૂત રીતે પરિશિષ્ટ V નો ઉપયોગ ગ્રામ પંચાયત પાસે ઉપલબ્ધ રેખા વિભાગ ભંડોળ સહિત MGNREGA, FFC અને OSR માટેની યોજનાઓના વિભાજન માટે કરવામાં આવ્યો છે.

૨૩૬ GP માંથી મુલાકાત લીધેલ કુલ ૧૪૬ GPએ જોડાણ V ની યોગ્ય રીતે જાળવણી કરી હતી અને બાકીના ૯૦ GP પાસે પરિશિષ્ટ V નથી.

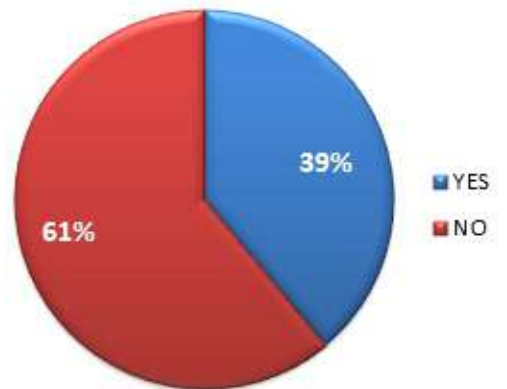
FIG 7.4-ANNEXURE V PRESENTED

7.5 પરિશિષ્ટ VI પ્રસ્તુતિ

પરિશિષ્ટ VI ખાસ કરીને લાઇન વિભાગો માટે રચાયેલ છે. સંબંધિત વિભાગોના ફ્રન્ટવાઈન કામદારો તેમની વિવિધ યોજનાઓ હેઠળ પાત્રતા માપદંડો અને પાત્રતા અને લાભો સહિત વિભાગને લગતી તેમની યોજનાઓનું સંક્ષિપ્ત વર્ણન સબમિટ કરશે અને GPDPમાં તેમની યોજનામાં સમાવવા માટે ગ્રામ પંચાયતની ભૂમિકા સૂચવશે.

FIG 7.5- ANNEXURE VI PRESENTED

નોંધનીય છે કે કુલ ૨૩૬ GP માંથી ૧૪૪ GPએ પરિશિષ્ટ VI ડોક્યુમેન્ટ પ્રદાન કરી શક્યા ન હતા. માત્ર ૩૯ ટકા મુલાકાતીઓએ એનેક્સ VI ડોક્યુમેન્ટ જાળવી રાખ્યા હતા.

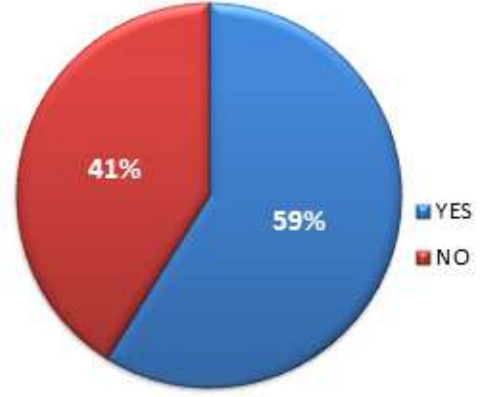

8. ગરીબી નિવારણ યોજનાની પ્રસ્તુતિ

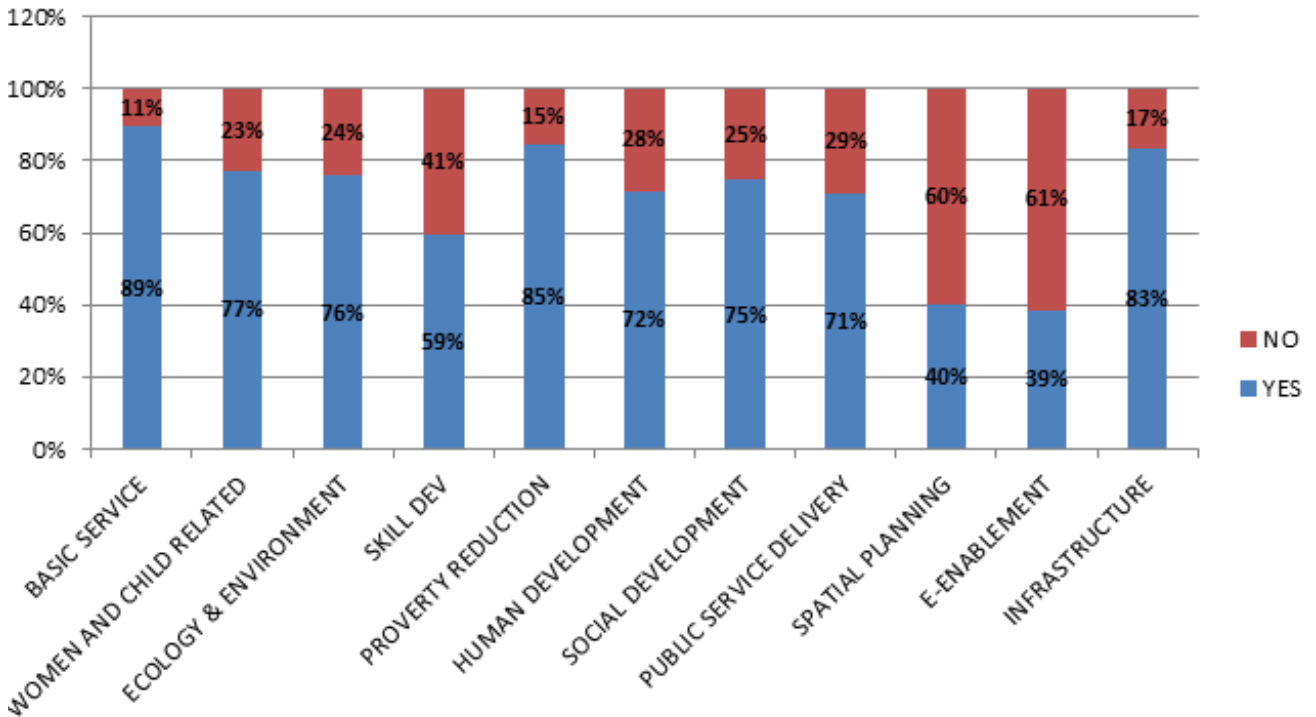
ગરીબી નિવારણ યોજના (PRP) એ સ્થાનિક વિકાસ માટે એક સંકલિત માંગ યોજના છે જે એસએચજીના સમુદાય કાર્યકરો દ્વારા તેમની સંબંધિત ગ્રામ પંચાયત સાથે ભાગીદારીમાં તૈયાર કરવામાં આવે છે. NRLM હેઠળ PRI-CBO કન્વર્જન્સ માટે PRP એક મહત્વપૂર્ણ સાધન તરીકે ઉભરી આવ્યું છે.

એવું જોવામાં આવ્યું હતું કે સર્વે કરાયેલ કુલ ૨૩૬ GP માંથી માત્ર ૧૩૯ GPએ ગ્રામસભામાં ગરીબી નિવારણ યોજના રજૂ કરી બાકીના ૯૭ GPs ગ્રામસભામાં ડોક્યુમેન્ટ રજૂ કરવામાં અસમર્થ હતા.

FIG 8-PROVERTY REDUCTION PLAN (PRP) PRESENTED

SECTOR WISE DISCUSSION IN THE 2ND GRAM SABHA

આફતિ દર્શાવે છે કે તમામ ૨૩૬ ગ્રામ પંચાયતોની બીજી ગ્રામસભામાં વિસ્તાર અનુસારના મુદ્દાઓની ચર્ચા અને રજૂઆત કરવામાં આવી છે. મૂળભૂત સેવાઓ, ગરીબી ઘટાડા, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર મુદ્દાઓ અનુક્રમે ૮૯ ટકા, ૬૬ ટકા અને ૬૩ ટકા સાથે ટોચ પર છે. સૌથી ઓછા ચર્ચાયેલા મુદ્દાઓ અનુક્રમે ૩૯ ટકા અને ૪૦ ટકા સાથે ઈ-સક્ષમ અને અવકાશી આયોજન હતા.

SKICC, શ્રીનગર, જમ્મુ અને કાશ્મીર ખાતે પંચાયતી રાજ મંત્રાલય દ્વારા ૮મા આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ (IDY) ની ઉજવણી

પંચાયતી રાજ મંત્રાલય, ભારત સરકાર દ્વારા આજે શેર-એ-કાશ્મીર ઇન્ટરનેશનલ કન્વેન્શન સેન્ટર (SKICC), શ્રીનગર, જમ્મુ અને કાશ્મીર ખાતે ૨૧મી જૂન ૨૦૨૨ના રોજ ૮મા આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ નિમિત્તે સામૂહિક યોગ પ્રદર્શનનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું, જેનું આયોજન ૭૫ રાષ્ટ્રીય સ્તરે કરવામાં આવ્યું હતું. એક છે. ભારત સરકાર, ૨૦૨૨ દ્વારા સવારે ૬:૦૦ થી સાંજના ૬:૦૦ વાગ્યા સુધી પસંદ કરાયેલ આઇકોનિક સ્થાનો.

જમ્મુ અને કાશ્મીરના લેફ્ટનન્ટ ગવર્નર શ્રી મનોજ સિંહા અને પંચાયતી રાજના કેન્દ્રીય રાજ્ય મંત્રી શ્રી કપિલ મોરેશ્વર પાટીલ દ્વારા દીપ પ્રાગટ્ય કરીને કાર્યક્રમનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું. સ્થાનિક રહેવાસી. શ્રી અરુણ કુમાર મહેતા, મુખ્ય સચિવ, જમ્મુ અને કાશ્મીર સરકાર, શ્રી (ડૉ.) ચંદ્રશેખર કુમાર, અધિક સચિવ, પંચાયતી રાજ મંત્રાલય, શ્રી નીતિશ્વર કુમાર, લેફ્ટનન્ટ ગવર્નર, જમ્મુ અને કાશ્મીરના અગ્ર સચિવ, શ્રી (ડૉ.) બિજય કુમાર બેહેરા, આર્થિક સલાહકાર, પંચાયતી રાજ મંત્રાલય, શ્રીમતી. મનદીપ કૌર, કમિશનર/સચિવ, ગ્રામીણ વિકાસ અને પંચાયતી રાજ વિભાગ, જમ્મુ અને કાશ્મીર સરકાર અને કેન્દ્ર સરકાર અને જમ્મુ અને કાશ્મીર સરકારના અન્ય વરિષ્ઠ અધિકારીઓએ આ પ્રસંગે તેમની હાજરી આપી હતી.

સહભાગીઓને સંબોધિત કરતા, જમ્મુ અને કાશ્મીરના લેફ્ટનન્ટ ગવર્નર શ્રી મનોજ સિંહાએ આપણા રોજિંદા જીવનમાં યોગનું મહત્વ સમજાવ્યું અને દરેકને તેમના અંગત અને વ્યાવસાયિક જીવનના દરેક ક્ષેત્રમાં સંતુલન જાળવવા યોગાભ્યાસ કરવા વિનંતી કરી. ઉપરાજ્યપાલે વિવિધ કાર્યાલયોમાં કામ કરતા સહભાગીઓને દિવસ દરમિયાન યોગ વિરામ લેવાનું સૂચન કર્યું હતું જેથી તેઓ કામ પર ઉત્પાદકતા વધારવા માટે પોતાને આરામ અને કાયાકલ્પ કરે.

Spઆ પ્રસંગે બોલતા કેન્દ્રીય પંચાયતી રાજ રાજ્ય મંત્રી શ્રી કપિલ એક્સજોજ પાટીલે તમામ સહભાગીઓને 8મી IDY નિમિત્તે હાર્દિક અભિનંદન પાઠવ્યા હતા અને દરેકને માનસિક, ભાવનાત્મક અને શારીરિક સ્વાસ્થ્ય માટે નિયમિતપણે યોગ અપનાવવા અને તેનો અભ્યાસ કરવા અપીલ કરી હતી. સુખાકારી તેમણે ખુશી વ્યક્ત કરી કે હળવા વરસાદ છતાં, કાશ્મીર ખીણના ઐતિહાસિક શહેર શ્રીનગરમાં વિશ્વ પ્રસિદ્ધ અને સુંદર દાલ સરોવરના કિનારે સ્થિત SKICC ખાતે મોટી સંખ્યામાં સ્થાનિક યોગ રસિકો એકઠા થયા હતા.

સામાન્ય યોગ પ્રોટોકોલ મુજબ મુખ્ય યોગ પ્રશિક્ષક ડો. રૂહી તબસ્સુમ દ્વારા સ્થળ પર સામૂહિક યોગ નિદર્શન કરવામાં આવ્યું હતું અને આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ-2022 દિવસની ઉજવણી માટે 45 મિનિટના યોગ સત્રમાં રોકાયેલા તમામ સહભાગીઓ.

વિવિધ સંસ્થાઓના લગભગ 1200 સહભાગીઓએ SKICC, શ્રીનગર ખાતે આંતરરાષ્ટ્રીય યોગ દિવસ-2022ની ઉજવણીમાં ભાગ લીધો હતો, જેમાં આયુષ નિયામકની કચેરી અને યુનાની કોલેજના આશરે 250નો સમાવેશ થાય છે; PRIUM માંથી 50; RDD (પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓના ચૂંટાયેલા પ્રતિનિધિઓ અને પદાધિકારીઓ) તરફથી 550; યુવા અને રમતગમત વિભાગ તરફથી 50; SKUST થી 40; BSF તરફથી 50; CRPF તરફથી 100; BMO તરફથી 15; SCOUT તરફથી 50; CMO તરફથી 15; NHM અને સ્થાનિક રહેવાસીઓ સહિત 50 અન્ય સહભાગીઓએ ભાગ લીધો હતો.

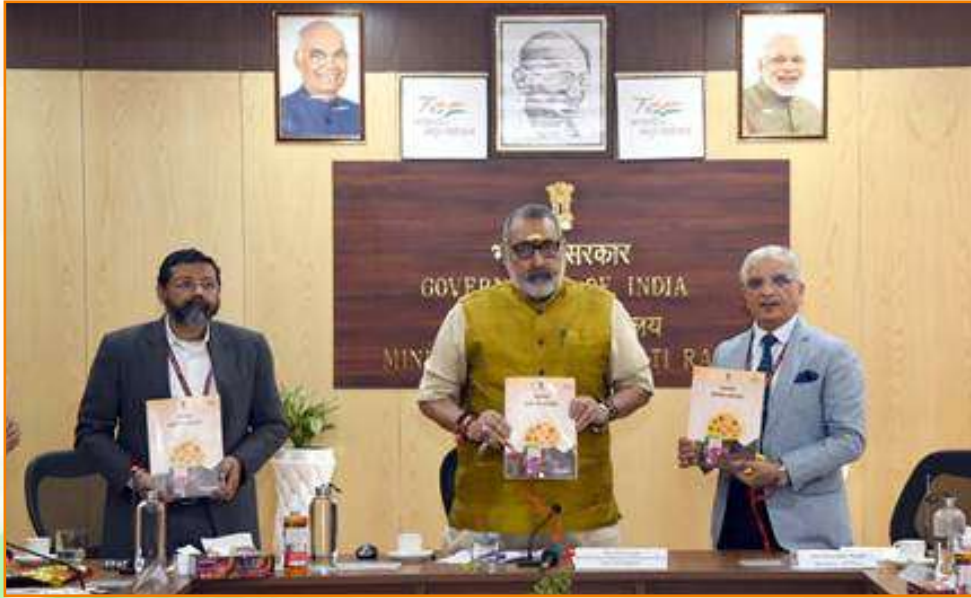
કેન્દ્રીય પંચાયતી રાજ મંત્રી શ્રી ગિરિરાજ સિંહનું વિમોચન પંચાયતી રાજ મંત્રાલયની આપત્તિ વ્યવસ્થાપન યોજના

કેન્દ્રીય ગ્રામીણ વિકાસ અને પંચાયતી રાજ મંત્રી શ્રી ગિરિરાજ સિંહે ૧૭ માર્ચ ૨૦૨૨ના રોજ પંચાયતી રાજ મંત્રાલયની ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ યોજના બહાર પાડી. પંચાયતી રાજ મંત્રાલયના સચિવ શ્રી સુનીલ કુમાર, ડૉ. ચંદ્રાની હાજરીમાં ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ પ્લાનનું વિમોચન કરવામાં આવ્યું હતું. શેખર કુમાર, પંચાયતી રાજ મંત્રાલયના અધિક સચિવ, શ્રી કૃષ્ણ એસ. વત્સ, સભ્ય, નેશનલ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ ઓથોરિટી (NDMA), શ્રી રાજેન્દ્ર સિંહ, સભ્ય, NDMA અને ભારત સરકારના અન્ય વરિષ્ઠ અધિકારીઓ, રાજ્ય પંચાયતી રાજ વિભાગોના વરિષ્ઠ અધિકારીઓ, રાજ્ય ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ સત્તાધિકારીઓ, રાજ્ય રાહત કમિશનરોએ પણ આ કાર્યક્રમમાં વર્ચુઅલ રીતે ભાગ લીધો હતો.

શ્રી ગિરિરાજ સિંહે જણાવ્યું હતું કે પંચાયતી રાજ મંત્રાલયે પંચાયતોમાં પાયાના સ્તરે આપત્તિ સ્થિતિસ્થાપકતા વિકસાવવા અને રાષ્ટ્રીય ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ સાથે ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં આપત્તિ વ્યવસ્થાપન પગલાંને સંરેખિત કરવા માટે એક માળખું સ્થાપિત કરવાના ઉદ્દેશ્ય સાથે ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ યોજના વિકસાવી છે. સત્તા' તેમણે એમ પણ કહ્યું હતું કે સમુદાય આધારિત ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ યોજનાઓની કલ્પના, આયોજન અને અમલીકરણ માટે સામૂહિક અને સામૂહિક પગલાં આપણા દેશ માટે મોટા પાયે ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટમાં ગેમ ચેન્જર સાબિત થશે..

પંચાયતી રાજ મંત્રાલયના સચિવ શ્રી સુનીલ કુમારે પ્રકાશ પાડ્યો કે "પંચાયતી રાજ મંત્રાલયની ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ યોજના" (DMP-MOPR) ગામથી જિલ્લા પંચાયત સ્તર સુધીના સમુદાય આધારિત આયોજનના વ્યાપક પરિપ્રેક્ષ્ય સાથે તૈયાર કરવામાં આવી છે. યોજના હેઠળ, બધા ભારતીય ગામ પાસે "ગામ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ યોજના" હશે અને બધા પંચાયતની પોતાની ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ યોજના હશે.

કાર્યક્રમ દરમિયાન શ્રી કૃષ્ણ એસ વત્સ, સભ્ય, નેશનલ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ ઓથોરિટી દ્વારા સંક્ષિપ્ત રજૂઆત કરવામાં આવી હતી જેમાં તેમણે ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ યોજનામાં પંચાયતી રાજ સંસ્થાઓની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા અને ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટની સ્થિતિસ્થાપકતાની સંસ્કૃતિ વિકસાવવાની જરૂરિયાત પર પ્રકાશ પાડ્યો હતો. પ્રદેશ નેશનલ ડિઝાસ્ટર મેનેજમેન્ટ ઓથોરિટીના સભ્ય શ્રી રાજેન્દ્ર સિંહે પણ આ કાર્યક્રમમાં ભાગ લીધો હતો.

Ministry of Panchayati Raj

<https://www.facebook.com/MinistryOfPanchayatiRaj>

https://twitter.com/mopr_goi?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%5Eauthor

<https://www.youtube.com/channel/UCEVBqQXiAuDqZsinwto4nA>

<https://www.panchayat.gov.in>

દ્વારા	મુદ્રિત	અને	પ્રકાશિત
પંચાયતી	રાજ	રાજ	મંત્રાલય
સંપાદિત-	ઇન-ચીફ	સુનિલ	કુમાર,
સચિવ,	પંચાયતી	રાજ	મંત્રાલય
દ્વારા મુદ્રિત:	મોડ એડવર્ટઇઝિંગ એન્ડ માર્કેટિંગ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ		
દ્વારા	પ્રકાશિત:	પંચાયતી	રાજ
ભારત	સરકાર,	ટાવર	મંત્રાલય,
9 મો	માળ,	જીવન	11,
કનોટ પ્લેસ,	નવી દિલ્હી-110001	ભારતી	બિલ્ડિંગ,